

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด
ไม่ติดนิสัย

LEGAL MEASURES CONCERNING THE DETERMINATION OF
APPROPRIATE PENALTIES FOR NON-HABITUAL OFFENDERS

จรรยาพร งามสกุล

JANYAPORN NGAMSAKOL

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

พ.ศ. 2566

ลิขสิทธิ์ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**LEGAL MEASURES CONCERNING THE DETERMINATION OF
APPROPRIATE PENALTIES FOR NON-HABITUAL OFFENDERS**

JANYAPORN NGAMSAKOL

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE
OF MASTER OF LAWS
CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
SCHOOL OF LAW
SRIPATUM UNIVERSITY
2023
COPYRIGHT OF SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY**

วิทยานิพนธ์เรื่อง	มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย
คำสำคัญ	มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิด / การกำหนดโทษที่เหมาะสมโทษทางอาญา
นักศึกษา	จรรยาพร งามสกล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ดร. สมจิตต์ เซอร์ชันชี
หลักสูตร	นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
คณะ	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2566

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย โดยจะทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและทำการศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา สำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง สาเหตุการกระทำผิด การกำหนดโทษ การลงโทษจำคุก และการลงโทษโดยไม่ใช้วิธีการจำคุก โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ อาทิ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหามีที่เกี่ยวข้องดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่า ในการดำเนินการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีประเด็นปัญหา ได้แก่ ประการแรกคือ ปัญหาการไม่มีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย ประการที่สองคือ ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือคุมขังในเรือนจำเป็นการเฉพาะของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย และประการที่สามคือ ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะในการบริหารจัดการของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย แต่จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เมื่อบุคคลในสังคมกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ถึงจะเป็นความผิดและสมควรได้รับการลงโทษ แต่โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด

จะต้องไม่ก่อให้เกิดผลร้ายอันไม่พึงประสงค์แก่ตัวผู้กระทำความผิดนั้น นอกจากนั้นจากการศึกษา กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศและกฎหมายในต่างประเทศที่กล่าวข้างต้น พบว่ามีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำผิดที่ไม่ติดนิสสัยและบทบัญญัติของกฎหมายในการลงโทษ จำคุกเป็นการเฉพาะ ตลอดจนมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำผิดไม่ติดนิสสัยเป็นการเฉพาะตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง นอกจากนั้น ระบบการลงโทษยังประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องข้างต้นควรที่จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับการลงโทษกับผู้กระทำผิดไม่ติดนิสสัย โดยกำหนดให้มีบทบัญญัติของกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาและมีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือคุมขังในเรือนจำเป็นการเฉพาะ รวมทั้งมีการกำหนดให้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยได้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขให้ผู้กระทำผิดไม่ติดนิสสัยกลับตัวเป็นพลเมืองดีและไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์แก่คนที่กระทำความผิดแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมอีกด้วย

THEMATIC TITLE	LEGAL MEASURES CONCERNING THE DETERMINATION OF APPROPRIATE PENALTIES FOR NON-HABITUAL OFFENDERS
KEYWORDS	PUNITIVE MEASURES FOR OFFENDERS / IMPOSITION OF APPROPRIATE CRIMINAL PUNISHMENT
STUDENT	JANYAPORN NGAMSAKOL
THESIS ADVISOR	DR. SOMJIT SERSANSIE
LEVEL OF STUDY	MASTER OF LAWS CRIMINAL LAW AND CRIMINAL JUSTICE ADMINISTRATION
FACULTY	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR	2023

ABSTRACT

The aim of this research is to study the legal problems relating to punishment for non-habitual offenders, related concepts and theories and to study the Corrections Act B.E. 2560 (2017) and laws on the imposition of punishment for less serious offences under the Criminal Code, cause of offences, imposition, imprisonment, and non-imprisonment punishment through a comparative study of Thai public law, international public law and foreign laws such as the laws of the United Kingdoms, the United States, and Japan in order to suggest solutions to such problems.

The results of the study show that there are several legal problems relating to the punishment for non-habitual offenders under the Corrections Act B.E. 2560 (2017) and related laws. The first problem is a lack of specific proceedings for non-habitual offenders. The second problem is a lack of specific legal provisions on imprisonment or incarceration of non-habitual offenders. The third problem found is a lack of specific provisions on the management of non-habitual offenders by the Department of Corrections. However, according to the study of related concepts and theories, when a person violates the established rules and regulations, although such violation is an offense and deserves punishment, the penalty imposed on an offender should not cause undesirable harm to the offender. In addition, the study of the public international law and

foreign laws mentioned above shows that there are specific provisions on proceedings and imprisonment for non-habitual offenders, as well as the specific management of punishment for non-habitual offenders in accordance with the International Covenant on Civil and Political Rights. The punishment also consists of treatment of prisoners with the main aim of ensuring their reintegration and social rehabilitation. The prisoners shall be treated appropriately for their age and legal status.

Therefore, the researcher is of the opinion that the relevant laws mentioned above should be amended to include the specific provisions on the proceedings and imprisonment or incarceration of non-habitual offenders. In addition, the specific provisions on management of punishment for non-habitual offenders should be included. This is to establish the guidelines for transforming the non-habitual offenders into upstanding citizens and preventing the non-habitual offenders to repeatedly commit the offenses, which will not only benefit the offenders but also the society as a whole.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความเมตตา คำปรึกษา และความอนุเคราะห์จาก ท่าน ดร.สมจิตต์ เซอร์ชันซี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพชร ชลศักดิ์ตระกูล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โสภเหมาะ กรรมการวิทยานิพนธ์ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อสังเกตต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนตรวจสอบความเรียบร้อยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนแล้วเสร็จ ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณต่อบิดาและมารดา ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิดและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของผู้เขียน ซึ่งได้ส่งเสริมและให้การสนับสนุนในด้านการศึกษามาตลอดมา ขอขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านในระดับชั้นปริญญาโทที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้เขียน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

อนึ่งหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้ซึ่งมีความสนใจ ผู้เขียนขอขอบพระคุณนี้ให้แก่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนผู้แต่งตำรา และบทความต่างๆ ที่ผู้เขียนได้นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า หากมีความบกพร่องประการใดผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

จรรยาพร งามสกุล
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง.....	99
สารบัญภาพ.....	4
ภาพที่ 1.1.....	4
ภาพที่ 1.2.....	5
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	7
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดไม่ดิดนิตย์.....	10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด.....	11
2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมในการกระทำผิด.....	12
2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม.....	14
2.1.3 ทฤษฎีการมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน.....	17
2.1.4 ทฤษฎีกระบวนการทางสังคม.....	18
2.2 แนวคิดทางจิตวิทยาในการกระทำผิด.....	19

บทที่	หน้า
2.3 แนวความคิดพื้นฐานตามกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	20
2.3.1 การลงโทษแก้แค้น.....	21
2.3.2 การลงโทษเพื่อยับยั้ง และข่มขู่เพื่อไม่ให้ก่ออาชญากรรม.....	24
2.3.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาส.....	26
2.3.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด.....	28
2.4 แนวคิดการลงโทษ กำหนดโทษ.....	33
2.4.1 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการลงโทษ.....	33
2.4.2 หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ.....	34
2.4.3 หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล.....	36
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก.....	37
2.5.1 ประวัติการลงโทษโดยจำคุก.....	37
2.5.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุก.....	38
2.5.3 ข้อดีและข้อด้อยในการใช้โทษจำคุก.....	40
2.6 แนวคิดการลงโทษโดยไม่ใช้วิธีการจำคุก.....	41
2.6.1 วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจำคุก.....	41
2.6.2 รูปแบบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจำคุก.....	43
2.6.3 การเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมภายหลัง จากการเข้าสู่การจองจำแล้ว.....	47
3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย ตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย.....	48
3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ไม่ติดนิสสัยตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ.....	48
3.1.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง.....	49
3.1.2 ปกัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน.....	51
3.1.3 องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด.....	51
3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ไม่ติดนิสสัยตามกฎหมายต่างประเทศ.....	53
3.2.1 สหรัฐอเมริกา.....	53

บทที่	หน้า
3.2.2 สหราชอาณาจักร.....	61
3.2.3 ประเทศญี่ปุ่น.....	69
3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด ไม่ติดนินัยตามกฎหมายประเทศไทย.....	77
3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.....	77
3.3.2 ประมวลกฎหมายอาญา.....	79
3.3.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	89
3.3.4 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560.....	95
3.3.5 พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559.....	96
3.4 สรุปเปรียบเทียบกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายไทย กับกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด ไม่ติดนินัย.....	97
4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนินัย.....	100
4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับ ผู้กระทำความผิดไม่ติดนินัย.....	100
4.2 ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือ คุมขังในเรือนจำเป็นการเฉพาะของผู้กระทำความผิดไม่ติดนินัย.....	104
4.3 ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะในบริหารจัดการ ของผู้กระทำความผิดไม่ติดนินัย.....	110
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	115
5.1 บทสรุป.....	115
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม.....	118
ประวัติผู้เขียน.....	123

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การบังคับโทษนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลต่อความรู้สึกต่อผู้กระทำความผิด และส่งผลต่อบุคคลโดยทั่วไปในลักษณะของการเตือนมิให้เอาอย่าง อันเป็นการป้องกันสังคม และการป้องกันพิเศษ คือลงโทษเพื่อการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก แต่อย่างไรก็ตามการลงโทษจะพิจารณาเพียงฐานความผิดที่กระทำยอมไม่เพียงพอ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ตามแนวคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เนื่องจากเมื่อครบกำหนดเวลาในการบังคับโทษแล้วผู้กระทำความผิดต้องกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง โดยมีความเข้าใจในสาเหตุแห่งอาชญากรรมซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ภายใต้อกรอบที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน นอกจากนี้ศาลสามารถพิพากษาให้รอการลงโทษหรือการรอกำหนดโทษแทนการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดได้ หากเข้ารายการตามที่กฎหมายกำหนด จึงเป็นช่องทางที่เปิดให้ศาลใช้ดุลพินิจในการเลือกกำหนดโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยไม่จำเป็นต้องรับโทษจำคุก ซึ่งกระบวนการในการกำหนดโทษนั้นพนักงานอัยการเป็นผู้เสนอบทลงโทษมาในคำฟ้อง และศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงและพิพากษา โดยโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน แต่อย่างไรก็ตามสภาพปัญหาการลงโทษในปัจจุบัน โทษที่ใช้ในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเป็นหลักในคดีอาญา คือโทษจำคุก สำหรับโทษปรับ โทษกักขัง และโทษริบ ทรัพย์สินถือเป็นโทษประกอบที่ไม่สามารถนำมาใช้ในการลงโทษเป็นหลักหรือจะเลือกลงโทษเพียงประการเดียวได้ ในขณะที่ข้อเท็จจริงไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดครั้งแรก ศาลไม่สามารถใช้ดุลพินิจลงโทษอย่างอื่นได้ ต้องลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น¹

¹ วิภาพร เนติจิร โชติ. (2562). โทษทางเลือก: ทางออกนักโทษสิ้นเรื้อนจำ. *วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 12(23). หน้า 53.

นอกจากนี้ การแบ่งประเภทอาชญากรรมตามความถี่ของการกระทำความผิด สามารถแบ่งได้ ดังนี้ (1) ผู้กระทำความผิดครั้งแรก (2) ผู้กระทำความผิดซ้ำ และ (3) ผู้กระทำความผิดซ้ำซาก ในปัจจุบันเห็นได้ว่าผู้กระทำความผิดครั้งแรกซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดและถูกลงโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำมีเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดกฎหมายในประเทศไทย ประกอบไปด้วยสาเหตุหลัก 2 สาเหตุ สาเหตุประการแรกคือ ปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการขาดการศึกษา ปัญหาการว่างงาน การติดยาเสพติด การหารายได้ด้วยการค้ายาเสพติด การเลียนแบบพฤติกรรม สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอบายมุขและปัญหาด้านทัศนคติส่วนบุคคล ความต้องการทำงานง่าย ๆ แต่ได้เงินมาก เป็นต้น สาเหตุประการที่สอง คือ ปัญหาในกระบวนการยุติธรรมของไทยเองที่ไม่สามารถปฏิบัติให้สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษทางทัณฑวิทยาทั้งสี่ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีแก้แค้นทดแทน ทฤษฎีป้องปรามการกระทำผิด ทฤษฎีตัดโอกาสในการกระทำผิด และทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้ อันเนื่องมาจากปัญหาการกำหนดโทษที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำผิด เช่น ไม่มีมาตรการที่ศาลจะสามารถนำมาปรับใช้กับผู้กระทำผิดได้อย่างเหมาะสม การขาดข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดและพฤติการณ์การกระทำผิดที่จะนำมาใช้ประกอบดุลพินิจกำหนดโทษของศาล รวมไปถึงการที่กระบวนการยุติธรรมไทยไม่สามารถดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้อย่างเต็มที่ อันเนื่องมาจากปัญหาในทางกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่และงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งทุกปัญหาเมื่อเกิดขึ้นร่วมกันแล้วส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมไทยไม่เป็นไปตามทฤษฎีทัณฑวิทยาใด ๆ จึงส่งผลต่อเนื่องไปถึงการกระทำผิดกฎหมายซ้ำของผู้กระทำผิดในประเทศไทย²

ดังตัวอย่างคดีต่อไปนี้ แม่ซึ่งทำการขโมยชุดนักเรียนในห้างสรรพสินค้าเพื่อจะให้ลูกนำไปสวมใส่ในวันเปิดเทอม เหตุเพราะ แม่ตกงาน³ จากตัวอย่างนี้ เห็นได้ว่าการกระทำเพราะความยากจน เหลือทนทานและเป็นการกระทำความผิดไม่เจตนา โทษที่จะลงกับผู้กระทำความผิดรายนี้คือ โทษจำคุก เพราะเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งโทษไม่แตกต่างจากผู้กระทำผิดกับทรัพย์ที่มีมูลค่าสูง หรือผู้กระทำความผิดซ้ำ หรือ ผู้กระทำความผิดโดยสันดาน ตัวอย่างที่ 2 คดีเยาวชนที่มีฐานะดี ถูกจับกุมขโมยของใน ห้างสรรพสินค้า ทั้งที่มีเงินในการใช้จ่าย ซึ่งเกิดจากการป่วย

² สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2560). *แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 3-4.

³ ไทยรัฐ. (2563). *พิษโควิดทำ "แม่" ตกงาน งูถูกเข้าห้างขโมยชุดนักเรียน ถูกจับได้*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/south/1879905>. [12 พฤษภาคม 2565]

ทางจิตเวชหรือที่เรียกว่า “ผู้ป่วยโรคชอบหยิบฉวย หรือ (Kleptomania)⁴” การกระทำดังกล่าวจะถูกกำหนดให้รับโทษจำคุกในความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดโดยสันดานและผู้กระทำความผิดซ้ำ เมื่อเข้าสู่เรือนจำโดยไม่ได้รับการรักษาโรคอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นผลร้ายที่ไม่อาจคาดหมายได้ กรณีทั้งสองเหตุการณ์นี้ถือเป็นการกระทำความผิดทางอาญา แต่การแก้ไขด้วยการลงโทษจำคุกตามกฎหมาย ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลักทรัพย์เพราะขาดแคลนเป็นคนยากจนเหลือทนทาน และการลักทรัพย์เพราะมีอาการทางจิตประสาท จึงถือว่าบทลงโทษจำคุกที่จะลงโทษกับสองกรณีนี้ไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

ผู้กระทำความผิด คือ คนที่มีเจตนาทำผิดและลงมือกระทำความผิด ไม่ว่าจะตัดสินใจทำผิดเองหรือเพราะมีคนจ้างวาน...ก็มีโทษเท่ากัน ภาษากฎหมายเรียก ผู้ที่ลงมือกระทำความผิดว่า “ตัวการ”

ผู้ร่วมกระทำความผิด คือ คนที่รู้เห็นและร่วมมือในการทำผิดด้วย มีโทษเท่ากันกับคนเป็นตัวการที่ลงมือทำผิดเอง.. ภาษากฎหมายเรียกว่า “ตัวการร่วม”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาผลกระทบจากจากลงโทษจำคุกการผู้กระทำความผิดคือ การสูญเสียอิสรภาพ สูญเสียโอกาส (ทำให้สูญเสียกำลังหลักในการหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกทุกคนในบ้าน) การเรียนรู้พฤติกรรมกระทำความผิดแม้กระบวนกรภายในเรือนจำพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จตามสมควร เพราะผู้ต้องขังระบุในทิศทางเดียวกันว่าไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้ต้องขังคดียาเสพติดเมื่อพ้นโทษยังกลับไปเกี่ยวข้องกับกระบวนกรค้ายาเสพติดและกลับมากระทำผิดซ้ำมากที่สุด พฤติกรรมส่วนหนึ่งเกิดจากการอยู่รวมตัวกันในเรือนจำ จนเกิดความสนิทสนมและแลกเปลี่ยนวิธีการกระทำความผิดจนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและใช้วิธีการที่เรียนรู้มากระทำความผิดเพราะคิดว่าเจ้าหน้าที่รัฐไม่รู้เท่า

⁴ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. *โรคชอบขโมย อาการป่วยทางจิตเวช*. (ออนไลน์).

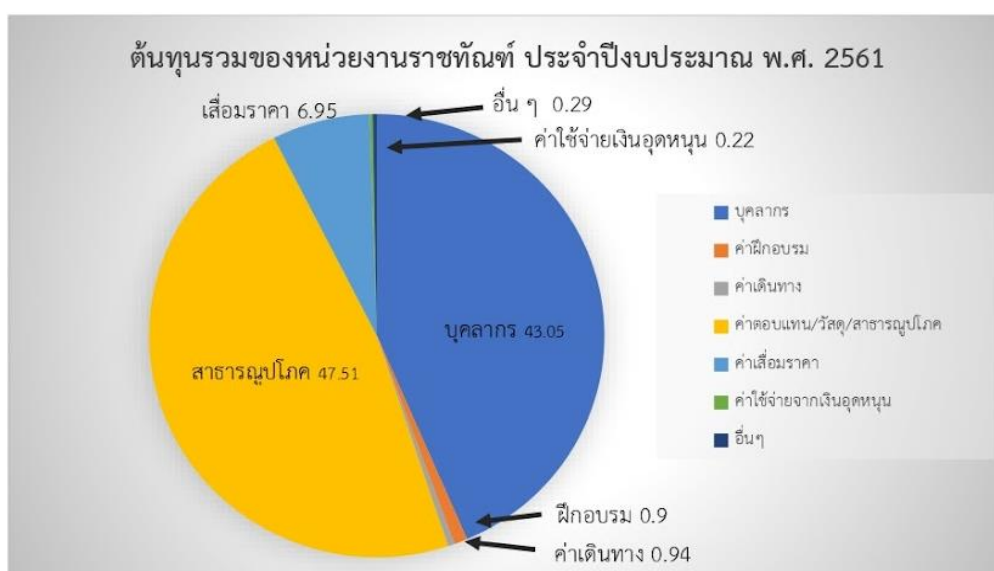
เข้าถึงได้จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=234304> [22 พฤษภาคม 2565]

⁵ สำนักงานกิจการยุติธรรม. *“ใครเป็นใคร... ในคดี”*. โดย นายธีร์รัฐ ไชยอักษรวัชร. ให้ความรู้กฎหมาย เป็นเรื่องใกล้ตัวของทุกคน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

<https://justicechannel.org/environment/%E0%B9%83%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%94%E0%B8%B5> [25 พฤษภาคม 2565]

ทันที⁶ คุณภาพของการแก้ไข พฤติกรรมของนักโทษในเรือนจำจะขาดประสิทธิภาพหากมีนักโทษล้นเรือนจำ นอกจากนี้ การใช้ชีวิตของผู้ต้องโทษหลังพ้นโทษถึงแม้จะเป็นผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัยก็ต้องถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นคนที่มีประวัติในการติดคุกมาก่อน สังคมมองคนเหล่านั้นเป็นคนจู้จุกและไม่เปิดโอกาส เช่น ไม่ยอมรับเข้าทำงาน งานบางประเภทก็ระบุข้อจำกัดไว้ไม่รับผู้ต้องโทษจำคุก ดังนั้น หากอัตราการจำคุกและจำนวนผู้รับโทษมีความเหมาะสมจะทำให้กระบวนการฟื้นฟูปรับปรุงพฤติกรรมและคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังดีขึ้น การปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสม โดยพิจารณาร่วมกับสาเหตุแห่งอาชญากรรม วิเคราะห์สภาพปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แนวคิดและหลักการในการฟื้นฟูของรัฐจากรูปแบบในต่างประเทศ จะสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแนวทางในการดำเนินการสำหรับประเทศไทย⁷

จากการศึกษา งบประมาณที่รัฐต้องนำไปใช้เพื่อการบริหารงานราชทัณฑ์ พบว่ารายงา
การคำนวณต้นทุนต่อหน่วยผลผลิต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกรมราชทัณฑ์ ตามเกณฑ์
การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านการจัดทำต้นทุนต่อหน่วยผลผลิตของส่วนราชการ ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2562 ระบุถึงต้นทุนรวมของหน่วยงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีทั้งสิ้น
14,518,640,340.97 บาท รายละเอียดดังภาพ

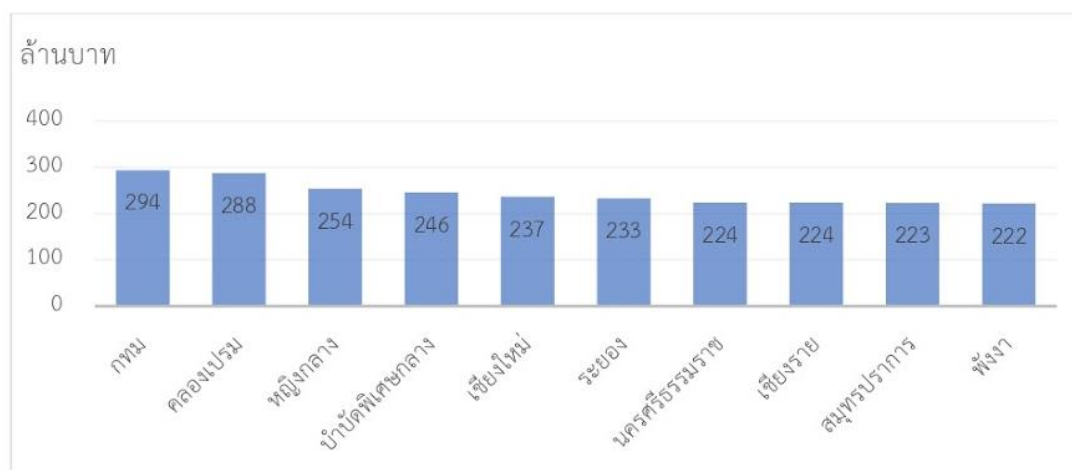

⁶ ปรีวัฒน์ ช่างคิด, รณพงษ์ ทรายแก้ว, (2566). จองจำแต่อย่าตีตรา. รัฐศาสตร์, 71(1), หน้า 98.

⁷ สมบัติ ชัยวิชช์, (2563). ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล. วารสารสังคมศาสตร์ และมานุษยวิทยา เชียงพุทธ 5(9), หน้า 282.

ภาพที่ 1 – 1 สัดส่วนแสดงต้นทุนรวมของหน่วยงานราชการ พ.ศ.2561

ทั้งนี้จากการรายงาน โดยกรมราชทัณฑ์ยังพบอีกว่าในเรือนจำ 10 ลำดับที่มีการใช้งบประมาณสูงสุดแต่ละแห่งใช้มากกว่าสองร้อยล้านบาทในปี 2561 อีกด้วย ดังแผนภูมิที่ 1-2

จากข้อมูลดังกล่าว เห็นได้ว่าประเทศไทยต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อการบริหารงานราชการ หากลดอัตรางบประมาณที่เกิดขึ้นได้เพียงร้อยละ 1 ของทั้ง 10 อันดับ เพื่อนำไปใช้เป็นการสนับสนุนงบประมาณด้านอื่นๆ จะสามารถทำให้รัฐบาลมีงบประมาณ เพิ่มขึ้นถึงกว่า 20 ล้านบาททีเดียว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงทำการศึกษาปัญหาในการดำเนินการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดไม่ตติณีสัย ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ตติณีสัย ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ตติณีสัย

ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในสำนวนจากพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 กำหนดให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีบทบาทในการกลั่นกรองสำนวนดังกล่าวและเสนอบทลงโทษมาในคำฟ้อง ซึ่งกระบวนการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ตติณีสัยไม่มีการตรวจสอบตัวผู้กระทำความผิดและกำหนดบทลงโทษร่วมกันระหว่างองค์กร โดยพิจารณาถึงสาเหตุที่กระทำความผิดเพื่อกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดไม่ตติณีสัย

2. ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือคุมขัง
ในเรือนจำเป็นการเฉพาะของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย

การดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่รัฐกำหนดขึ้น เมื่อบุคคลในสังคมกระทำการ
ฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้และความผิดนั้นสมควรได้รับการลงโทษ ซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำ
ความผิดจะต้องก่อให้เกิดผลร้ายอันไม่พึงประสงค์แก่ตัวผู้กระทำความผิดนั้น แต่วัตถุประสงค์ของ
การลงโทษมีความแตกต่างกันไปตามค่านิยมของสังคม และความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองตามยุค
สมัย รวมถึงการป้องกันการกระทำผิดซ้ำหรือป้องกันไม่ให้สมาชิกอื่นในสังคมกระทำ
ความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษอยู่ แต่หากกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิด
ไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับลักษณะของผู้กระทำความผิด จะทำให้เกิดปัญหาด้านกระบวนการ
ยุติธรรมและไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้สังคมสงบสุขได้อย่างแท้จริง

3. ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะในการบริหารจัดการของ
ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย

กระบวนการยุติธรรมต้องใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อตัด
โอกาสไม่ให้กระทำผิดและแก้ไขฟื้นฟูไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ แต่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์
พุทธศักราช 2560 ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ จัดให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขัง
ผู้ต้องขังในสถานที่อื่นสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ทำให้
ระบบการพัฒนาพฤตินิสัย และการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ การลงโทษจำคุกตามโทษที่กฎหมายอาญามาตรา 18 กำหนด ไม่เหมาะสมและ
ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง เห็นได้จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ย้อนหลัง 5 ปี (ตั้งแต่ปี 2561
-2566) พบว่านักโทษเด็ดขาดเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก จำนวน 958,830 คน จากนักโทษเด็ดขาด
ทั้งหมด 1,906,462 คน คิดเป็นร้อยละ 50.30 ซึ่งเห็นได้ว่ามีนักโทษจำนวนมากเกินครึ่งหนึ่งของ
นักโทษเด็ดขาดทั้งหมดเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก จึงควรพิจารณาและทบทวนมาตรการที่
เหมาะสมตามข้อเท็จจริงและความเป็นจริง⁸ แต่ไม่สมควรใช้แนวคิดใดแนวคิดหนึ่งในการนำมา
พิจารณาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดครั้งแรกหรือผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัยอย่างที่ ใช้ในปัจจุบัน ซึ่ง
หากใช้แนวคิดเพื่อแก้แค้นทดแทน เพียงอย่างเดียวก็จะก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้น การพิจารณา
สาเหตุและองค์ประกอบแวดล้อมเป็นสำคัญร่วมด้วยในการกำหนดโทษจะเป็นการแก้ปัญหาที่
ต้นเหตุของการกระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ โดยหากเปลี่ยนกระบวนการลงโทษแบบแก้แค้น

⁸ ปราโมท เสริมศีลธรรม. (2564). หลักเกณฑ์การ กำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อ
การทำงานของสมาชิกวุฒิสภา (พิมพ์ ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 14.

ทดแทนเป็นการป้องปรามและเปลี่ยนแปลงโดยการอบรมฟื้นฟูให้สามารถกลับเข้าสู่สังคม ตามแนวคิดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)⁹ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดและสังคมโดยรวมอย่างยิ่ง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องเมื่อเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยและสงบสุข การกำหนดให้มีการลงโทษด้วยการจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยนั้น จึงไม่สามารถแก้ปัญหาให้สังคมสงบสุขได้อย่างแท้จริง การเสนอมาตรการลงโทษอื่นที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย จึงเป็นประโยชน์แก่คนที่หลงผิดเหล่านั้นและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อจะเป็นหนทางในการแก้ปัญหาข้างต้นและเป็นการแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยกลับตัวเป็นพลเมืองดีและไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา แนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย ตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย
4. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา และพัฒนาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานและมีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะราย หรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม ทำให้ไม่มีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือคุมขังในเรือนจำเป็นการเฉพาะของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย และไม่

⁹ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2557). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 185.

มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะในการบริหารจัดการของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย จึงจำเป็นต้องแก้ไขกระบวนการยุติธรรมทั้งที่เกี่ยวกับการลงโทษและมาตรการแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพ สังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถจัดการและแก้ไขกับสถานการณ์การกระทำผิดซ้ำของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในการวิจัยฉบับนี้ มุ่งเน้นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย และวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย โดยทำการศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการกำหนดมาตรการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 สำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง สาเหตุการกระทำผิด จิตวิทยาในการกระทำผิดทฤษฎีการลงโทษ การกำหนดโทษ การลงโทษจำคุก และการลงโทษโดยไม่ใช้วิธีการจำคุก โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อหาแนวทางการใช้มาตรการอื่นแทนโทษจำคุกในการกระทำความผิดครั้งแรกในความผิดไม่ร้ายแรงให้สอดคล้องกับบริบทในสังคมไทย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งเน้นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการรวบรวม และ ทบทวนข้อมูลที่เป็นเอกสารทางวิชาการ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากตัวบทกฎหมาย ตำรา กฎหมาย วิทยานิพนธ์ วารสาร บทความ ทางด้านกฎหมายแลปรัชญาทางนิติศาสตร์ คำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวกับการกำหนดมาตรการลงโทษทดแทน สำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรงทั้งที่เป็นภาษาไทย และต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลดังกล่าวให้เป็นระบบ เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย และสรุปเป็น ข้อเสนอแนะ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวคิด และทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย
2. ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย ตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย

3. ทำให้ทราบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด ไม่ติด
นิสัย
4. ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด
ไม่ติดนิสัย

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำ ความผิดไม่ติดนิสัย

จากการศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 จึงมีวัตถุประสงค์วิเคราะห์ประเด็นปัญหา ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัย ในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล รวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะราย หรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ และไม่สามารถดำเนินการ ให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัยและการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพื่อกำหนดนโยบาย และทิศทางในการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด พื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง กับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาอื่นในการบริหารจัดการกระบวนการของกรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการกระทำผิด

การพิจารณาถึงต้นเหตุในการกระทำผิดหรือสาเหตุแห่งอาชญากรรมได้มีการศึกษามาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 โดยมี Lombroso¹ เป็นผู้ริเริ่มศึกษาสาเหตุที่ทำให้บุคคลก่อ อาชญากรรมโดยอ้างอิงจาก สภาพความบกพร่องทั้งทางกายภาพทางพันธุกรรม ภายหลังได้มีการศึกษาในด้านสังคมวิทยาและมีผู้ติดตามการศึกษาของ Durkeim ถึงประเด็นสาเหตุต่อปัจจัยที่ทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมในแง่ของสังคมวิทยาและการวิเคราะห์บทบาทสำคัญ ในการหาสาเหตุต่อเนื่อง มาจนถึงศตวรรษที่ 20 และเป็นที่ยอมรับกันว่าสาเหตุแห่ง อาชญากรรมมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องสามด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านจิตใจ โดย แนวคิดที่เกี่ยวกับสาเหตุแห่งการกระทำผิด ได้แก่

¹ ณัฐวุฒิ ขอกระบัว. (2549). *มูลเหตุของใจในการกระทำผิดซ้ำคดีเกี่ยวกับทรัพย์ : ศึกษาเฉพาะกรณี เรือนจำจังหวัดนนทบุรี*. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 13-16.

2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีทางสังคมในการกระทำความคิด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบในการเข้าใจถึงเหตุแห่งการกระทำความคิด² โดยมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทฤษฎีการเลือกเป็นทฤษฎีที่มองถึงการเอาเปรียบผู้อื่น และละเมิดกฎหมายที่ตั้งคมไว้ได้วางไว้ โดยมีปัจจัยจากเหตุผลส่วนบุคคลประกอบด้วยความต้องการความอยากการเอาชนะเอาคืนความหวงแหนหรือความแค้นใจเป็นต้นเมื่อเกิดเหตุผลส่วนตัวและมีการชักนำให้ร่วมกับอารมณ์จึงได้มีการวิเคราะห์ว่าเหตุผลดังกล่าวถูกนำมาพิจารณา เพื่อผลประโยชน์จากการที่ผู้กระทำต้องการซึ่งสิ่งที่ต้องการนั้นเป็นการละเมิดบุคคลอื่นหรือนำไปสู่การก่ออาชญากรรม ซึ่งแนวคิดทฤษฎีการเลือกนั้นประกอบด้วยทางเลือกอย่างมีเหตุผลแตกแขนงจากแนวคิดของรูปแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นเจตจำนงแบบอิสระซึ่งหากผู้ก่อเหตุเป็นคนมีเหตุผลในการเลือกตัดสินใจจะสามารถชั่งน้ำหนักแยกแยะถูกผิดได้แต่หากขาดซึ่งเหตุผลใช้อารมณ์เป็นใหญ่และไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษก็จะก่อพฤติกรรมละเมิดกฎหมาย ได้แนวคิดดังกล่าวมีการให้นิยามว่าผู้ที่ยึดหลักประโยชน์ส่วนตัวนั้นถือเป็นผู้ที่มีความเห็นแก่ตัวมองตนเองเป็นหลักดังนั้นจึงต้องใช้การกำหนดบทลงโทษเป็นตัวป้องกันเพื่อให้ผู้ที่เห็นแก่ตัวหรือคิดจะละเมิดกฎหมายมีความเกรงกลัวและไม่กล้าที่จะทำผิดในขณะที่ทฤษฎีการเลือกมองว่าหากผู้หนึ่งตั้งใจหรือมีเจตจำนงที่จะละเมิดกฎหมายถึงแม้ทบทวนแล้วก็อาจนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้ดังเช่นสาเหตุจากความแค้นหรือการต้องการแสดงความเป็นเจ้าของหรือหวงห้วงนั่นเอง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 เข้าข่ายความคิดที่มีโทษทางอาญา แบ่งออกเป็น 5 กรณี คือ 1. โทษประหารชีวิต 2. โทษจำคุก 3. โทษกักขัง 4. โทษปรับ 5. โทษริบทรัพย์สิน³ และการลงโทษได้อาศัย 4 ทฤษฎี คือ

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ที่ยึดหลักเจตจำนงเสรี หรือ Free Will ซึ่งให้ความสำคัญของการลงโทษต้องเหมาะสมกับความผิด โดยถือว่าทุกคนมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจกระทำการได้ เมื่อมีการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ย่อมได้รับโทษเท่ากัน

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เพื่อป้องปรามอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในสังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อโทษที่ต้องรับ

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาส ซึ่งถือเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความคิดได้กระทำความผิดอีก การกีดกันทางสังคมซึ่งอาจเป็นชั่วคราว เช่น จำคุกหรือกักขัง หรือการตัดออกจากสังคมอย่างถาวรด้วยการประหารชีวิต การจำคุกตลอดชีวิต เพื่อป้องกันให้คนในสังคมได้อยู่กันอย่างปลอดภัย เป็นต้น

² ณัฐฤติ ยอดระบำ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 1, หน้า 17.

³ สิริโคม พรหมโคม, (2559). “การบังคับโทษปรับทางอาญา”. *อุทธรณ์คดี*. 9(2), หน้า 163.

4) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด จะให้ความสำคัญต่อผู้คนที่กระทำความผิดตามที่สมาชิกของสังคมที่ต้องการดูแล เนื่องจากเห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกที่มีอาการป่วยในสังคม การลงโทษจึงมีจุดมุ่งหมายเป็นการช่วยฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่ปกติสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของทฤษฎี การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอันมีความแตกต่างจากทฤษฎีการลงโทษอื่น ๆ⁴

ทฤษฎีการเลือกยังมีความสัมพันธ์ทางอาชญวิทยาคือการที่อาชญากรมีค่านิยมในการที่จะกล้าทดลองกล้าได้กล้าเสีย โดยเมื่อทบทวนแล้วจะสามารถตัดสินใจและลงมือประกอบอาชญากรรมตามที่ต้องการ โดยไม่มีการขังน้ำหนักถึง นักถึงผลลงโทษที่จะได้รับ และไม่มีการล้มเลิกความคิดเห็นหรือกลัวการถูกจับได้ซึ่งแม้สิ่งนั้นจะถูกลงโทษอย่างรุนแรงแต่หากมีความตั้งใจและเลือกแล้วก็จะสามารถทำได้โดยไม่รอช้า หากยังทางเลือกนั้นเมื่อกระทำครั้งแรกแล้วไม่สามารถถูกดำเนินการหรือถูกจับกุมนำไปลงโทษได้ก็จะเกิดการ เรียนรู้ประสบการณ์และสามารถก่ออาชญากรรมที่แรงขึ้นหรือต่อเนื่องต่อไปได้ โครงสร้างของ อาชญากรรมตามแนวคิดของการเลือกในการตัดสินใจมีองค์ประกอบดังนี้

1. สถานที่ที่จะประกอบอาชญากรรม
2. ลักษณะของเป้าหมาย
3. หนทางที่จะทำให้การประกอบอาชญากรรมนั้น มีโอกาสสำเร็จมีมากน้อยเพียงใด

จากโครงสร้างดังกล่าวทฤษฎีการเลือกได้ขยายโครงสร้างของแต่ละความหมายโดยมีข้อสังเกตดังนี้

1. การเลือกสถานที่ในการก่ออาชญากรรม ผู้ก่อเหตุจะต้องรู้จักสถานที่นั้น เป็นอย่างดี เพราะเมื่อก่อเหตุแล้วหากมีการถูกจับได้หรือถ้าตรวจสอบ ก็จะสามารถหาทางหลบหนีได้
2. การเลือกเป้าหมาย โดยในการเลือกเป้าหมายเป็นการทำงานเพื่อให้ วัตถุประสงค์ที่ตนเองตั้งไว้สำเร็จ เช่น การที่ต้องการขโมยของในบ้านอาจแก๊งกดกึ่งเพื่อ เชื่อว่าไม่มีใครอยู่บ้านแล้วจึงทำการเข้าไปขโมยของหากมีคนออกมาพบก็จะใช้วิธีการแก๊งถามถึงคนที่ไม่ได้มีอยู่จริงในบ้านหลังนั้น

⁴เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แผนวิจิต. (2565). “แนวทางการบังคับใช้มาตรการลงโทษระดับกลางของประเทศ ไทย”. วารสารสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(4). หน้า 32.

3. การเรียนรู้วิธีการเป็นอาชญากร เป็นเทคนิคในการให้หลุดรอดจากการจับกุม เช่น คนที่ ไซยาเสฟติดจะรู้ว่าการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยจะตรวจสอบจาก สิ่งใดเช่นพฤติกรรม การคันตัวเพื่อสังเกตลักษณะทางกายภาพประกอบด้วยบาดแผลหรือร่องรอยของการเสพยาเสพติด

นอกจากนี้ แนวคิดของนักทฤษฎี Von Hirsch การกระทำในการลงโทษ ต้องมีความเท่าเทียมได้สัดส่วนต่อการกระทำผิดอันเป็นผลจากการกระทำ ตามหลักยุติธรรม โดยผู้ที่ถูกลงโทษจะไม่ถูกตัดสินเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่น แต่พิจารณาพร้อมกับเหตุแวดล้อม ก็จะช่วยให้เกิดความ เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมตามสิทธิที่ต้องได้รับอย่าง แท้จริง⁵ เช่น 1) การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย (Restitution) เป็นมาตรการที่กำหนดให้ จ่าย ค่าชดเชยความเสียหาย กำหนดให้จ่ายเป็นเงิน หรือการทำประโยชน์บางอย่าง แก่ผู้เสียหาย⁶ 2) การใช้มาตรการคุมประพฤติที่เข้มงวด เช่น ต้องพบพนักงานคุมประพฤติบ่อยครั้ง มากกว่าปกติ ห้ามออกนอกเคหสถานในเวลาที่กำหนด ผู้กระทำผิดต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด⁷ 3) การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ EM (Electronic Monitoring) เป็นอุปกรณ์ ติดตามตัวแทนการลงโทษจำคุก โดยสามารถตรวจสอบการเคลื่อนไหว ได้ตลอดเวลา⁸ 4) การควบคุมโดยผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่ผู้กระทำผิดมีความไว้วางใจ และคนในชุมชนยอมรับและให้ความเคารพนับถือ เป็นต้น

2.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคมเป็นสถาบันที่เกิดขึ้นเพื่อใช้ในการรวมกลุ่มยึดเหนี่ยวจิตใจหรือ เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมแต่ในทางเดียวกัน โครงสร้างทางสังคมบางประการก็อาจจะ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการก่ออาชญากรรมหรือมีการกระทำผิดเกิดขึ้นได้หากสถาบันหรือ โครงสร้างนั้นทำหน้าที่ของตนเองไม่เหมาะสมโดยโครงสร้างทางสังคมที่สำคัญมี ดังนี้

2.1.2.1 โครงสร้างของสถาบันครอบครัว

เมื่อครอบครัวเป็นการรวมกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์ ทุกเพศทุกวัยการพิจารณาเหตุแห่งอาชญากรรมหรือการกระทำผิดจึงมักเป็นปัจจัยเริ่มต้นในการสืบค้น

⁵ ณัฐวุฒิ ขอดระบำ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 69-71.

⁶ เจษฎา พุ่มจันทร์ และ สุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

⁷ วิภาพร เนติจิร โขติ. (2562). “โทษทางเลือก:ทางออกนักโทษสันเรือนจำ”. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 12(23). หน้า 61.

⁸ เจษฎา พุ่มจันทร์ และ สุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

ภูมิหลังของผู้ก่อเหตุอยู่เสมอ การศึกษาถึงพื้นฐานครอบครัวส่วนใหญ่จะพุ่งเป้าไปที่ความบกพร่องในการดูแลและเลี้ยงดูรวมไปถึงลักษณะทางกายภาพที่ควบคู่ไปกับการใช้ชีวิตของครอบครัว

โดยนักสังคมวิทยาและนักจิตวิทยาได้พยายามค้นหาสาเหตุความบกพร่องในสถาบันครอบครัวว่าเป็นปัจจัยที่สามารถผลักดันให้ก่อการกระทำผิดในอนาคตและมุ่งประเด็นไปที่วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวร่วมด้วย ปัญหาที่พบจากภูมิหลังของผู้ก่อการกระทำผิดมักจะเจอสถาบันครอบครัวที่มีลักษณะแตกแยกหรือมีความบีบคั้นทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุทำให้บิดาและมารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตรธิดาเป็นต้นซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องของการสำรวจสถานะของโครงสร้างสถาบันครอบครัวที่มีความแตกแยกประกอบด้วย

1. การศึกษาถึงวัฒนธรรมของครอบครัวที่บกพร่องโดยยึดหลักทางมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการเป็นครอบครัวของอาชญากร โดยมีการลงความเห็นไว้ในครอบครัวหากมีผู้ก่อเหตุหรือมีการกระทำผิดหรือแม้แต่อาชญากรรมจะมีแนวโน้มที่สมาชิกในครอบครัวจะกลายเป็นอาชญากร ตามไปด้วยโดยสามารถสืบทอดแนวคิด แต่แนวคิดนี้ได้รับการต่อต้านจากฝ่ายที่เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์ต้องขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญไม่ใช่การถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ ดังนั้น นักอาชญาวิทยาชาวอเมริกาจึงได้กล่าวอุปมาอุปไมยไว้ว่าการใช้ช้อนในการรับประทานอาหารของมนุษย์มีเกิดขึ้นหลายชั่วอายุคนแต่ก็ไม่ได้ พิสูจน์ว่าการใช้ช้อนนั้นเป็นการถ่ายทอดทางพันธุกรรมแต่เกิดจากการเรียนรู้นั่นเอง⁹

2. สภาพบ้านแตก นักวิชาการและนักทฤษฎีส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าสภาพบ้านแตกมีส่วนสำคัญในการก่ออาชญากรรมและอาจทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่าง ไร้เหตุผลซึ่งหมายถึงการที่บิดาและมารดาแยกกันอยู่หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้แก่กรรมทำให้ขาดการอบรมสั่งสอนบุตรของตนเองขาดความอบอุ่นอาจจะทำให้เกิดการชักจูงหรือหลอหลอมจากบุคคลอื่นหรือมีการเข้ามาแทรกแซงโดยผู้ที่ไม่ประสงค์ดีได้ง่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากครอบครัวไม่อยู่ครบถ้วนตามโครงสร้างนั้นหมายถึงจะต้องมีผู้ที่ออกไปปรับภาระนอกบ้านไม่มีเวลาในการพบปะพูดคุยภาวะนี้

⁹ วิทยาพร เนติจิรโชติ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

กระบวนการก่อตัวของการตัดสินใจที่ผิดหรือการกระทำผิดจึงสามารถเกิดขึ้นได้โดยบางรายอาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำผิดเพียงเล็กน้อยหรือนำไปสู่กระบวนการการกระทำผิดที่ใหญ่กว่าเดิม¹⁰

2.1.2.2 โครงสร้างทางการศึกษา¹¹

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มนุษย์ในช่วงที่เป็นวัยเจริญเติบโตหรือวัยแห่งการเรียนรู้ใช้ชีวิตอยู่มากที่สุดเป็นแหล่งหล่อหลอมลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของบุคคล รวมถึงสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษายังสร้างพฤติกรรมหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนซึมซับและเลียนแบบได้ดังนั้นหากภาวะของบุคคลที่ได้อยู่ในระบบการศึกษาก็จะสามารถได้รับการอบรมสั่งสอนอย่างมีประสิทธิภาพแต่หากในวัยที่กำลังเติบโตและขาดการศึกษาก็จะสามารถซึมซับสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมเช่นเดียวกัน

ในอุปสรรคของการศึกษาที่เกิดขึ้นคือฐานะทางเศรษฐกิจอันเป็นเหตุผลที่บีบคั้นให้เด็กต้องหันมาใช้แรงงานหารายได้เลี้ยงตัวเองหรือการใช้ชีวิตเกินวัยสถานะเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาดได้โดยง่ายจนในบางครั้งเยาวชนเหล่านั้นเติบโตจนกลายเป็นผู้กระทำความผิดแต่ถึงกระนั้นอุปสรรคที่สำคัญกลับไม่ใช่เรื่องของงานที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดแต่เป็นเรื่องของความไม่เสมอภาคในการเข้าสู่ระบบการศึกษา

ดังนั้น นักทฤษฎีส่วนใหญ่เชื่อว่าหากเด็กและเยาวชนได้ถูกหล่อหลอมในพื้นที่ที่ดีก็จะสามารถทำให้เป็นคนดีได้ในขณะเดียวกันสถาบันการศึกษาดังเช่นโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ช่วยยับยั้งและป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดได้ในอนาคตอีกด้วย แต่ทั้งนี้ก็มีปัจจัย นักวิชาการให้ความเห็นว่า ที่โรงเรียน ก็สามารถกลายเป็นที่สร้างผู้กระทำความผิดได้หาก สถาบันการศึกษานั้นขาดดังนี้

1. ผู้ให้ความรู้หรือครูที่ดี
2. ไม่มีอุปสรรคการเรียนการสอนที่เพียงพอ
3. เด็กได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม
4. มีการแบ่งแยกกลุ่มเพราะความแตกต่างทางฐานะ
5. ไม่มีการศึกษาและแนะแนวที่เหมาะสมในสถาบันหรือในโรงเรียนนั้นมี

¹⁰ สาธิต บุญยากุล. (2555). สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชาย กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 14.

¹¹ สาธิต บุญยากุล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

เพียงแต่ครูผู้ให้ความรู้ทางการศึกษาแต่ขาดนักวิชาการ ในสาขาอื่นที่จะให้ความรู้และความเข้าใจกับเด็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังเช่น นักจิตวิทยา เป็นต้น

2.1.2.3 รัฐบาล¹²

เป็นสถาบันที่มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาทางอาชญากรรมซึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและอาชญากรรมนั้นมักจะเกิดขึ้นจากการขัดข้องกฎหมายมาตรการควบคุมหรือไม่มีการบังคับใช้โดยเจ้าหน้าที่และปล่อยให้ผู้กระทำผิดลอยนวลโดยไม่ลงโทษปัญหานี้จึงต้องให้ตำรวจและศาลบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดควอดขันซึ่งหากผู้กระทำผิดได้กระทำแล้วแต่ไม่ได้รับโทษโดยเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลจะเป็นเหตุที่ประชาชนโดยส่วนมากสามารถนำไปเลียนแบบได้เพราะถือว่าหน่วยงานในการดำเนินการหรือขบวนการยุติธรรมนั้นไร้ประสิทธิภาพเพียงพออย่างไรก็ตามปัจจัยในเรื่องของรัฐบาล จะมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเมืองเป็นสิ่งสำคัญเพราะหากเจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการตามกฎหมายกำหนดก็จะไม่มีผู้ที่เคารพกฎหมายและปฏิบัติตามด้วย

2.1.3 ทฤษฎีการมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน¹³

ทฤษฎีความแตกต่างในการมีความสัมพันธ์ร่วมกันจะมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการคบ ค้าสมาคม โดยเมื่อเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางอาชญากรรมก็จะพบว่าเป็นการเรียนรู้กันอย่าง ใกล้ชิดภายในกลุ่มนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกมาในเรื่องของการเป็นอาชญากร ทั้งนี้ เนื่องใน เรื่องของความแตกต่างในช่วงระยะเวลาและการติดต่อว่ามีความสม่ำเสมอ เพียงใด ซึ่งได้มีนักวิชาการอธิบายพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งว่ามีกระบวนการดังนี้

1. พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมจะเกิดจากการเรียนรู้หรือมีต้นแบบเสมอ
2. พฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้จากผู้อื่น โดยเป็นการติดต่อกันในระยะเวลาที่ต่อเนื่อง
3. หลักสำคัญในการเรียนรู้พฤติกรรมเป็นอาชญากรรมจะเกิดขึ้นจากการใกล้ชิดและมีความสนิทสนม
4. เมื่อมีการเรียนรู้พฤติกรรมก็จะมี การสั่งสมประสบการณ์ร่วมกันได้แก่วิธีการประกอบอาชญากรรมหรือแม้แต่แรงบันดาลใจแรงผลักดัน เป้าหมายและความคิด
5. การสร้างแรงจูงใจ โดยเฉพาะเมื่อมีการกำหนดข้อกฎหมายต้องห้ามแรงจูงใจในการก่ออาชญากรรมคือแรงผลักดันหรือทัศนคติของกลุ่มที่มีแรงจูงใจร่วมกันว่าจะต่อต้านข้อกฎหมาย

¹² ฉัฐวุฒิ ขอดระบ่า. เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

¹³ สาธิต บุญยกุล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

6. คนเราจะกลายเป็นผู้กระทำผิดต่อเมื่อมีการแปลความหมายว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สามารถละเมิดได้หรือกฎระเบียบที่บังคับไว้ไม่ใช่สิ่งที่น่าปฏิบัติตาม

7. การคบค้าสมาคมที่แตกต่างกันในด้านความถี่จะมีการจัดลำดับความรู้สึกร่วมกันที่แรงกล้าขึ้นตามลำดับก่อนหลังของความรู้สึกสนิทสนม

8. กระบวนการเรียนรู้จะมีความสัมพันธ์กับอาชญากรรมและแบบที่ต่อต้านอาชญากรรม ดังนั้นในการอยู่ร่วมกันจึงอาจมีทั้งคนที่เห็นด้วยกับการกระทำของอาชญากรที่เป็นต้นแบบหรือมีพฤติกรรมต่อต้านก็ได้

9. ขณะที่พฤติกรรมมีลักษณะเป็นอาชญากรเป็นการแสดงความต้องการทั่วไปและ ค่านิยม แต่ก็ไม่อาจกล่าวได้ทั้งหมดว่าพฤติกรรมที่ก่อขึ้นนั้นเกิดจากความต้องการและ ค่านิยมเพียงอย่างเดียวการเรียนรู้และความสัมพันธ์อาจจะเกิดขึ้นจากการกดขี่ข่มเหงหรือการบังคับก็ได้

ในการกระทำผิดกฎหมายหรือการละเมิดที่เกิดจากการเรียนรู้ของกระบวนการกลุ่ม หรือความสัมพันธ์ร่วมกันจึงมีทั้งในทางบวกหรือการจูงใจให้ปฏิบัติตามด้วยความชื่นชม หรืออาจจะเกิดจากความกดดันหรือการบีบบังคับให้ปฏิบัติตามที่กลุ่มส่วนใหญ่ต้องการเพื่อให้สามารถได้รับการยอมรับหรืออยู่รอดก็ได้

2.1.4 ทฤษฎีกระบวนการทางสังคม

แนวคิดนี้ให้เหตุผลว่า บุคคลที่ได้รับการขัดเกลาจากโครงสร้างทางสังคมต่างๆ จะ ปฏิบัติและยึดถือตามกฎระเบียบของสังคมได้เป็นอย่างดี ซึ่งในทางตรงกันข้ามหากไม่ได้รับการขัดเกลา ก็จะสามารถนำไปสู่การกระทำผิดได้ แนวคิดทฤษฎีกระบวนการทางสังคม ที่มีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์มี 3 ส่วน ได้แก่

2.1.4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม¹⁴

ทฤษฎีนี้เชื่อว่ามนุษย์ทุกคน ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรุนแรงแต่กำเนิดเกิดมาพร้อมที่จะเรียนรู้ ซึ่งความก้าวร้าวรุนแรงนั้นเกิดจากการสั่งสมของประสบการณ์ชีวิตรวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของสิ่งแวดล้อมที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งการหวังผลจากพฤติกรรมเหล่านี้อาจจะมาจากการซึมซับโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ ไม่ได้มีการชักนำจากบุคคลอื่นอย่างเป็นทางการ การเรียนรู้เงื่อนไขต่างๆ ในสังคม การเรียนรู้ทำให้คนมีความรู้สึกนึกคิดและ พฤติกรรมต่างๆ ตามที่สังคมนั้นๆ มีอยู่ ทำให้คนที่เติบโตในสังคมไทยมีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม โดยเมื่อถูกหล่อหลอมมาได้ในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อเติบโตขึ้นก็ตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามเพราะคุ้นชินหรือเพราะเห็นว่า

¹⁴ ฌีวูติ ยอดระบำ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

ความสัมพันธ์เช่นนั้น ไม่ได้รับการลงโทษ ทฤษฎีนี้สามารถเรียกได้ว่าเป็นวงจรการเรียนรู้แบบทางพฤติกรรม

2.1.4.2 ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม¹⁵ โดยมีเงื่อนไขเชิงปัจจัยดังนี้

1. ความผูกพันการยอมรับหลักการทางสังคมและความรู้สึกผิดชอบชั่วดีจะมี ความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ซึ่งความสัมพันธ์ นั้นจะมาจากครอบครัวเพื่อน โรงเรียนซึ่ง เป็นสถาบันทางสังคมที่ทำให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีความผูกพันต่อกัน

2. ข้อผูกมัดเป็นการดำเนินชีวิตตามหลักการที่สังคมได้กำหนด บรรทัดฐาน ขึ้น ทำให้คนตัดสินใจที่จะอยากกระทำผิดหรือไม่อยากก็ได้ เพราะการกระทำผิดอาจจะทำลายโอกาสที่ชีวิตต้องการหรือมีเป้าหมายรออยู่ ดังนั้นข้อผูกมัดจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด การป้องปรามพฤติกรรมของอาชญากร

3. การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องหมายถึงการทำกิจกรรมของสังคม ที่ทำให้เวลาที่จะคิดนอกกรอบหมดไป

4. ความเชื่อ โดยคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือค่านิยมเหมือนกันคน เหล่านี้ อาจประกอบอาชญากรรมหรือไม่ประกอบก็ได้ หากความเชื่อที่มีร่วมกันนั้นมอง ว่าสิ่งที่กระทำ เป็นสิ่งผิด

2.2 แนวคิดทางจิตวิทยาในการกระทำผิด

สาเหตุการเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำผิดด้านจิตวิทยา บุคลิกภาพส่วนมากจะ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ใน 2 ลักษณะ คือลักษณะทางจิตวิทยาทั่วไป และประสบการณ์การ ควบคุมตนเอง โดยลักษณะทางจิตวิทยาทั่วไป ซึ่งศึกษาวิเคราะห์ปัญหาในด้านพัฒนา ทางด้านความเจริญเติบโตทั้งร่างกายและจิตใจ ปัญหาเกี่ยวกับอุปนิสัยที่ต่อต้านสังคมและการศึกษา ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของอาชญากรรมกับจิตที่มีแนวโน้มเบี่ยงเบน อาจจะเกี่ยวเนื่องกับการวินิจฉัยทางจิตแพทย์ นักจิตวิทยา โดยการศึกษาทั่วไป เพื่อเข้าใจถึงสาเหตุการกระทำผิดทางจิตวิทยาและบุคลิกภาพร่วมด้วย

การเกิดอาชญากรรมหรือการกระทำผิดในระหว่าง ปี ค.ศ. 1960-1970 มีนักวิชาการหลายคนได้สนใจศึกษาในแง่ประเด็นของ “จิตใจอาชญากร” เช่น กรณี Richard Speck ที่ได้ ฆาตกรรมนักเรียนพยาบาลในเมืองชิคาโก โดยมีรายงานว่าผู้ก่อเหตุมีอาการทางจิตจากการ กระทบกระเทือน

¹⁵ ฌ็อง-ฌัก ออโตรีบา. เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

จากการบาดเจ็บสาหัสทางศีรษะเมื่อเป็นเด็ก หรือกรณีของ Charles Whitman ยิงปืนจากบนหอคอยในมหาวิทยาลัยเท็กซัส ใต้ฝูงชน และทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง 13 คน อาจเป็นผลมาจากฆาตกรที่มีจิตใจในลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลอื่นหรือไม่และการศึกษาของจิตแพทย์¹⁶

2.3 แนวความคิดพื้นฐานตามกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

เมื่อมนุษย์มีการรวมตัวอยู่ร่วมกันในสังคมมากกว่าหนึ่งคน ความต้องการและความพอใจส่วนตัวจึงย่อมมีความแตกต่างกัน จึงต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อให้การอยู่ร่วมกันนั้นเกิดความสงบสุข เป็นระเบียบแบบแผน เพื่อบังคับใช้ให้คนในสังคมปฏิบัติต่อกันโดยไม่เอารัฐเอาเปรียบ ซึ่งหากมีผู้ใดกระทำการอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนหรือสร้างความเสียหายแก่สังคมส่วนรวมจะมีการนำกฎเกณฑ์ต่างๆ มาใช้ในการพิจารณาเพื่อลงโทษ เพื่อให้ เกิดการเจ็ดหลาบและไม่กระทำเช่นนั้นอีก โดยการกำหนดโทษที่จะลงและบังคับใช้ โดยมีการนำกฎหมายมาใช้เพื่อบัญญัติถึงสิ่งที่จะต้องกระทำต่อผู้ที่ทำผิดโดยการลงโทษทางอาญา ถือเป็น การปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ฝ่าฝืนระเบียบแบบแผนของสังคมได้รับการลงทัณฑ์ โดยรัฐผู้เป็นฝ่ายปกครองอันมีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยจะมี หน้าที่ในการป้องกันปราบปรามและหากเมื่อมีการกำหนดให้เป็นความผิดแล้วจะเป็นผู้วินิจฉัยเพื่อชี้ถึงโทษและบทลงโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ¹⁷ การลงโทษในกระบวนการยุติธรรม ได้มีการนำโทษจำคุกมาใช้ในการลงโทษทางอาญา โดยมีเจตนารมณ์ที่สำคัญเพื่อสร้างความสงบเรียบร้อย และเพื่อเป็นการลงโทษเพื่อชดเชยความผิดจากการกระทำที่ผู้ก่อเหตุได้ก่อขึ้น

ในประวัติศาสตร์การใช้กระบวนการจำคุกมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 แต่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 19 การจำคุกกลับเป็นทางเลือกที่ไม่ค่อยนิยมนักในบทลงโทษผู้กระทำความผิดของผู้ปกครองรัฐจารีต เนื่องจากจุดประสงค์หลักของการลงโทษ ของรัฐจารีตคือ การแก้แค้นตอบแทนให้สาสมกับความผิดที่กระทำ โดยรูปแบบการลงโทษจะเป็นการตัดสินโดยผู้มีอำนาจในรัฐ ซึ่งในยุคโบราณการลงโทษมักไม่นิยมใช้การจำคุก แต่ มีการใช้หลักการในการทำให้เจ็บปวด การทำร้ายร่างกาย รวมไปถึงการเนรเทศเพื่อไม่สร้าง ความเสียหายในสังคมได้อีก¹⁸

¹⁶ ฉัฐวุฒิ ยอดระบำ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

¹⁷ สัจญญพงศ์ ถิมประเสริฐ. (2562). การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา. *งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต*. หน้า 145.

¹⁸ ความเป็นไทยในการลงทัณฑ์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

เมื่อการกระทำนั้น ๆ ขัดต่อบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ผิดผู้กระทำ จึงสมควรได้รับโทษเพื่อทดแทนความผิดที่เขาได้กระทำขึ้น¹⁹ การศึกษาถึงทฤษฎีการลงโทษหรือที่เรียกว่าทัณฑวิทยาเป็นการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมาย เพื่อทราบถึง ลักษณะของการกระทำผิดสาเหตุและพฤติกรรมของการกระทำผิดเพื่อหาทางป้องกัน ในขณะที่การศึกษาในแง่มุมนี้จะเป็นแนวทางในการจัดการกับผู้กระทำผิดกฎหมายภายหลังจากที่เกิดการกระทำแล้วซึ่งจะเป็นการเข้าใจถึงสาเหตุและพฤติกรรมของการกระทำผิดรวมถึงวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว²⁰ โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

2.3.1 การลงโทษแก้แค้น

เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อการลงโทษ โดยยึดหลักว่าการกำหนดโทษต้องเทียบเท่ากับ ความผิดที่ก่อขึ้น โดยเชื่อว่าทุกคนมีความคิดที่จะตัดสินใจและเลือกที่จะก่อ พฤติการณ์ได้ด้วย ตนเอง ซึ่งหากการกระทำนั้นละเมิดต่อหลักกฎหมายก็ต้องได้รับความผิด เช่นเดียวกัน²¹ ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนเป็นแนวความคิดดั้งเดิมตั้งแต่สมัยโบราณย้อนกลับไป ได้ถึงสมัยที่มีการสร้างประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (Code of Hammurabi) เมื่อประมาณ 1875 ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งมีแนวคิด ซึ่งมีแนวคิดว่าผู้ที่กระทำการใดอันเป็นความผิดหรือสร้างความเดือด เนื้อร้อนใจให้กับบุคคลอื่น จะต้องได้รับผลเช่นเดียวกันให้เท่ากับที่ผู้อื่นได้รับความเสียหาย หรือเทียบเท่ากับ ความสูญเสียที่เกิดขึ้น แนวความคิดเบื้องหลังการแก้แค้นทดแทนมีที่มา จากแนวความคิดที่ว่า อาชญากรรมหรือการกระทำผิดกฎหมายรบกวนความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสังคม ดังนั้น อาชญากรหรือผู้กระทำผิดกฎหมายจึงสมควร ได้รับการลงโทษ เพื่อฟื้นฟูความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสังคม โดยการแก้แค้นทดแทน ไม่ได้ทำไปเพื่อทำให้บุคคลใดพอใจหรือเพื่อชดเชย ให้กับบุคคลใดที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากการสูญเสียหรือถูกทำร้าย อันเนื่องมาจากอาชญากรรม แม้ว่ามันอาจจะมีผลเช่นนั้นก็ตาม แต่ตามแนวคิด ของ Ernest van den Haag กล่าวว่า การแก้แค้น ทดแทนมีขึ้นเพื่อการบังคับใช้กฎหมายและ เพื่อการอ้างสิทธิตามกฎหมาย²²

<https://m.museumsiam.org/dadetail2.php?MID=3&CID=177&CONID=2659&SCID=242>

¹⁹ Jerome Michel and Heart Wehler. (1940). Criminal Law and Its Administration. Page 7.

²⁰ นัทธี จิตสว่าง. (2545). ทัณฑวิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์. หน้า 1.

²¹ เจษฎา พุ่มจันทร์ และ สุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

²² เจษฎา พุ่มจันทร์ และ สุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

ผู้กระทำผิดไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลอื่น ๆ ที่ในทางตรงข้ามสามารถอดกลั้นไม่เข้าไปปรบกวณสิทธิของผู้กระทำผิด ผู้กระทำผิดจึงได้รับประโยชน์อันไม่เป็นธรรมมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ในสังคม การลงโทษ จึงเป็นการแก้ไขความไม่เป็นธรรมดังกล่าวด้วยการกำหนดความเสียหายที่เท่าเทียมกันให้กับผู้กระทำ และเพื่อเป็นการฟื้นฟูความสมดุลที่เสียไปอันเนื่องมาจากการกระทำ ของอาชญากร และเมื่อผู้กระทำผิดถูกลงโทษแล้ว ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำผิดไม่อาจได้รับ ประโยชน์เหนือบุคคลได้อีกต่อไป²³

ในการลงโทษนักทฤษฎีดังเช่น Von Hirsch ได้กล่าวไว้ว่า การกระทำใน การลงโทษต้องมีความเท่าเทียมได้สัดส่วนต่อการกระทำผิดอันเป็นผลจากการกระทำ ตาม หลักยุติธรรม โดยผู้ที่ถูกลงโทษจะไม่ถูกตัดสินเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่น เป็นสิ่งที่จะ ช่วยให้เกิดความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมตามสิทธิที่ต้องได้รับอย่างแท้จริง²⁴ ทั้งนี้ ในส่วนของการกำหนดบทลงโทษตามหลักการการแก้แค้นทดแทน Sutherland ได้กล่าวไว้ว่า การลงโทษเป็นส่วนหนึ่งของสันชาตญาณของมนุษย์ในการจัดการ ผู้กระทำผิด ตามที่รัฐกำหนดขึ้น สอดคล้องกับ James Stephen ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย อาญาชาวอังกฤษตั้งข้อสังเกตว่า กระบวนการยุติธรรม ทางอาญามีขึ้น เพื่อแสดงความ โกรธ แค้นขุ่นเคืองจิตใจ²⁵

ดังนั้น ยังมีข้อโต้แย้งถึงการลงโทษที่เหมาะสมจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่ผู้กระทำ จะต้องได้รับเพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของรัฐ เพราะความเชื่อในสังคมที่ ระบุว่า หากผู้กระทำผิดไม่ได้รับการลงโทษ ผู้เสียหายก็จะต้องหาวิธีแก้แค้นด้วยตนเอง อันเป็นการทำให้ความสงบของรัฐลดลง การลงโทษตามกฎหมายกลายเป็นวิธีการจัดการกับความรู้สึก โกรธ แค้นอาฆาต ส่วนตัวของเหยื่อและจึงนำเอาอาชญากรเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรม²⁶

ในปัจจุบันทฤษฎีการแก้แค้นทดแทนยังคงยึดถือกันมาในการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ตามแนวคิดที่ว่า การลงโทษจึงเป็นการอ้างว่ากฎหมายอยู่เหนือสิ่งอื่นใด แต่ทฤษฎีนี้ยังเป็นที่ยกเถียงถึงข้อจำกัดบางประการ ได้แก่

1) ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนพิจารณาเพียงว่าสมควรจะลงโทษผู้กระทำผิดอย่างไรให้เหมาะสมกับความผิดที่บุคคลนั้นได้กระทำลงไป โดยไม่ได้พิจารณาว่าโทษดังกล่าวจะช่วยป้องกัน

²³ เจษฎา พุ่มจันทร์ และ สุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

²⁴ เจษฎา พุ่มจันทร์ และ สุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

²⁵ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 307.

²⁶ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 307-308.

ไม่ให้บุคคลดังกล่าวกลับไปกระทำผิดซ้ำได้อ่างไรหรือจะช่วยป้องปรามไม่ให้บุคคลทั่วไปไม่ให้เกิดซ้ำ เช่นเดียวกับผู้ที่ถูกลงโทษได้อ่างไร ทฤษฎีแก้แค้น ทดแทน จึงเป็นการมองการกระทำที่เกิดขึ้นในอดีต แต่ไม่ได้พิจารณาไปถึงประโยชน์ในอนาคตที่จะได้จากการลงโทษ

2) ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนมุ่งพิจารณาว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดเหมาะสมกับความผิดที่บุคคลดังกล่าวได้กระทำแล้วหรือไม่ แต่ขาดการคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวม ดังนั้น ถ้าผู้กระทำผิดได้รับโทษที่สาสมกับความผิดที่ตนเอง กระทำแล้วก็ต้องปล่อยตัวไป โดยไม่คำนึงถึงว่าบุคคลดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสังคมหรือไม่ หรือถ้าลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างสาสมแล้ว ภายหลังผู้กระทำผิดจะสามารถ ทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพได้หรือไม่หรือจะกลายเป็นภาระของสังคมที่ต้องเลี้ยงดูต่อไป เช่น การลงโทษโจรขโมยของด้วยการตัดมือ โจรก็ย่อมกลายเป็นคนพิการเป็นภาระของสังคมต่อไป

3) จนกระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังไม่มียุติการใดที่จะสามารถวัดได้ว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดเหมาะสมกับความผิดที่กระทำลงแล้วหรือไม่ จึงเป็นการยากที่จะกำหนดลงโทษได้ว่าจะลงโทษ อย่างไรหรือเท่าใดจึงจะเหมาะสมที่สุด การกำหนดโทษจึงขึ้นอยู่กับความรู้สึกและความคิดของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดปัญหาว่าการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิด เป็นกรรมแก่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย²⁷

4) ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการลงโทษตามที่ผู้กระทำผิดสมควรได้รับ (Just Deserts) กล่าวคือโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด ดังนั้น ผู้ที่กระทำผิดอาญาในลักษณะเดียวกันก็ต้องถูกลงโทษเหมือนกันหรือเท่า ๆ กัน โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคมหรือเศรษฐกิจ เช่น ความยากจน ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนจึงไม่เปิดโอกาสให้นำปัญหาด้านความไม่เท่าเทียมกัน ภายในสังคมเข้ามาประกอบการพิจารณากำหนดโทษและจึงไม่เปิดโอกาสให้มีการบรรเทาโทษหรือ ลดโทษให้กับผู้กระทำผิดที่ตกอยู่ในสถานการณ์หรือในสภาพสังคมที่ทำให้บุคคลดังกล่าวยากที่จะปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างเคร่งครัด ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนในปัจจุบัน จึงขาดความตระหนักถึงภูมิหลังและสถานการณ์ของผู้กระทำผิด จึงอาจทำให้เกิดการเลือก ปฏิบัติต่อคนยากจน ชนกลุ่มน้อย ชนเผ่าต่าง ๆ สตรีและผู้กระทำผิดที่ยังมีอายุน้อยซึ่งเป็น ประเด็นที่แฝงอยู่ในทฤษฎีแก้แค้นทดแทน

5) ทฤษฎีแก้แค้นทดแทนที่เคร่งครัดกับการกำหนดโทษที่ได้สัดส่วนกับความผิด อาจมีผลเป็นการละเลยสิทธิของผู้กระทำผิดบางประการ เช่น โทษประหารชีวิตอาจ เป็นโทษที่เหมาะสมกับ

²⁷ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 24 - 25.

ความผิดของผู้กระทำผิดในคดีฆ่าคนตายแล้ว แต่ปัจจัยทางชีวภาพ บางประการ เช่น อายุ และ สุขภาพจิต ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดโทษของผู้กระทำผิดให้เบาลง กระบวนการ ยุติธรรมที่มีความเคร่งครัดกับสัดส่วนของโทษมากจึงอาจมองว่า การกำหนดโทษ โดยคำนึงถึง ปัจจัยทางชีววิทยาดังกล่าวย่อมเป็นการขัดขวางการกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนกับการกระทำ ความผิด และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้กระทำผิดได้

6) การพิจารณาโทษโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำผิดเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ในทางปฏิบัติ²⁸ เพราะยังไม่มีวิธีการใดที่สามารถวัดระดับความร้ายแรงของการ กระทำผิดได้อย่าง เป็นรูปธรรมและเที่ยงตรง

2.3.2 การลงโทษเพื่อยับยั้ง และข่มขู่เพื่อไม่ให้ก่ออาชญากรรม

มีหลักคิดที่เกี่ยวกับการสร้างมาตรการเพื่อให้เกิดความกลัว โดยมีการระบุถึงผลลัพธ์ในการ รับโทษจากการที่เคยมีผู้ก่อเหตุมาก่อนหน้า แต่วิธีการนี้ยังไม่สามารถยับยั้ง การกระทำความผิดได้²⁹ หรือเรียกได้ว่าเป็นการป้องกันไม่ให้กระทำผิด หรือฝ่าฝืนกฎหมาย หลังจากคำนวณผลประโยชน์ และผลเสียที่จะได้จากการกระทำของตนเองแล้ว โทษตาม กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ ข่มขู่ให้ผู้ที่อาจจะกระทำความผิดกฎหมายเกิดความเกรงกลัว ต่อผลเสียอันเกิดจากโทษตามกฎหมายและ ไม่คิดที่จะกระทำความผิดอีกต่อไป ผู้ที่คาดว่าจะได้รับผล ในทางป้องปรามการกระทำผิดตามทฤษฎี มี 2 ประเภท คือ ผู้กระทำผิดที่ได้รับตามกฎหมายและประชาชนทั่วไป ทฤษฎีป้องปราม จึงแบ่ง ออกเป็น 2 ทฤษฎีย่อย ได้แก่

2.3.2.1 ทฤษฎีป้องปรามทั่วไป

วัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายค่อย ๆ เปลี่ยนจากการลงโทษ ผู้กระทำผิดสำหรับความผิดที่บุคคลดังกล่าวได้กระทำไปเพียงประการเดียวไปเป็นการลงโทษ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม นักวิชาการที่เชื่อว่าการลงโทษผู้กระทำผิดจะต้อง เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสังคมด้วยเห็นว่าการลงโทษสามารถยับยั้งหรือป้องปรามไม่ให้ผู้อื่น ๆ กระทำความผิดกฎหมายเพราะเห็นตัวอย่างผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษตาม กฎหมาย โดยตั้งข้อสันนิษฐานว่า เมื่อผู้กระทำผิดถูกลงโทษ ประชาชนทั่วไปที่รับรู้ถึงการ ลงโทษดังกล่าวย่อมได้เรียนรู้ว่าการกระทำ ผิดกฎหมายดังกล่าวมีโทษตามกฎหมาย และ ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษต้องได้รับความเจ็บปวด ประการใดประการหนึ่งจากการถูกลงโทษทำให้ประชาชนทั่วไปละเว้น ไม่กระทำความผิด เช่นเดียวกัน

²⁸ นัทธี จิตสว่าง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 308.

²⁹ เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แผนวิจิต, เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

กับผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษดังกล่าวเพราะเกรงกลัวว่าจะต้องได้รับความเจ็บปวดจากการโทษตามกฎหมายในลักษณะเดียวกัน³⁰ การลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมายจึงเป็นการแสดงตัวอย่างให้ประชาชนทั่วไปที่ยังไม่ได้ กระทำผิดกฎหมายให้ตระหนักได้ถึงความน่าสะพรึงกลัวของโทษตามกฎหมายการป้องปรามทั่วไปหรือก็คือการป้องปรามที่มีผลต่อบุคคลทั่วไปนอกเหนือจากตัวผู้กระทำผิดเอง

หลักการของการป้องปรามทั่วไปตั้งอยู่บนสมมุติฐาน 2 ประการ คือ

1) ปึงเจกบุคคลย่อมเห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเองและจึงพยายามอย่างหนัก เพื่อที่จะเพิ่มพูนผลประโยชน์หรือความพึงพอใจให้กับตนเอง และ

2) ปึงเจกบุคคลใช้เหตุผลในการตัดสินใจและควบคุมพฤติกรรมของ ตนเอง จากการคำนวณผลได้และผลเสียหรือความพึงพอใจและความเจ็บปวดอันเกิดจากการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง

สมมุติฐานทั้งสองประการจึงเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ นพฤติกรรมอาชญากรหรือพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายก็ ล้วนเป็นผลผลิตอันเกิดจากการเลือกของมนุษย์ การตัดสินใจที่จะก่ออาชญากรรมมักจะเกิดขึ้นด้วยวิธีการเลือกและวิเคราะห์ห้ระหว่างผลได้และผลเสียหรือความพึงพอใจกับความเจ็บปวดทรมานในทางที่เห็นแก่ตัว ซึ่งมนุษย์เลือกที่จะกระทำผิดกฎหมายเมื่อบุคคลเหล่านั้น ประเมินความเป็นไปได้ทั้งหมดภายใต้ขอบเขต ข้อมูลที่มีอยู่และเห็นว่าการก่ออาชญากรรมจะให้ผลดีมากกว่าผลเสีย หรือให้ความพึงพอใจมากกว่า ความเจ็บปวดทรมานมากกว่าการกระทำอื่น ๆ และด้วยตรรกะเดียวกัน มนุษย์ก็เลือก จะละเว้นจากการกระทำผิดกฎหมายเมื่อ บุคคลเหล่านั้นเห็นว่า อาชญากรรมจะก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี หรือ ได้รับความ เจ็บปวดทรมานมากกว่าความพึงพอใจ ผลเสียอันเกิดจากการกระทำผิดกฎหมายจึงมักจะ ได้รับความพิจารณาจากความร้ายแรง ความแน่นอนและความรวดเร็วในการถูกลงโทษอันเนื่องมาจากการกระทำผิดนั้น ดังนั้นถ้าโทษตามกฎหมายมีความร้ายแรง แน่แน่นอนและรวดเร็วมากขึ้นเท่าใด ก็ยังเป็น การเพิ่มข้อเสียของการกระทำผิดกฎหมายและจึงส่งผลให้อัตราการกระทำผิดกฎหมายลดลง

2.3.2.2 ทฤษฎีป้องปรามเป็นการเฉพาะ

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า โทษตามกฎหมายเป็นบทเรียนสำหรับผู้กระทำผิดเพราะ โทษดังกล่าว ช่วยสอนให้ผู้กระทำผิดได้เรียนรู้ถึงผลร้ายจากพฤติกรรมบางประการของผู้กระทำผิด และผลร้ายดังกล่าวจะเป็นแรงผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพราะ โทษตามกฎหมายทำ

³⁰ เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แพนวิชิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 32-34.

ให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัว จึงละเว้นไม่กระทำพฤติกรรมที่ทำให้ ตนต้องถูกลงโทษเช่นนั้น อีกในอนาคต ดังนั้น ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษจึงเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำผิดกฎหมาย ความรุนแรง ความแน่นอนและความรวดเร็วในการลงโทษ เพื่อการป้องปรามการกระทำผิดกฎหมาย

ทฤษฎีป้องปรามมีที่มาจากแนวความคิดของนักปรัชญา 3 ท่าน คือ Thomas Hobbes, Cesare Beccaria และ Jeremy Bentham ที่มีความเห็นไปในทางเดียวกันว่ามนุษย์ มักจะสนใจแต่ประโยชน์ของตนเอง เช่น ประโยชน์ในทางวัตถุ ความปลอดภัยของตนเอง และชื่อเสียงทางสังคม ดังนั้นมนุษย์จะไม่กระทำผิดกฎหมายถ้าผลเสียจากการกระทำผิด กฎหมายมีมากกว่า ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการกระทำนั้น งานวิจัยของ Charles Tittle ในปี ค.ศ. 1969 ก็พบข้อมูลที่สนับสนุนแนวความคิดของนักปรัชญายุคคลาสสิกดังกล่าวโดยสรุปว่า ความแน่นอนในการลงโทษมีผลช่วยยับยั้งการกระทำผิดกฎหมายแต่ความร้ายแรงของโทษ จะมีผลช่วยยับยั้งการกระทำผิดกฎหมาย ได้ก็ต่อเมื่อกระบวนการยุติธรรมสามารถรับประกันได้ถึงความแน่นอนในการลงโทษ

2.3.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อตัดโอกาส

ซึ่งพิจารณาถึงการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดขึ้นใหม่ด้วยการตัดออกจากสังคม ซึ่งอาจเป็นการชั่วคราว เช่น จำคุกหรือกักขัง หรือการตัดออกจาก สังคมอย่างถาวรด้วยการประหารชีวิต การจำคุกตลอดชีวิต เพื่อป้องกันให้คนในสังคมได้อยู่กันอย่างปลอดภัย³¹ วิธีการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ๆ ในอนาคตที่ตรงเป้าหมายที่สุดวิธีการ หนึ่งก็คือวิธีการตัดโอกาสในการกระทำผิดของผู้กระทำผิดด้วยการจำคุก ประหารชีวิตหรือ ด้วยวิธีการอื่นใดที่สามารถตัด ความเป็นไปได้ในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิด เช่น ด้วยการตอนหรือทำหมันผู้กระทำผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหรือการตัดมือผู้ที่ชอบล้วงกระเป๋า เพื่อป้องกันไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก อย่างไรก็ตาม วิชาชีพไทยเสรีนิยมดังเช่นในปัจจุบันมี แนวโน้มในทางต่อต้านวิธีการลงโทษที่รุนแรงและโหดร้าย เว้นแต่โทษบางประเภท เช่น โทษประหารชีวิตที่ยังบังคับใช้กันอยู่ในหลาย ๆ ประเทศ ทำให้การลงโทษเพื่อตัดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำที่ยังคงบังคับใช้กันอย่างแพร่หลายก็คือ การจำคุก

ภายใต้หลักการตัดโอกาสในการกระทำผิดโดยแท้ ถ้าผู้กระทำผิดสองคนมี แนวโน้มที่จะเป็น อันตรายต่อสังคม (Dangerous) เหมือน ๆ กัน กล่าวคือมีโอกาสที่จะ กระทำผิดกฎหมายอย่าง เดียวกัน ในช่วงระยะเวลาเดียวกันในอนาคต ระยะเวลาจำคุกของ บุคคลสองคนดังกล่าวก็ควรจะมี ระยะเวลาเท่า ๆ กัน ด้วยเหตุนี้ถ้าพิจารณาถึงเฉพาะความ เป็นอันตรายของบุคคลสองคนภายใต้

³¹ เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

หลักการตัดโอกาสในการกระทำผิด โดยแท้แล้วผู้กระทำผิดคนที่กระทำผิดถึงขั้นพยายามกระทำ ความผิดก็สมควร ที่จะถูกลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาเท่ากับผู้ที่กระทำผิดสำเร็จแล้วเพราะผู้กระทำผิดทั้งสองคนมีลักษณะน่าจะเป็นอันตรายต่อสังคมเหมือน ๆ กันถ้าบุคคลทั้งสองกระทำความผิดสำเร็จเหมือน ๆ กัน นอกจากนี้ ถ้าการพิเคราะห์ถึงแต่ความเป็นอันตรายของผู้กระทำผิดและ แนวโน้มที่บุคคลดังกล่าวจะกระทำผิดซ้ำอีกเป็นสำคัญแล้ว ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องรอจนกระทั่งเกิดการกระทำผิดหรือ กระทำผิดจนสำเร็จแล้วจึงจะลงโทษบุคคลดังกล่าวเพื่อตัดโอกาสในการกระทำผิด ถ้ากระบวนการยุติธรรมสามารถหาวิธีการในการคาดเดาว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะกระทำผิดซ้ำ ในอนาคตหรือไม่ได้ อย่างแม่นยำและน่าเชื่อถือแล้ว กระบวนการยุติธรรมก็สามารถตัดโอกาสในการกระทำผิดของบุคคล ดังกล่าวได้ล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม สังคมมนุษย์ยังต้อง คำนึงถึงเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากการควบคุมอาชญากรรมด้วย ทำให้แนวความคิดเรื่องการ ตัดโอกาสในการกระทำผิด โดยเด็ดขาดอาจจะขัดแย้งกับ ผลประโยชน์ ด้านอื่น ๆ ของสังคม และในทางกลับกัน กระบวนการยุติธรรมก็อาจจะปฏิเสธไม่ลงโทษ ใด ๆ แก่ผู้กระทำผิดเลยก็ได้ไม่ว่าความผิดที่บุคคลดังกล่าวได้กระทำลงไปจะร้ายแรงเพียงใด ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำผิดไม่มีความเสี่ยงที่จะกลับไปกระทำผิดซ้ำ อยู่³²

ดังนั้น ถ้าพิจารณาเฉพาะแต่หลักการตัด โอกาสในการกระทำผิดแล้ว เท่ากับ ว่ากระบวนการยุติธรรมจะลงโทษเฉพาะผู้ที่ยังมีความเสี่ยงว่าจะกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก เพื่อที่จะจำกัดไม่ให้บุคคลดังกล่าวสามารถกลับไปกระทำผิดอีกได้ แต่จะไม่ลงโทษผู้ที่ไม่ ความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำอีก การบังคับใช้แต่หลักการตัด โอกาสในการกระทำผิดเพียง หลักการเดียว โดยไม่คำนึงถึงหลักการแก้แค้นทดแทนหรือ การป้องปรามการกระทำผิดในการกำหนดโทษแก่ผู้กระทำผิดจึงเป็นไปได้แม้แต่น้อย การกำหนดโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดแต่ละคนจึงจำเป็นที่จะต้องชั่งน้ำหนักระหว่าง หลักการแก้แค้นทดแทน การป้องปรามทั่วไป การป้องปรามเป็นการเฉพาะและการตัด โอกาสในการกระทำผิด และยังอาจจะต้องคำนึงถึงว่าการลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวจะ สามารถแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมของ ผู้กระทำผิดได้หรือไม่อีกด้วย

2.3.4 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

เป็นทฤษฎีที่จะให้ความสำคัญต่อผู้กระทำผิดในฐานะเป็นสมาชิกของสังคมที่ ต้องให้การดูแลเนื่องจากเห็นว่าผู้กระทำความผิดเป็นสมาชิกที่มีอาการป่วยของสังคม การลงโทษจึงมีวัตถุประสงค์เป็นการช่วยเหลือ ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจให้กลับคืนสู่ปกติ สามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์หลักของทฤษฎี การ ลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

³² เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แพนวิชิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 32-34.

ผู้กระทำความผิดอันมีความแตกต่างจากทฤษฎีการลงโทษอื่น ๆ³³ โดยเมื่อ 200 ปีก่อนหน้านี้ ทางเลือกในการตอบสนองต่อการกระทำผิดกฎหมายยังมีไม่มากนัก โดยเป็นที่ถกเถียงกันโดยทั่วไปว่าผู้กระทำความผิดจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองได้ถ้าถูกลงโทษตามกฎหมาย อีกทั้งยังได้มีการสรุปไว้ในนโยบายของรัฐไว้ใน กฎหมายจากหลายๆประเทศว่า มาตรการทางกฎหมายเพื่อใช้ในการลงโทษเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการลดปัญหาทางอาชญากรรมและสามารถเป็นการยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรม ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาในรัฐในประเทศต่าง ๆ มีการออกแบบการลงโทษ ในลักษณะมาเพื่อช่วยเหลือ ฟันฟู มากกว่าลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว โดยหากการ กระทำความผิดนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของสุขภาพก็จะใช้การลงโทษโดยการบังคับให้ผู้เข้าสู่กระบวนการรักษาเพื่อให้เป็นปกติที่สุด โดยทฤษฎีนี้ได้ถูกนำมาใช้จากแนวคิดที่ Benjamin Karpman ได้กล่าวถึงการพิสูจน์ผู้กระทำความผิดไปยังอาการเจ็บป่วยทางจิตใจ หรือการที่ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ การลงโทษด้วยการจำคุกจึงไม่สามารถบ่งบอกได้ว่าจะเกิดการเซ็ดหลาบ หรือหลาบจำ แต่ด้วยความก้าวหน้าทางกระบวนการทางจิตวิทยาและอาชญาวิทยาจะช่วยแทนที่ผู้คุมและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยด้วยพยาบาลและการแทนที่ผู้พิพากษาด้วยนักจิตวิทยาต่างหาก ที่จะแก้ไขและรักษาผู้กระทำความผิดในประเภทนี้ได้³⁴

จึงสามารถกล่าวได้ว่า เป้าหมายในการแก้ไขฟันฟูผู้กระทำความผิด จำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจสภาพจิตใจของผู้กระทำความผิดด้วย โดยวิเคราะห์พฤติกรรม อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทางสังคมวิทยาประกอบ ทั้งนี้ปัจจุบันนี้ กระบวนการลงโทษเช่นนี้ได้ถูกนำมาใช้ระบบการรอกการลงโทษและพักการลงโทษต่าง ๆ และ โปรแกรมลดการกระทำผิดกฎหมายในผู้ติดสุราหรือยาเสพติด

การแก้ไขฟันฟูผู้กระทำความผิดด้วยกระบวนการยุติธรรมนั้นนักทฤษฎีที่ชื่อ Maltz กล่าวไว้ว่าเป็นกระบวนการลงโทษด้วยการฟันฟูเป็นกระบวนการลงโทษที่ต้องมีขั้นตอนตามลำดับขั้น โดยไม่สามารถข้ามหรือลดประมาณขั้นตอนลงได้เพราะจะทำให้ขาดประสิทธิภาพได้ ซึ่งความหมายของลำดับขั้นตอนประกอบด้วย

- 1) มีสาเหตุในการก่อพฤติกรรมอาชญากรรม จากความผิดปกติของผู้กระทำความผิด
- 2) ทัศนสถานมีบุคลากรที่สามารถวินิจฉัย สามารถแก้ไข และดูแลปัญหา ดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง และทัศนสถานที่มีวิธีการดูแลแก้ไขพฤติกรรมให้กับผู้ต้องขังหรือผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสม

³³ เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แผนวิจิต. เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

³⁴ วิภาพร เนติจิร ชาติ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

- 3) มีการนำวิธีการดูแลแก้ไขพฤติกรรมมาปรับใช้กับผู้ต้องขังหรือผู้กระทำผิด
- 4) ปัญหาของผู้ต้องขังหรือผู้กระทำผิดจะได้รับการแก้ไขหรือบรรเทาลงอันเป็นผลเนื่องมาจากการได้รับการดูแลแก้ไขพฤติกรรมด้วยวิธีการของทัณฑสถาน
- 5) พฤติกรรมอาชญากรของผู้ต้องขังหรือผู้กระทำผิดจะเริ่มลดน้อยถอยลงอันเป็นผลมาจากการบรรเทาหรือแก้ไขปัญหให้กับผู้ต้องขังหรือผู้กระทำผิด

รูปแบบในการจัดการกับผู้กระทำผิดกฎหมายดังกล่าวข้างต้นว่ามีความแตกต่างไปจากรูปแบบเดิม ๆ ที่เน้นการลงโทษเป็นสำคัญเป็นอย่างมาก ทำให้รูปแบบทฤษฎี ทางอาชญาวิทยาได้รับผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญอันเนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและส่งผลให้การตอบสนองต่อการกระทำผิดกฎหมายด้วยการเข้าไปแทรกแซงแก้ไข พฤติกรรมผู้กระทำผิดเริ่มเข้ามามีบทบาทเหนือการตอบสนองด้วยการลงโทษและดู เหมือนว่ากระบวนการตอบสนองด้วยการแก้ไขผู้กระทำผิดจะประสบความสำเร็จตั้งแต่ ช่วงแรก ๆ จึงมีการพัฒนาทฤษฎีทางอาชญาวิทยาขึ้นมาใหม่ และนำไปสู่การปฏิบัติจริงเพื่อ แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหลากหลายวิธีการ แต่การตอบสนองต่อการกระทำผิดกฎหมายด้วยการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดก็มีความขัดแย้งกับทฤษฎีในเชิงแก้แค้นทดแทนและ ป้องปรามการกระทำผิดกฎหมาย โดยนักอาชญาวิทยามีความเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งสนับสนุนแนวคิดการลงโทษผู้กระทำผิด อีกฝ่ายคัดค้านการลงโทษผู้กระทำผิดแต่สนับสนุนการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลดังนี้³⁵

1) ผู้ที่สนับสนุนการลงโทษ

การที่มีการสนับสนุนการลงโทษมีที่มาจากในประเด็นแรกมาจาก งานวิจัย จำนวนมากแสดงให้เห็นว่าความหวาดกลัวต่อการถูกลงโทษ ได้ผลในทางปฏิบัติ โดยมีคน จำนวนหนึ่งซึ่งดเว้นไม่กระทำผิดกฎหมายบางประเภท และการลงโทษผู้กระทำผิดเป็น วิธีการเดียวที่ช่วยป้องกัน ไม่ให้ประชาชนกระทำ สิ่งชั่วร้ายเพราะเกรงกลัวว่าจะถูกลงโทษ แต่ก็ยังมีหลักการจำนวนไม่น้อยที่นักวิชาการระบุว่าวิธีการอื่นได้ผลดีมากกว่า นักวิชาการอีกส่วนหนึ่งเห็นว่า โทษตามกฎหมายไม่ได้มีผลช่วยป้องปรามการกระทำ ผิดเพราะความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษโดยตรงแต่เป็นเพราะโทษตามกฎหมายได้ทั้งตราบาปบางประการไว้แก่ผู้ที่ถูกลงโทษตามกฎหมายแม้ ว่ากระบวนการลงโทษจะยุติลงไปแล้วก็ตาม โทษตามกฎหมายจึงมีผลในด้านการสร้างความรู้สึกเกรงกลัวว่าจะต้องสูญเสียสถานะทางสังคมหรือ สถานะภายในกลุ่มพวกพ้องของตนเองมากกว่า หรืออาจเกี่ยวข้องการกระทำ นั้นอาจจะ ส่งผลต่อภาพลักษณ์ เป็นการลดคุณค่าทางจิตใจ ทำให้เกิดความไม่สบายใจถ้าสิ่ง

³⁵ วิภาพร เนติจิร ชาติ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

ที่ตนนั้นขัดต่อบัญญัติของสังคม การลงโทษจะทำให้เกิดผลตอบแทนในทางที่ไม่ต้องการและเป็น การละเมิดต่อกฎหมายของรัฐจนได้รับการประณาม³⁶

ประเด็นที่สองหากผู้ที่ทำผิดไม่ได้รับการลงโทษ ผู้ได้รับความเสียหายอาจจะหาทางจัดการ กับผู้กระทำผิดด้วยตนเองหรือที่เรียกกันว่าตั้งศาลเตี้ย โดยเหตุผลดังกล่าวนี้มีที่มาจากความเชื่อที่ว่า มนุษย์มีความปรารถนาที่จะแก้แค้นก็ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอาจแก้ แค้นด้วยวิธีการที่หลากหลาย จนนำไปสู่ความไม่สงบของประเทศ

ประเด็นที่สามฝ่ายที่สนับสนุนการลงโทษเห็นด้วย คือเชื่อว่าหากเหยื่อในการกระทำผิดจะ ไม่เต็มใจที่จะให้การเป็นพยานหรือร้องทุกข์เพื่อเอาโทษ ถ้ามองไม่เห็นโอกาสที่ผู้กระทำผิดจะ ได้รับการลงโทษ โดยมองว่าเป็นการเสียเวลาในกระบวนการต่าง ๆ

เหตุผลประการที่สี่ การโต้ตอบผู้กระทำผิดด้วยการลงโทษพัฒนาขึ้นมาและสั่งมดำรงอยู่ใน กลุ่มผู้ที่ให้ความเคารพต่อกฎหมายและมีความเป็นปึกแผ่นในสังคม ซึ่งความเคารพต่อกฎหมายและ ความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมจะไม่ลดน้อยถอยลงไปตราบเท่าที่ยังมีโทษ ตามกฎหมายอยู่ใน สังคมความเป็นปึกแผ่นของสังคมสามารถพัฒนาได้ด้วยการลงโทษ ผู้กระทำผิดกฎหมาย เช่นเดียวกับการพยายามรักษาโรคภัย การปกป้องสถานะแวดล้อม การ แก้ไขความไม่ยุติธรรมใน สังคมและการพยายามทำความเข้าใจสาเหตุของอาชญากรรม รวมไปถึงการพยายามนำความรู้ที่ได้ จากการทำความเข้าใจสาเหตุของอาชญากรรมมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรม

สามารถกล่าวได้ว่าผู้สนับสนุนการลงโทษเห็นควรว่า อาชญากรรมไม่ได้มีผลกระทบต่อ ความเป็นปึกแผ่นของสังคม แต่โดยทั่วไปแล้วอาชญากรรมเป็นเพียงเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นเฉพาะ บุคคลที่ไม่มีผลกระทบต่อส่วนรวมโดยตรง สังคมโดยรวมจึงแทบไม่ได้รับความกระทบกระเทือน จากอาชญากรรมส่วนบุคคลหรือแม้แต่อัตราการเกิดอาชญากรรมเว้น แต่ในเฉพาะบางฐานความผิด ด้วยเหตุนี้การลงโทษผู้กระทำผิดจึงมีผลกระทบต่อสังคม โดยรวมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การสนับสนุนการลงโทษจึงเป็นการชดเชยผู้ที่ถูกกระทำและใช้กฎหมายกับการลงโทษ เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม

2) ฝ่ายที่คัดค้านการลงโทษ

มีการให้เหตุผลในการคัดค้านการลงโทษในรูปแบบต่างๆ 5 ข้อ ได้แก่

³⁶ วิภากร เนติจิร โชติ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

2.1) การลงโทษเป็นการแยกเอาบุคคลที่กำลังถูกลงโทษออกจากสังคม ทำให้บุคคลดังกล่าวกลายเป็นศัตรูกับสังคมไปด้วย ผู้กระทำผิดก็ย่อมจะถูกแยกออกจากสังคมที่มีความผูกพันกับกฎหมายและไม่อาจทำความเข้าใจหรือได้รับความเข้าใจจากคนในสังคมได้ ถูกเกลียดชังจากสังคมย่อมส่งผลทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกลียดชังสังคมไปด้วย โดยรูปแบบการเนรเทศจนขาดหนทางยังอาจเป็นแรงผลักดันที่ทำให้หันไปเข้าร่วมกับผู้ที่ทำให้ร้ายแรงมากขึ้น และต่อต้านการใช้ชีวิตในวิถีปกติของสังคมทำให้สังคมขาดความสงบเรียบร้อย กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันที่ยินยอมให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ทางกายแต่แบ่งแยกผู้กระทำผิดออกจากสังคมด้วยการปฏิเสธไม่ให้ทำงานทำหรืออื่น ๆ ย่อมส่งผลให้ผู้กระทำผิดต้องแยกออกจากกลุ่มผู้ที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับกฎหมายทางจิตใจ ถ้าผู้กระทำผิดได้รับอนุญาตให้กลับไปมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมสอดคล้องกับกฎหมาย ผู้กระทำผิดก็ย่อมต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มคนเหล่านั้นซึ่งหมายความว่า ผู้กระทำผิดจะต้องได้รับอนุญาตให้มีพื้นที่ให้ยืนในสังคมเช่นเดียวกับประชากรอื่น ๆ ของสังคม³⁷

2.2) การลงโทษที่หละหลวม หรือใช้แค่การตักเตือน ไม่เพียงพอที่จะป้องปรามไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก อีกทั้งยังเป็นการชี้ช่องทางให้ระมัดระวังมากขึ้นในการกระทำผิดคราวหน้าแทน อาจกลายเป็นการพัฒนาผู้กระทำผิดด้านทักษะและเทคนิคในการกระทำผิดกฎหมายและการหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม และในที่สุดอาจพัฒนาไปถึงขั้นเข้าร่วม องค์กรอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนเพื่อที่จะลดความเสี่ยง

2.3) บางครั้งการลงโทษก็อาจเป็นการเพิ่มสถานะของผู้กระทำผิดในบางชุมชนการที่นำคนไปกักตัวร่วมกันเป็นการเพิ่มสัญลักษณ์ของกลุ่มคนก็เป็นได้ดังเช่น การรวมกลุ่มของหัวขโมย ซึ่งเมื่อมีการจับกุมผู้ที่มีความผิดร้ายแรงกว่าก็มักจะถูกยกย่องให้เป็นผู้นำ และเมื่อออกมาก็มาตั้งกลุ่มที่กระทำผิดซ้ำอีก

2.4) โดยทั่วไปแล้วการลงโทษตามกฎหมายมีขึ้นเพื่อยับยั้งความพยายามหรือความเสี่ยงในการที่จะเกิดความผิดโดยการสร้างความรู้สึกลัวภายในใจของ ผู้กระทำผิดแต่ในบางครั้งเมื่อเข้าสู่กระบวนการที่จะต้องควบคุมอาจทำให้เกิดเงื่อนไขต่าง ๆ เฉพาะกลุ่มทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความคิดเห็นในเชิงสัญลักษณ์ว่าถึงแม้จะถูกจับกุมและมีการ อบรมให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่หรือสังคมที่ผู้กระทำผิดอยู่ได้ การกระทำเช่นนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้กระทำผิดได้รับ โอกาสในการปรับปรุงตัวให้อยู่ในที่ที่มี

³⁷ วิภากร เนติจิร ชาติ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

สิ่งแวดล้อมที่มีกลุ่มคนมีพฤติกรรมสอดคล้อง กับกฎหมายและจัดขบวนการเกิดพฤติกรรมบางอย่าง ปิดข้อจำกัดบางประการจะมีการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิดในระยะยาวได้

2.5) การลงโทษก่อให้เกิดทัศนคติอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมอื่นๆ ด้วยเช่นอาจทำให้ผู้กระทำผิดขาดความเคารพในกฎหมายและมีความริเริ่มที่จะเต็มใจที่จะทำ ประโยชน์เพื่อบุคคลอื่น มาตรการที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงคือเรื่องของการช่วยเหลือ ยับยั้งการกระทำผิดในอนาคต ในขณะที่เดียวกันต้องทำให้เกิดการเห็นค่าในทางสังคมอื่นๆ ด้วย³⁸

แม้ว่าทฤษฎีในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดเป็นทฤษฎีที่ค่อนข้างคุ้นหู แต่เป็นทฤษฎีที่ยังได้รับความนิยมน้อยกว่าหลายในเรื่องของการฟื้นฟูจากการกระทำผิดที่เกิดจากพฤติกรรมหรือการควบคุมตนเองไม่ได้ด้วยเหตุที่นักอาชญาวิทยายังคงมีความเห็นออกเป็นสองแนวทาง ทฤษฎีนี้จึงได้รับความนิยมน้อยและเชื่อถือในบางช่วงเวลาเท่านั้นรวมถึงถูกใช้ในบางกรณีพิจารณาความผิด ด้วยเพราะการลงโทษเพื่อแก้ไขทดแทนหรือการป้องปรามดังที่ ตัวบทกฎหมายได้กำหนดมี ประสิทธิภาพและมีความรุนแรงสูงกว่าปกติแม้จะไม่รุนแรง เท่ากับการประหารชีวิตก็ตามแต่โทษ ดังกล่าวเมื่อมีการกล่าวถึงก็ย่อมทำให้เกิดการ หวาดกลัว หากเป็นเรื่องของการฟื้นฟูจะทำให้ผู้กระทำผิดเป็นเสมือนผู้ที่เจ็บป่วยมากกว่า

2.4 แนวคิดการลงโทษ กำหนดโทษ

ในทุกสังคม ย่อมมีมาตรการควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เพื่อให้สังคมนั้น ๆ มีความสงบสุข และมาตรการดังกล่าวก็คือกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ การลงโทษ จึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือในการควบคุม และเป็นมาตรการที่นำมาใช้กับผู้กระทำผิด แต่ การลงโทษผู้กระทำผิดจะต้องเป็นการลงโทษที่เหมาะสมกับตัวบุคคลในแต่ละรายเพื่อให้เหมาะสม และตรงกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษอย่างแท้จริง โดยแนวคิดการลงโทษสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

2.4.1 หลักความชอบด้วยกฎหมายของการลงโทษ เป็นหลักการที่ประกอบด้วยแนวคิด 2 ด้าน³⁹ อันได้แก่

1. การใช้กฎหมายบังคับ

³⁸ วิภาทร เนติจิร โขติ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 19-20.

³⁹ พรธิดา เอี่ยมศิลา. (2549). ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 18.

2. การไม่ใช้ข้อกฎหมายมาบังคับใช้ย้อนหลัง

โดยการใช้อีกกฎหมายกำหนดนั้นเป็นการให้อำนาจแก่องค์กร ในการลงโทษตามที่กฎหมายได้กำหนดเท่านั้น โดยมีการกำหนดกรอบในการใช้ดุลยพินิจ รวมไปถึงยังมีการกำหนดอัตราในการพิจารณาโทษไว้ด้วย ในส่วนของการที่ไม่สามารถใช้อีกกฎหมายในการบังคับใช้ย้อนหลัง เป็นการใช้เพื่อพิจารณาในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งการกำหนดใน รูปแบบเช่นนี้ จะเป็นการเอื้อต่อผู้ถูกกล่าวหา โดยจะได้รับโทษที่เบากว่าหากมีมาตรการผ่อนปรน

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงฐานความผิดจะต้องมีการเปรียบเทียบฐาน ความผิด จะมีการเปรียบเทียบชั้นโทษ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอุกฉกรรจ์ ระดับกลาง และระดับ ลหุโทษ จะต้องพิจารณาโทษในลักษณะและระดับเดียวกัน ปัญหาที่เกี่ยวข้องจะต้องนำมาใช้ โดยนำทั้งอัตราโทษสูงสุด และต่ำสุดมาเปรียบเทียบกัน โดยอัตราที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์

2.4.2 หลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ⁴⁰

วัตถุประสงค์ของหลักการได้สัดส่วน คือการเลือกบทลงโทษเพื่อให้ เหมาะสมกับระดับความผิด หลักกฎหมายระดับรัฐธรรมนูญ ซึ่งหมายความว่า หลักกฎหมาย นี้มีผลผูกพันการใช้ อำนาจขององค์กรใช้อำนาจรัฐทุกประเภท และเป็นหลักการที่ศาลใช้อ้างเป็นมาตรฐานในการ ตรวจสอบ ความเหมาะสมแก่กรณีเฉพาะเรื่องของคำสั่งทางปกครองอันเป็นการตรวจสอบ โดย พิเคราะห์หลักลงไปถึง คุณภาพของคำสั่ง ทางปกครอง หลักแห่งความได้สัดส่วน จึงถือเป็นหลักการ พื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่าง องค์กรใช้อำนาจรัฐฝ่ายปกครองกับเอกชนผู้อยู่ใต้อำนาจ ประกอบด้วยหลักกฎหมายย่อย 3 หลักด้วยกัน คือ

1. หลักแห่งความเหมาะสม

เป็นหลักการที่บังคับให้องค์กรฝ่ายปกครองของรัฐต้องพิจารณาเลือกออกคำสั่งที่สามารถ ดำเนินการให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจได้กำหนดไว้เท่านั้น คำสั่งทาง ปกครองใด ๆ ก็ตามที่ในความเป็นจริงแล้วไม่อาจทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมาย ซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ได้ ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่เหมาะสม และเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

2. หลักแห่งความจำเป็น

หลักแห่งความจำเป็น หมายความว่า ในบรรดาคำสั่งทางปกครองหลาย ๆ คำสั่งที่คำสั่ง เหล่านั้นล้วนแล้วแต่สามารถทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ได้ ทั้งสิ้นดังนี้ ต้องพิจารณาว่า ถ้าเป็นคำสั่งที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเอกชนแล้ว ต้องเลือกออก

⁴⁰ เศรษฐชัย อันสมศรี. (2547). ดุลยพินิจในการกำหนดโทษจำคุก. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 57.

คำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเอกชนน้อยที่สุด แต่ถ้าเป็นคำสั่งที่ให้ประโยชน์แก่เอกชน ฝ่ายปกครองต้องเลือกออกคำสั่งที่มีผลทำให้รัฐเสียประโยชน์น้อยที่สุด หลักแห่งความจำเป็นนี้จะนำมาพิจารณาคือเมื่อกรณีนั้นมีมาตรการอยู่หลายมาตรการ ด้วยกัน ที่สามารถจะทำให้บรรลุความมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ที่กฎหมาย ซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ แต่ในกรณีที่ไม่มีการ หรือวิธีการที่เหมาะสมอื่นใดให้เลือกได้ปัญหาที่จะต้องพิจารณาจึงมีอยู่ว่า องค์กรฝ่ายปกครองได้เลือกออกคำสั่งซึ่งเป็นที่จำเป็นแล้วหรือไม่หมายความว่า คำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่รุนแรงน้อยที่สุดแล้วหรือไม่ หรือว่ามีละนั้นแล้วก็ไม่ อาจจะบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามที่กฎหมาย ซึ่งให้อำนาจกำหนดไว้ได้เลย

3. หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ

เป็นอีกหลักการหนึ่งที่ศาลใช้อ้างเพื่อ ที่ศาลใช้อ้างเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของคำสั่งทางปกครองความมุ่งหมายของหลักการนี้ โดยสรุปก็คือ “ระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชน โดยเป็นผลมาจากคำสั่งทางปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งกับประโยชน์ที่สังคมส่วนรวมจะได้รับนั้น สมดุลกันหรือไม่ เพราะฉะนั้น โดยหลักการนี้ จึงห้ามองค์กรใช้อำนาจรัฐ ฝ่ายปกครองใช้อำนาจออกคำสั่งใดๆ ซึ่งเป็นที่เห็น ได้ชัดเจนว่าหากได้มีการลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว จะเกิดผลประโยชน์น้อยมากแก่สังคมหรือคนส่วนใหญ่ ไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชน

จะเห็นได้ว่า หลักแห่งความได้สัดส่วนนี้มุ่งบังคับให้องค์กรของรัฐ ฝ่าย ปกครองออกคำสั่งที่อยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการให้ความมุ่งหมายของกฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องก่อความเสียหายหรือมีผลกระทบน้อยที่สุดแก่เอกชนหรือรัฐ แล้วแต่กรณี และห้ามองค์กรของรัฐฝ่าย ปกครองออกคำสั่งที่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติแล้ว จะก่อให้เกิดประโยชน์น้อยมากไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะตกแก่เอกชนหรือรัฐ หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบนี้มุ่งพิจารณาที่ภาวะสมดุลระหว่างความเสียหายที่เอกชนจะได้รับกับประโยชน์อันสังคมจะพึง ได้รับจากการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งทางปกครอง มาตรการใดมาตรการหนึ่ง

ดังนั้น โดยนัยแห่งหลักการนี้ จึงห้ามองค์กรฝ่ายปกครองออกคำสั่งทางปกครองใด ๆ ที่เห็นได้ชัดว่า เมื่อลงมือปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้วจะเกิดประโยชน์แก่มหาชนน้อยมากหรือไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชนผู้ได้รับผลกระทบจากคำสั่งนั้น หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบมุ่งบังคับให้องค์กรฝ่ายปกครองออกคำสั่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายตามที่กฎหมายซึ่งให้อำนาจนั้นกำหนดไว้ และในขณะเดียวกันต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือแก่รัฐ แล้วแต่กรณี น้อยที่สุด และห้ามองค์กรฝ่ายปกครองออกคำสั่งที่

เมื่อปฏิบัติตามคำสั่งนั้นแล้ว จะเกิด ประโยชน์น้อยมากไม่คุ้มกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับเอกชน หรือแก่รัฐ

อย่างไรก็ตาม การนำหลักแห่งความได้สัดส่วนมาใช้ในการพิจารณาคำสั่งทางปกครองใดๆ นั้น ศาลจะพิเคราะห์ความระมัดระวังอย่างยิ่ง โดยศาลจะจำกัดอำนาจของศาลอยู่กับการเพิกถอน คำสั่งทางปกครอง หรือการไม่บังคับตามคำสั่งทางปกครองเฉพาะแต่ในกรณีที่คำสั่งทางปกครอง นั้นเป็นคำสั่งที่ฝ่าฝืนความได้สัดส่วนอย่างชัดแจ้งถึงขนาดที่คาด ได้ว่า ไม่มีวิญญูชนคนใดจะออก คำสั่งเช่นนั้น และในกรณีที่ไมแน่ชัด หรือกรณีมีข้อสงสัย ศาลก็มักจะยกประโยชน์ให้กับองค์กร ฝ่ายปกครองเสมอ

2.4.3 หลักการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล

พัฒนาการเกี่ยวกับการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคล ผลการวิจัยพบว่าการกำหนด โทษ (Sentencing) ที่มีความเป็นภาวะวิสัย เป็นการกำหนดโทษที่ไม่ได้เป็นไปตามอำเภอใจของ บุคคลจะมีกรอบตามกฎหมายเป็นเครื่องกำหนดไว้อย่างชัดเจน โดยมีหลักการเพื่อไม่ให้เกิดการ แทรกแซงมีความโปร่งใสสุจริตและบุคคลที่มีอำนาจในการลงโทษต่อให้มีการเปลี่ยนแปลง ผลที่ ได้ จากการรับโทษหรือการกำหนดโทษก็จะเป็นเอกฉันท์ไม่มีการแตกต่าง ซึ่งข้อเท็จจริงที่ ปรากฏการกำหนดโทษจะขึ้นอยู่กับตัวกฎหมายกำหนดไว้ตามแต่รัฐนั้นได้เลือกใช้

ซึ่งหลักการในการพิจารณากำหนดโทษในต่างประเทศมีการกำหนดแนวทางในประมวล กฎหมายโดยใช้เรื่องของดุลยพินิจมาประกอบในการลงโทษดังเช่นในการ วิเคราะห์ประมวล กฎหมายอาญาเยอรมันพบว่าการกำหนดโทษไว้ในมาตรา 46 (2) ในเรื่อง ของการใช้ดุลยพินิจ ในการดูแลเหตุแห่งแรงจูงใจและวัตถุประสงค์รวมไปถึงเจตนารมณ์ของผู้ก่อเหตุวิเคราะห์ร่วมกับ ทัศนคติและผลจากการกระทำผิด เมื่อดูจากระดับของเจตนา ซึ่งกลไกนี้มักจะถูกสะท้อนในเชิง ต่อต้านเรื่องของการละเลยต่อหน้าที่และวิธีการพิจารณา ซึ่งเมื่อดูประวัติของผู้ที่ได้รับการละเว้นจะ พบว่าสถานะทางการเงินและรายได้ของผู้กระทำผิดอยู่ในระดับบน จึงมักจะเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ ในเรื่องของการลดโทษโดยส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบของการ ใกล้เคียงหรือยอมความ

ในขณะที่ยังมีการใช้แนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญาและการลงโทษโดยอาศัยความ ปลอดภัยหากผู้กระทำผิดนั้นทำในสิ่งที่น่าตำหนิแต่การกระทำนั้นเป็นเพื่อความ ปลอดภัยก็จะมี การพิจารณาอันตรายที่เกิดขึ้นซึ่งภายหลังมีการเรียกวิธีนี้ว่าเป็นการกระทำเพื่อปกป้องตนเองซึ่งอยู่ ภายใต้อำนาจ ได้สัดส่วนวิธีนี้จะมีการกำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัติเนื่องจากหลักการระบบนี้จะ เกี่ยวข้องกับระบบชีวิตที่มีรูปแบบชัดเจนและไม่ซับซ้อน

ดังนั้น ระบบการลงโทษของแนวคิดนี้จะมีการผสมผสานเรื่องของการป้องกัน และพิจารณาเรื่องของการใช้หลักเกณฑ์เพื่อการฟื้นฟูไม่ให้กลับเข้าสู่กระบวนการในการทำผิดและสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมบางประเทศใช้การรอลงอาญาแบบมีเงื่อนไข⁴¹

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษจำคุก

เมื่อมีการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิด ย่อมมีการกำหนดบทลงโทษไว้ในกฎหมาย ที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิดเพื่อเป็นการควบคุมบุคคลไม่ให้กระทำผิดหรือลงโทษผู้ที่กระทำผิดขึ้นข้อห้ามของกฎหมาย ซึ่งมาตรการที่สำคัญคือเพื่อไม่ให้ออกไปทำผิดอีก

2.5.1 ประวัติการลงโทษโดยการจำคุก

แนวคิดในการลงโทษนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังตั้งอยู่บนแนวคิดในเรื่องของการแก้แค้นทดแทนและเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งในอดีตนั้นได้มีการกำหนดรูปแบบการลงโทษในลักษณะที่เป็น การชดใช้รวมไปถึงรูปแบบที่มีความรุนแรงโหดร้ายจนถึงกับชีวิต ซึ่งใน กฎหมายสัมมูราบียังเป็น กฎหมายที่ยึดหลักการแก้แค้นทดแทนประเภทรุนแรง ซึ่งกฎหมาย นั้นจะ ไม่มีการกำหนดโทษ จำคุกแต่จะเน้นในเรื่องของการลงโทษให้บาดเจ็บซึ่งโทษร้ายแรงที่สุดคือการประหารชีวิต⁴²

ซึ่งกฎหมายนั้นจะ ไม่มีการกำหนดโทษจำคุกแต่จะเน้นในเรื่องของการลงโทษให้บาดเจ็บ ซึ่งโทษร้ายแรงที่สุดคือการประหารชีวิต ซึ่งสำหรับการกำหนดโทษจำคุกนั้นเชื่อว่ามีความเป็นมา ต่อเนื่องมาจากการลงโทษโดยขับออกจากหมู่บ้านในสมัยโบราณ ซึ่งวิธีการหนึ่งของการขับไล่คือ การให้ไปรับหน้าที่เป็นผู้พายเรือโดยมีการล่ามโซ่แบบทาส ซึ่งเมื่อ ไม่มีการพายเรือในเวลาต่อมา เพราะมนุษย์หันมาใช้เรือใบการลงโทษ โดยการให้เป็นฝีพายนั้น จึงได้ถูกยุติและเปลี่ยนมาเป็นการ จองจำในคุกหรือสถานที่ที่มีการปิดล้อมไว้อย่างแน่นหนา การบังคับให้อยู่ในพื้นที่จำกัดเป็นการ ลงโทษที่แสดงถึงความเจริญก้าวหน้าของมนุษย์ในการลงโทษเพื่อนำมาแทนที่การทรมาน โทษ จำคุกในอดีตจึงมีเพื่อวัตถุประสงค์สามด้าน ได้แก่

1. ควบคุมตัวผู้กระทำผิด
2. เพื่อให้ลูกหนี้หรือผู้กระทำผิดดำเนินการจ่ายค่าปรับชดใช้ทดแทนหากไม่มีทรัพย์สินที่จะนำมาชดใช้ เภอสรภาพซึ่งเป็นสิ่งมีค่าที่สุดของมนุษย์และ

⁴¹ สมบัติ ชัยวิชชย์. (2563). “ปัญหาในการลงโทษที่เหมาะสมกับบุคคล”. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยา เชียงใหม่, 5(9). หน้า 283-284.

⁴² สมบัติ ชัยวิชชย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 283-284.

3. เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด

ภายหลังเมื่อรัฐในยุคกลางล้มเลิกระบบศักดินาและใช้ระบบทุนนิยมในการปกครองแทนที่ประชาชนจำนวนมากได้ทำการอพยพเพื่อเข้าสู่ความเจริญในเมืองทำให้เกิดเรื่องของ ปัญหาความแออัดเกิดคนยากไร้ขอทานขโมยเป็นอย่างมากจนถึงช่วงศตวรรษที่ 16 และ 17 หลายประเทศจึงมีการจัดให้มีสถานที่รองรับสำหรับผู้ที่ยากไร้เพิ่มขึ้นซึ่งภายหลังได้กลายเป็นสถานที่ฝึกอบรมอาชีพหรือสำหรับผู้ยากไร้ในขณะเดียวกันก็เป็นสถานที่สำหรับคุมขัง ผู้กระทำความผิด ซึ่งสถานที่นั้นได้กลายเป็นจุดกำเนิดของเรือนจำในสมัยใหม่ในเวลาต่อมา กล่าวคือเป็นทั้งสถานสงเคราะห์สำหรับผู้ที่ยากไร้โดยไม่ได้ทำผิดและเป็นที่พักพิงสำหรับผู้ที่กระทำความผิดอันเกิดมาจากปัญหา ความยากไร้

โดยต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 18 การลงโทษจึงถูกนำมาใช้สำหรับผู้กระทำความผิดอย่างกว้างขวาง โดยการลงโทษที่โหดร้ายหรือทารุณที่สุดจะเป็นการทำให้เกิดจากการลงโทษผู้ที่ทำ ผิดหรือละเมิดกฎหมายอย่างรุนแรงซึ่งสภาพของทุกในอดีตยังมีปัญหาเรื่องของสุขอนามัย และไม่มีกระบวนการในเรื่องของการแบ่งแยกประเภทนักโทษออกจากกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแบ่งแยกเพศหรือลักษณะความผิดทำให้คุกจึงกลายเป็นแหล่งที่สามารถขยาย อิทธิพลของอาชญากรได้ง่าย กล่าวคือผู้ที่ทำผิดมากเมื่ออยู่ร่วมกับผู้ที่มีความผิดเล็กน้อยก็จะชักชวนกัน ได้ทำผิดมากขึ้นหากได้รับการปล่อยตัว

ภายหลังจากที่มีการประกาศสงครามและมีการประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาในปี 1776 ทำให้มีการส่งผู้ต้องหาออกนอกประเทศเป็นจำนวนมากรัฐบาลจึงได้มีการสร้างสถานที่คุมขังในขณะเดียวกันก็ให้ประโยชน์โดยการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ โดยการดำเนินการดังกล่าวยังเป็น การข่มขู่และยับยั้งเพื่อไม่ให้ประชาชนทำผิดในลักษณะเดียวกันอีกด้วย

แนวคิดดังกล่าวถือว่าเป็นการปฏิรูประบบเรือนจำอย่างชัดเจน โดยมีการผสมผสานระหว่างการลงโทษการแก้ไขการฟื้นฟูการกระทำความผิดโดยมีการจัดระบบในการคัดแยกประเภทของนักโทษลักษณะการทำผิดและนำเรื่องของการอบรมศีลธรรมมาใช้ประโยชน์ ทั้งนี้รูปแบบของการลงโทษนั้น ได้มีการนำเรื่องของการใช้แรงงานหรือความสามารถของนักโทษเพื่อไปผลิตหรือนำไปสร้างสิ่ง วัสดุสินค้าที่จำเป็น โดย ผลตอบแทนจากการทำงานดังกล่าวจะเป็นค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำงานอยู่ที่เรือนจำ⁴³

⁴³ สมบัติ ชัยวณิชย์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 283-284.

2.5.2 วัตถุประสงค์ของการลงโทษจำคุก

มาตรการลงโทษมีเจตนาเพื่อชดใช้จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับความผิด โดยอดีตมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รุนแรงกว่าที่ได้ก่อขึ้น การแก้ไขผู้กระทำผิดในปัจจุบัน แม้จะเป็นแนวทางที่ยอมรับกันในวงการราชทัณฑ์โดยทั่วไป แต่ก็ยังเป็นที่ยสงสัยว่าจะได้รับผลตามประสงค์เพียงไร เพราะการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดจะมีอุปสรรคหลายประการ⁴⁴ กล่าวคือ

1) ผู้กระทำผิดบางส่วนเปรียบเสมือนกับแก้วที่แตกไปแล้วยากต่อการที่จะมาต่อให้เหมือนเดิมเพราะได้สูญเสียบุคลิกภาพไปแล้ว โดยถูกหล่อหลอมและขัดเกลาให้มี บุคลิกลักษณะ เช่นนั้นมาเป็นเวลานาน แต่ใช้เวลาในเรือนจำไม่นาน เพื่อที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้ ฟื้นคืนกลับมา และให้ปรับตัวเข้ากับคน โดยทั่วไปในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก

2) การลงโทษเพื่อการแก้ไขขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนทั่วไป ตามหลักของเจเรมี เบนเทม (Jeremy Bentham) ที่ เรียกว่า “หลักการได้รับประโยชน์ที่น้อยกว่า” (Principle of less eligibility) ทั้งนี้เพราะคน โดยทั่วไปจะเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนสุจริต โดยทั่วไป เช่น ผู้กระทำผิดจะได้รับการอบรมแก้ไขฝึกวิชาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่ อาศัย ตลอดจนการจัดการศึกษา การหางาน ในขณะที่คนโดยทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมาก ไม่ได้บริการดังกล่าว ความรู้สึกของคนทั่วไปดังกล่าวเห็นได้ว่าขัดกับ หลักของการ แก้ไขฟื้นฟูความจำเป็น

3) การแก้ไขฟื้นฟูเหมาะสำหรับผู้กระทำผิดบางประเภทเท่านั้น เช่น ผู้กระทำผิดครั้งแรก ซึ่งได้กระทำผิดไปเพราะอารมณ์ชั่ววูบหรือโดยพลั้งพลาด หรือทำไปเพราะ การแก้ไขฟื้นฟูไม่ทำให้กระทำผิดซ้ำขึ้นอีกย่อมมีทางทำสำเร็จได้มาก แต่สำหรับ ผู้กระทำผิดที่เคยกระทำผิดและถูกลงโทษมาหลายครั้งแล้ว หรือพวกอาชญากรอาชีพหรือ พวกทำผิดติดนิสัย โอกาสที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวจะยอมเป็นไปได้อย่าง ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูจึงไม่สามารถจะทำให้ผู้กระทำผิดกลับตัวได้ทุกกรณีไป

4) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในเรือนจำ จะทำให้ผู้กระทำผิดได้รับทราบป กลายเป็นคนขี้คุกขี้ตาราง ตาราง เมื่อพ้นโทษออกไปก็จะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม จึงต้องไปคบหาสมาคมกับพวกเดียวกันที่ยอมรับและกลับเข้ามาในเรือนจำใหม่

อย่างไรก็ตาม แม้การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูจะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการดังกล่าว แต่ก็ยังเป็น วัตถุประสงค์ที่ได้รับการยอมรับและปฏิบัติอยู่ในวงการราชทัณฑ์ของ ประเทศต่างๆ โดยทั่วไปโดย จะต้องทำควบคู่ไปกับหลักการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง เพื่อ ึง แยกคนที่สมควรแก้ไขฟื้นฟูมา

⁴⁴ สมบัติ ชัยวิชช์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 284.

ดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งนี้ โดยผสมผสานไปกับ วัตถุประสงค์ข้ออื่น ๆ วัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้งสี่ข้อข้างต้น ยังเป็นวัตถุประสงค์ในการ ลงโทษที่แพร่หลายอยู่ในสังคมปัจจุบัน หากแต่จุดเน้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เน้นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนไปสู่การลงโทษ เพื่อการอบรมแก้ไข แต่การลงโทษเพื่อการ แก้แค้นทดแทนก็ยังคงปรากฏอยู่ในความคาดหวังของสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการที่ รัฐยังต้องลงโทษเพื่อตอบสนองความรู้สึกของประชาชนในกรณีที่มีอาชญากรรมรุนแรงเกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันการลงโทษยังเป็นการทำให้คนทั่วไปเกิดความเกรงกลัว ในการถูกลงโทษการลงโทษจึงมุ่งเพื่อข่มขู่ยับยั้งเช่นกัน นอกจากนี้การลงโทษโดยการจำคุกยังถือเป็นการ ลงโทษเพื่อตัดออกจากสังคม

2.5.3 ข้อดีและข้อด้อยในการใช้โทษจำคุก

การลงโทษด้วยการจำคุกจากมุมมองของประชาชนและนักวิชาการพบว่า มีทั้งข้อดีและข้อด้อย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อดีการใช้วิธีจำคุกเป็นการลงโทษที่จะสามารถคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ถูกกระทำ และสังคมในภาพรวมได้ เพราะหากยังไม่สามารถระบุได้ว่าผู้ก่อเหตุมีพฤติกรรม หรือมีการคิดวิเคราะห์ในการลงมือเพื่อละเมิดกฎหมายจากปัจจัยสาเหตุในเรื่องใดก็อาจสร้างความเสียหายไปยังบุคคลอื่นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันผู้กระทำผิดที่กระทำ ผิดเพียงเล็กน้อย หรือผู้ที่กระทำ ผิดโดยมีปัจจัยสาเหตุจากการกดดันจะสามารถได้รับการฟื้นฟูจากผู้เชี่ยวชาญ หากขาดโอกาสทางสังคมก็จะได้รับการฝึกฝนการพัฒนาเพื่อเข้าสู่กระบวนการในการเลี้ยงชีพได้อีกด้วย

ในขณะที่ข้อเสียโทษจำคุกมีการกำหนดขึ้นตามกฎหมายดังนั้นผู้ที่กระทำผิดจากความกดดันหรือมีเงื่อนไขบางประการ โดยไม่ได้มีความเลวร้ายในสันดานเป็นสาเหตุอาจทำให้บุคคลนั้น ถูกหลอหลอมและชักจูงให้กระทำผิดกฎหมายในรูปแบบอื่นๆ ได้อีก เช่น ผู้ที่ลักขโมยเพียงเล็กน้อย เมื่อต้องการถูกกักขังร่วมกับนักโทษที่ทำการ โจรกรรมในคดีใหญ่ ๆ มีการทำร้ายผู้อื่นร่วมด้วย อาจถูกชักจูงให้เข้าร่วมในกระบวนการและเมื่อพ้นโทษออกมาก็สามารถกระทำ ผิดที่รุนแรงขึ้นมากกว่าเดิมได้ การจำคุกถือเป็นการสร้างตราบาปและการตีตราจากสังคมต่อผู้กระทำความผิดเพราะผู้ที่เข้าสู่เรือนจำหรือได้รับการจองจำ หรือถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดีก็ถูกมองว่าเป็นอาชญากรเป็นคนชั่วช้าและสังคมมักจะไม่นับถือโอกาสอื่น ๆ ให้สิ่งเหล่านี้เป็นปมที่ทำให้คนเหล่านั้นหวนกลับไปกระทำความผิดได้อีกสภาพของการจำคุกเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำผิดและมุ่งจำกัดอิสระในทางกายภาพ การจำคุกสามารถนำมาใช้ ได้เฉพาะผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น ไม่อาจใช้กับผู้ที่เป็นิติบุคคลได้ การลงโทษด้วยการจำคุกต้องใช้งบประมาณจำนวนมากทั้งในเรื่องของการนำ มาบริหารจัดการ การบำรุงอาคารสถานที่การจ่ายค่าตอบแทนให้

กับพนักงานรวมไปถึงค่า ค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักโทษ ก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ต้องการของสังคมทำให้ประเทศต้องเสียทรัพยากรมนุษย์ไปอย่างน่าเสียดาย⁴⁵

2.6 แนวคิดการลงโทษโดยไม่ใช้วิธีการจำคุก

มาตรการการลงโทษด้วยวิธีการจำคุกมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อใช้เป็นวิธีการทดแทนการลงโทษผู้กระทำความผิดลักษณะทารุณโหดร้ายที่มีมาแต่เดิม โดยการลงโทษจำคุกนั้น ถือเป็นโทษที่มีความรุนแรงรองจากการลงโทษด้วยการประหารชีวิตโดยในประเทศไทยได้มีหลักฐานที่เก่าแก่กว่า 6 ทศวรรษในกฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. 1903 ในมาตรา 74 ว่า หากก่อเหตุขโมยของหลวงให้ประหารชีวิต หากขโมยของประชาชนให้โบย 3 ยก และชดใช้เท่าที่ขโมยมา และทำการจองจำจนกว่าจะตาย⁴⁶ ซึ่งวิวัฒนาการของระบบเรือนจำนั้นถือเป็นการลงโทษภายใต้แนวคิดมนุษยธรรม และเกิดประโยชน์ต่อสังคมมากกว่าการทารุณหรือทำร้ายร่างกายด้วยวิธีการอื่นๆ อีกทั้งยังเป็นการตัดโอกาส ไม่ให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสกระทำซ้ำอีกถือเป็นการ ควบคุมผู้กระทำผิดไว้ภายในเรือนจำ ซึ่งหลักการนี้เมื่อวิเคราะห์แล้วจะพบว่าเป็นการลงโทษตามแนวคิดการแก้แค้นทดแทนและเพื่อคุ้มครองสังคมหากแต่เมื่อระยะเวลาผ่านไป ระบบเรือนจำได้สะท้อนถึงผลกระทบในทางลบทั้งต่อผู้กระทำความผิดเองและสังคมอีก หลายข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้ที่ถูกคุมขังในเรือนจำเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางสังคมการ ปรับปรุงแก้ไขผู้ที่ไม่ได้มีความคิดหรือมีนิสัยเลวโดยสันดานหรือผู้ที่ทำผิดเพียงเล็กน้อย ก็จะสามารถกลายเป็นอาชญากรในอนาคตได้เพราะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอก หลังจากพ้นโทษ จึงมีการเสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้การ จำคุกเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำผิดและไม่ให้ถูกตีตราในสังคมโดยมีเป้าหมายที่จะป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมโดยวิธีการอื่น ดังนี้

2.6.1 วัตถุประสงค์ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจำคุก

การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้วิธีการจำคุกหมายถึงการใช้รูปแบบอื่นๆ แทนการจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิด โดยมีขั้นตอนตั้งแต่ในช่วงระยะเวลาก่อนที่ผู้กระทำผิดจะถูกตัดสินให้จำคุก เช่น การปล่อยให้มีประกันตัวหรือให้รายงานตัวในขณะที่อยู่ระหว่าง การสอบสวนคดีรวมไปถึงอาจเป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้ถูก จำคุกไว้ในเรือนจำแล้ว เช่น การปล่อยตัวออกก่อนกำหนดหรือการอภัยโทษซึ่งเป้าหมายที่สำคัญคือต้องการฝึกค้นและ

⁴⁵ กรมราชทัณฑ์. รายงานสถิติราชทัณฑ์ รท.103. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

⁴⁶ ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทัณฑ์วิทยา*, กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์. หน้า 108.

เบี่ยงเบนผู้กระทำความผิด ให้ออกจากระบบการควบคุมตัวใน เรือนจำซึ่งวิธีการที่เกี่ยวข้อง มีเป้าหมาย⁴⁷ ดังนี้

1. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจำคุกจะเป็นการลดความเสียหายจากการจำคุก ในระยะเวลาอันสั้นป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดความค้างปร้อยแก่ผู้กระทำความผิดและให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้น จากการคุมขังไม่ถูกตัดออกจากสังคมอีกทั้งยังไม่ถูกติดตามจากสังคมว่าเป็นผู้ที่ถูกจำคุกมาก่อน

2. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจะเป็น โอกาสที่สามารถทำให้ผู้กระทำความผิด สามารถปรับสภาพและดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ โดยผู้กระทำความผิดจะได้รับประโยชน์จากการ กลับไปดำรงชีพแต่มีเงื่อนไขในเรื่องของการควบคุมการให้คำปรึกษาและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ รัฐตลอดจนการช่วยเหลือต่างๆเพื่อให้สามารถปรับตัวตามบริบทของสังคมส่วนใหญ่

3. การปฏิบัติโดยไม่ใช้วิธีการจำคุกจะช่วยลดปริมาณนักโทษในเรือนจำลดปัญหาความ แออัดและคุณภาพชีวิตภายในเรือนจำอีกทั้งผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ในการควบคุมจะมีโอกาสได้ดูแล ช่วยเหลือผู้ที่มีความผิดร้ายแรงได้อย่างมีคุณภาพ

4. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจำคุกจะช่วยทำให้รัฐบาลไม่ต้องเสีย งบประมาณจำนวนมหาศาลอย่างเกินความจำเป็นเนื่องจากการดูแลผู้ที่อยู่ในระบบเรือนจำ จะต้องมี ค่าใช้จ่ายต่างๆเพราะคนเหล่านั้นจะไม่สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ยิ่งไปกว่านั้น ในกรณี ที่ครอบครัวของผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการเยียวยาจากรัฐเพราะผู้กระทำความผิดไม่ สามารถดูแลได้ก็จัด ว่าเป็นงบประมาณที่ทำให้รัฐต้องสูญเสียทางเศรษฐกิจอีกประการหนึ่งด้วย

5. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้วิธีการจำคุกจะเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้ผู้ที่ ผลจากการจำคุกได้รับความสำนึกโดยผู้กระทำความผิดยังจะต้องอยู่ในฐานะที่จะต้องชดเชยและชดใช้ ให้กับผู้เสียหายค่าใช้จ่ายต่างๆรวมไปถึงการให้บริการทางสาธารณะโดยไม่ได้รับการตอบแทนได้ อีกด้วย

6. การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้ วิธีการจำคุกจะสามารถลดภาระตลอดค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการทางด้านกระบวนการยุติธรรมในกรณีที่มีการปฏิบัติต่อผู้กระทำ ความผิดโดยไม่ใช้ การจำคุกจะเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการที่ทำได้ในระยะเวลาก่อนที่จะเข้าสู่ กระบวนการพิจารณาคดีตามปกติ

⁴⁷ ไพศาล วิเชียรเกื้อ. (2534). การวิเคราะห์นโยบายการคุมประพฤติจำเลยในคดีอาญา แทนการจำคุก. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 30.

2.6.2 รูปแบบและวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้การจำคุก

เมื่อเรือนจำเป็นสถานที่ที่ใช้ในการคุมขังและลงโทษผู้ที่ก่อความผิด อีกทั้งยังเป็นมาตรการที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการควบคุมและลงโทษอีกหลายประการไม่ว่าจะเป็นเพื่อความปลอดภัยแก่สังคม โดยเป็นการตัดวงจรของผู้กระทำความผิดให้แยกออกจากสังคม ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาถึงระบบในการจัดการของการลงโทษด้วยเรือนจำพบว่าวิธีการคุมขังอยู่ในปัจจุบันนั้นมีสภาพแวดล้อมที่ไม่มีคุณภาพ

การลงโทษจำคุกในเรือนจำจึงควรใช้เพื่อบังคับควบคุมผู้ที่เป็นอันตรายต่อสังคม เพื่อไม่ให้ก่อเหตุที่สร้างความไม่สงบเรียบร้อยเท่านั้นแต่ในทางกลับกันยังพบว่าผู้ที่ทำความผิดในครั้งแรก และในคดีเพียงเล็กน้อยหรือเกิดจากการพลั้งเผลอ หรือถูกกดดันโดยไม่มีจิตสำนึกของความเป็นอาชญากรรม บุคคลเหล่านี้ไม่ควรได้รับโทษโดยใช้วิธีการจำคุกแต่อย่างใด เพราะการใช้ระบบเรือนจำกับผู้มีโทษในระยะเวลาอันสั้นหรือไม่ได้มีจิตใจชั่วร้ายอาจจะทำให้สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสร้างการ เรียนรู้ในการประกอบอาชญากรรมภายหลังจากการพ้นโทษซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะสามารถพัฒนาจนกลายเป็นอาชญากรในอนาคตต่อไป⁴⁸ การพิจารณาหลักเกณฑ์ที่จำเป็นในการใช้วิธีการจำคุกผู้กระทำความผิด จึงควรพิจารณา ปัจจัยและสาเหตุในการกระทำร่วมด้วย เพราะหากเป็นการกระทำความผิดโดยไม่เจตนา ก็ควรได้รับโอกาสในการแก้ไข อันเป็นสาเหตุให้การปฏิบัติแตกต่างจากผู้ทำความผิดร้ายแรง ซึ่งหมายถึงมีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยพลั้งพลาดแล้วให้เรือนจำก็จะเป็นที่คุมขังเฉพาะผู้ต้องขังที่เป็นผู้ร้ายสำคัญ ส่งผลให้การอบรมแก้ไขดูแลผู้ต้องขังเป็นไปได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ การบังคับใช้การคุมขังในเรือนจำเฉพาะกับผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่มีลักษณะอาชญากรหรือผู้กระทำความผิดซ้ำซาก เช่นนี้ ถือเป็นมาตรการที่มีความเหมาะสมและส่งผลให้เรือนจำสามารถควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้เรือนจำ ด้วย ความไม่เหมาะสม และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้เรือนจำเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการ กำหนดมาตรการ หลีกเลียง โทษจำคุกต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาบังคับใช้ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ในช่วงระยะเวลาของการดำเนินคดีที่แตกต่างกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างมาก⁴⁹

2.6.2.1 การเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม

มาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการหันเหคดีอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหายออกจากอาชญากรรมอื่น ๆ เป็นความพยายามที่จะแบ่งประเภทพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดในลักษณะ

⁴⁸ ไพศาล วิเชียรเกื้อ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

⁴⁹ นัทธิต จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 40.

ที่เบี่ยงเบน ออกจากพฤติกรรมอาชญากร เช่น การกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรือ ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งกรณีนี้มาซึ่งกรณีนี้มาจากหลักการที่ผู้กระทำความผิดมีความเจ็บป่วย มีความบกพร่องทาง พฤตินิสัยหรือมีความประพฤติที่ผิดพลาดสมควรได้รับการเยียวยารักษาฟื้นฟู มากกว่า การที่จะนำไปรวมอยู่กับผู้ที่กระทำความผิดทั่วไป โดยกระบวนการนี้มักจะเริ่มดำเนินการตั้งแต่ ขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา พอดีในชั้นศาลซึ่งเลี้ยงหรือการเบี่ยงเบนนั้นจะทำให้ผู้กระทำผิด ได้ใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูมากกว่าที่จะถูกจำคุกและให้อาการทรุดลงกว่าเดิมซึ่ง มาตรการในการ เบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากการจำคุกมีหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่

1. การใช้ศูนย์กลางในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท เช่น การให้ศาล ขึ้นต้น ประนอมข้อพิพาทกระบวนการยุติธรรมคู่ขนานเพื่อไกล่เกลี่ยในคดีที่คู่ความสามารถยอมความกันได้ เพื่อยุติการขัดแย้ง ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะช่วยลดปริมาณการจำคุกในคดีที่มีความผิดเล็กน้อยยังเป็นการช่วยลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้บางส่วน

2. ศูนย์บำบัดเพื่อช่วยเหลือผู้ติดสารเสพติดหรือการติดสุราเป็นการจัดทำขึ้นเพื่อให้ ผู้ที่กระทำความผิดได้รับการรักษา แทนการจับกุมดำเนินคดี โดยมีการนำส่วนของ การวินิจฉัยทางการแพทย์และโรงพยาบาลต่าง ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ในกระบวนการนี้ จะต้องได้รับความ สัมครใจของผู้เข้ากระทำผิดเท่านั้น

3. การให้ความรู้ทางด้านกฎหมายและเสรีภาพของบุคคลเป็นมาตรการที่มี แนวคิด เบื้องหลังว่าผู้กระทำความผิดยอมมีสิทธิที่จะรับรู้สิทธิเบื้องต้นทางกฎหมายของตนสามารถร้องขอหรือ ลดความไม่ถูกต้อง ในการจับกุมและคุมขังก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เช่น การให้ความรู้ในการไกล่เกลี่ยหรือการยอมความแก่ประชาชน

2.6.2.2 การใช้มาตรการเทียบการจำคุก

เป็นการใช้มาตรการเมื่อผู้กระทำความผิดต่างๆ เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว โดยมีกระบวนการดังนี้

1. การคุมประพฤติ

การคุมความประพฤติหรือการควบคุมและสอดส่อง (Supervision) เป็นวิวัฒนาการ ของการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในแนวทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ซึ่ง เชื่อว่า พฤติกรรม การกระทำผิดของมนุษย์ เป็นผลมาจากเหตุปัจจัยต่างๆ ทั้งด้านชีวภาพและ สภาพแวดล้อม ดังนั้น การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี จึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางสังคมที่จะ ส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้ง ด้วยกระบวนการทางกฎหมายและ กระบวนการทางพฤติกรรมศาสตร์ เป็นมาตรการในการ หลีกเลี้ยงโทษจำคุกโดยการหันมาปฏิบัติ ต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน หลักการของการคุมประพฤติ คือ เมื่อศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดจริง

แต่ผู้นั้นยังไม่สมควรที่จะถูกลงโทษด้วย วิธีการจำคุก กฎหมายกำหนดให้อำนาจศาลสามารถใช้วิธีการรอกการลงโทษหรือภาคทัณฑ์ไว้ก่อน โดยกำหนดให้อยู่ภายใต้การคุมประพฤติของพนักงานคุมประพฤติภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด⁵⁰

2. การปรับ

มาตรการนี้จะใช้ในกรณีที่เป็นคดีความผิดเล็กน้อย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหลากหลายจำ “โทษปรับ” คือ โทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยรูปแบบของการปรับอาจจะมีการเรียกร้องให้ชำระเป็นเงินตามมูลค่าของความเสียหายหรืออาจทำการริบทรัพย์สิน เพื่อชดเชยให้กับผู้ที่ถูกกระทำการละเมิดซึ่งหากไม่สามารถชำระค่าปรับได้ก็จะถูกนำสู่กระบวนการจำคุก

3. การชดใช้ค่าเสียหาย

การชดใช้ค่าเสียหายจะมีความแตกต่างกับการใช้วิธีการปรับเพราะการชดใช้ค่าเสียหายนี้ ผู้ก่อเหตุจะต้องเป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหายโดยตรงแก่บุคคลที่ได้รับผลกระทบทั้งนี้ กระบวนการชดใช้ค่าเสียหายจะมีการใช้คำสั่งศาลและดุลยพินิจของผู้พิพากษาในการลงโทษแทนการจำคุกได้

4. การส่งเข้าสู่ศูนย์ควบคุม

มาตรการนี้ผู้กระทำความผิดที่ไม่ชำระค่าปรับหรือผู้ที่ทำผิดแล้วศาลเห็นควรให้ลงโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามเดือน อีกทั้งผู้นั้นไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน ส่วนใหญ่จะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความประมาทของผู้ก่อเหตุผู้กระทำความผิดจะถูกคุมตัวไว้สถานที่ที่กำหนดไว้โดยสถานที่นั้นไม่ใช่เรือนจำ

5. การทำงานสาธารณะ⁵¹

แนวคิดของการทำงานเพื่อบริการสาธารณะเริ่มต้นจากประเทศอังกฤษในปี 1972 โดยมีการกำหนดให้ทำงานเพื่อบริการชุมชน โดยไม่ได้รับค่าจ้างตอบแทน ซึ่งใช้กับคดีเล็กน้อยหรือที่ต้องได้รับโทษในระยะสั้น

⁵⁰ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 112.

⁵¹ เบญจจะ เพ็งศิษฐ์. (2532). การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 16 – 17.

6. การชะลอการฟ้อง⁵²

เป็นมาตรการที่ช่วยผลักดันให้ผู้กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นอัยการ โดยมาตรการดังกล่าวจะใช้ดุลยพินิจในการชะลอการฟ้องโดยจะปล่อยตัวให้ผู้ต้องหาภายใต้การกำหนดเงื่อนไขถึงแม้จะยังไม่มีการสั่งฟ้องและไม่ต้องถูกจำคุกแต่ต้องมีการรายงานตัวหรือเข้ารับการรักษาตามที่ศาลสั่ง หากพบว่าบุคคลผู้นั้นยังไม่อยู่ในสถานะที่จะสามารถให้การในชั้นศาลและไม่เป็น ประโยชน์ หากต้องถูกควบคุมตัวในสถานที่ควบคุม หรือจำคุก ในกรณีของผู้ติดยาเสพติดสามารถให้เข้าสู่กระบวนการบำบัดและปล่อยตัวได้เมื่อหายเป็นปกติ เช่น ในคดีเสพสารเสพติดเพียงเล็กน้อย

7. การควบคุมในวันหยุด หรือการควบคุมเป็นระยะ

มาตรการนี้มีลักษณะกึ่งควบคุมคือเป็นผู้กระทำผิดที่ยังไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องได้รับการลงโทษในขณะที่เดียวกันก็ไม่สมควรที่จะได้รับการจำคุกซึ่งผู้กระทำผิดจะถูกควบคุมในสถานที่ที่กำหนดไว้ให้ควบคุมในวันหยุดโดยจะต้องมีการรายงานตัวต่อผู้ควบคุมและได้รับการปล่อยตัวให้เป็นอิสระเพื่อประกอบอาชีพ ใช้ชีวิตปกติ โดยกระบวนการเช่นนี้จะมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามเดือนและไม่เกินกว่าหนึ่งปี

8. บ้านกึ่งวิถีเข้า

วิธีการนี้เป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในชุมชน โดยมีการจัดตั้งศูนย์พักพิงในเขตของชุมชน โดยศาลจะสั่งให้บ้านพักนั้นเป็นสถานที่ที่ผู้กระทำผิดต้องอยู่แทนการอยู่บ้าน โดยผู้ที่พักอาศัยจะยังสามารถไปประกอบอาชีพหรือเรียนหนังสือได้ตามปกติแต่ ต้องกลับเข้ามาอยู่ในบ้านกึ่งวิถีภายในเวลาที่กำหนดวิธีนี้เป็นรูปแบบกึ่งกลางระหว่าง

9. การคุมตัวไว้ในเคหสถาน

การควบคุมในที่อยู่อาศัยเป็นการควบคุมตลอดเวลาหรือบางเวลาก็ได้โดยส่วนมากจะมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ในการควบคุมตัว ผู้กระทำ ความผิดเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวและสอดส่องดูสถานที่ที่ผู้กระทำผิดนั้นอาศัยอยู่ ส่วนใหญ่จะใช้บ้านหรือบริเวณบ้านพักของผู้กระทำผิดเป็นสถานที่คุมขัง

⁵² เบญจจะ เฝ้าศิษฐ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

2.6.3 การเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมภายหลังจากการเข้าสู่การจองจำแล้ว

ถึงแม้การกระทำผิดและการพิจารณาคดีจนถึงขั้นตอนการพิพากษาโทษได้รับการแจ้งถึงบทลงโทษเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็ตาม ช่วงระยะเวลาดังกล่าวยังคงสามารถใช้มาตรการในการเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดได้ถูกจองจำในเรือนจำแล้วได้ โดยมีรูปแบบดังนี้

1. บ้านกึ่งวิถีออก

มีลักษณะเป็นบ้านพักหรือศูนย์พักพิงที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนของผู้ต้องขังที่ใกล้พื้นที่โทษหรือพื้นที่โทษวิธีการดังกล่าวแล้ว โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านกึ่งวิถีจะออกไปทำอาชีพหรือศึกษาหลักสูตรระยะสั้นได้ตามปกติและกลับเข้ามาบ้านกึ่งวิถีภายในระยะเวลาที่กำหนด⁵³

2. ทัศนนิคม

มาตรการดังกล่าว เป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช่เรือนจำรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดสถานที่ที่มีลักษณะคล้ายหมู่บ้านสำหรับให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี เข้าไปอยู่อาศัยโดยสามารถให้ครอบครัวเข้าไปอยู่อาศัยด้วย โดยจัดให้ผู้ต้องโทษที่อยู่อาศัย อยู่ทำการเกษตร และเลี้ยงสัตว์ และให้ผู้ต้องขังมีสิทธิในที่ดินนั้นเมื่อพ้นโทษแล้ว ซึ่งสิทธิ นั้นสามารถตกทอดไปยังทายาทได้⁵⁴

3. การให้ทำงานนอกเรือนจำ

มาตรการดังกล่าว เป็นการพิจารณาอนุญาตให้ผู้ต้องขังที่ได้รับโทษมาแล้วระยะหนึ่ง และเหลือโทษที่ต้องจำคุกต่อไปอีกไม่นาน หรือใกล้จะพ้นโทษแล้ว ที่มีความ ประพฤติดีให้สามารถออกไป อาศัยอยู่ที่ศูนย์เตรียมการปลดปล่อยเพื่อทดสอบชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อมีความประพฤติเป็นที่น่าเชื่อถือแล้วก็จะจัดหางานแล้วส่งตัวไปยังศูนย์ทำงานก่อน ปลดปล่อยซึ่งผู้ต้องขังจะต้องกลับมาพักที่ศูนย์นี้ภายหลังจากเลิกงานจนกว่าจะพ้นโทษ การปล่อยผู้ต้องขังออกไปทำงาน หรือศึกษาภายนอกก็มี วัตถุประสงค์เช่นเดียวกับรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนแบบอื่น

⁵³ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 138.

⁵⁴ เบญจจะ เฟ็งคิชฐ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 20.

ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่ายยิ่งขึ้น และสามารถที่จะประกอบอาชีพ หรือศึกษาเล่าเรียนได้ในขณะต้องโทษ และภายหลังพ้นโทษ⁵⁵

4. การพักการลงโทษ

การพักการลงโทษจึงเปรียบเสมือนการให้รางวัลในการประพฤติดีของผู้ต้องโทษโดยปล่อยตัวออก ภายใต้เงื่อนไขการสอดส่องและควบคุมไว้ภายในชุมชน จนกว่าจะครบบทลงโทษตามคำพิพากษา โดยหากว่าผู้นั้นมีได้กระทำผิดเงื่อนไข หรือ กระทำผิดความผิดในคดีอื่น ๆ ขึ้นอีกภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ผู้นั้นก็จะได้รับการ ปลดปล่อยให้เป็นอิสระไม่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติอีกต่อไป ซึ่งวิธีการนี้ สามารถช่วยลดความแออัดในเรือนจำได้ระดับหนึ่ง และส่งผลดีต่อผู้ต้องขัง และครอบครัว ระบบพักการลงโทษที่สมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ข้อ⁵⁶ ได้แก่ การ คัดเลือก การเตรียมการปล่อย และการติดตาม การพักการลงโทษนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ของฝ่ายราชทัณฑ์ในการที่จะใช้เป็นเครื่องจูงใจให้ผู้ต้องขังประพฤติตัวดีอีกด้วย

5. การลดวันลงโทษ

การลดวันต้องโทษจำคุกเป็นมาตรการในการลดระยะเวลาในการต้องโทษจำคุกของผู้ต้องขังให้ลดน้อยลง โดยการลดโทษจำคุกแล้วปล่อยให้ผู้ต้องขังออก จากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาโดยให้อยู่ภายใต้เงื่อนไขการคุมความ ประพฤติ หากมิได้กระทำผิดเงื่อนไข หรือ กระทำผิดอาญาขึ้นอีก ผู้ได้รับการลดวันต้องโทษ ก็จะเป็นอิสระโดยแท้จริง แต่หากกระทำผิดเงื่อนไข หรือกระทำความผิดอาญาขึ้นอีกก็จะถูก ส่งตัวเข้ารับโทษที่เหลือในเรือนจำต่อไปตามเดิม โดยในกรณีกระทำความผิดอาญาขึ้นใหม่ ต้องเพิ่มโทษในคดีใหม่เข้าไปด้วย⁵⁷

6. การอภัยโทษ

มาตรการดังกล่าว เป็นกระบวนการพิจารณาปลดปล่อย หรือลดโทษแก่ผู้ต้องโทษชั้นดีและดีเยี่ยมที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการออกสู่สังคมใน โอกาสพิเศษให้ผู้ต้องโทษได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระก่อนครบกำหนดโทษ หรืออาจไม่ต้องรับโทษจำคุกเลย โดยนิยมใช้ กันอยู่ 2 แบบ คือ การอภัยโทษรายบุคคล หรือการอภัยโทษเป็นคณะบุคคลหรืออภัยโทษหมู่ ซึ่งวิธีการนี้สามารถช่วยลดปัญหาความแออัดของเรือนจำได้

จากการศึกษาถึงสภาพปัญหาวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำล้วนแต่เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน องค์กรสหประชาชาติได้ มีมติให้ประเทศสมาชิกรับไป

⁵⁵ เบญจจะ เพ็งศิษฐ์. เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

⁵⁶ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 130.

⁵⁷ นัทธี จิตสว่าง. เรื่องเดียวกัน, หน้า 133.

ปฏิบัติว่า “การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยใช้เรือนจำนั้น ควรจะใช้เป็นมาตรการสุดท้าย” ซึ่งหมายถึงว่า ทุกประเทศ ควรหาทางลดจำนวน ผู้ต้องขังให้มากที่สุด โดยแสวงหามาตรการอื่นมาใช้ทดแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งการลดจำนวนผู้ต้องขังดังกล่าวจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสังคม⁵⁸ ควรบังคับ (Imprisonment should be the last resort) ซึ่งหมายถึง ใช้กับผู้กระทำความผิดร้ายแรงเท่านั้น ไม่ควรนำมาใช้เกินความจำเป็นเนื่องจากผลเสียที่ เกิดขึ้นมีมากกว่าผลดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวนี้ไว้ในบทที่ 4 ต่อไป

⁵⁸ อรรถชัช วงศ์อุดมมงคล. (2548). การใช้มาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี ความผิดบางประเภท. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 35.

บทที่ 3

มาตรการกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด

ไม่ติดนิตยตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายไทย

การศึกษาในบทนี้ มุ่งศึกษากระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกที่สร้างขึ้นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือของรัฐเพื่อใช้ในการควบคุมสังคม และเป็นการบริการด้านความยุติธรรม โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อใช้กระบวนการอื่นแทนการควบคุมตัวหรือจำคุกสำหรับผู้ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี หรือการปรับปรุงระบบการใช้ดุลยพินิจ จึงเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ที่ก่อความผิดสามารถฟื้นฟูกลับสู่สังคมได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิตยตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

จากการศึกษาแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยอาศัยมาตรการอื่นที่ไม่ใช่การควบคุมตัว ผู้กระทำความผิด หรือมาตรการลงโทษระดับกลางเป็นที่ยอมรับในประเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น และ ผู้กระทำความผิดบางรายสามารถปล่อยให้อยู่ในสังคมได้โดยไม่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อสมาชิก อื่น ๆ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การควบคุมตัวไว้ในเรือนจำจึงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด ยิ่งกว่าการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมหรือชุมชนดังเช่นที่ผ่านมา องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการไม่ควบคุมตัว หรือกฏโตเกียว เพื่อให้ประเทศสมาชิกลำมาใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติต่อไป

3.1.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง¹

ตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิด และสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาตินั้น เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติธรรมในโลก

ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วย การปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย

บุคคลจะถูกจำคุกเพียงเพราะเหตุว่าไม่สามารถปฏิบัติตามภาระหน้าที่ตามกฎหมายได้

บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งตนต้องหาว่า กระทำผิด หรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง สื่อมวลชนและสาธารณชน อาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในวันแต่จำเป็นเพื่อสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญา หรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผยประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตาม กฎหมายได้ว่ามีความผิด

ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดย่อมมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำ ดังต่อไปนี้โดยเสมอภาค

(ก) สิทธิที่จะได้รับแจ้ง โดยพลันซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพและเหตุแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา ในภาษาซึ่งบุคคลนั้นเข้าใจได้

(ข) สิทธิที่จะมีเวลา และได้รับความสะดวกเพียงพอแก่การเตรียมการเพื่อต่อสู้คดีและติดต่อกับทนายความที่ตนเลือกได้

¹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อ 25 ตุลาคม 2535 มีผลใช้บังคับ 30 มกราคม 2550

(ค) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาโดยไม่ชักช้าเกินความจำเป็น

(ง) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาต่อหน้าบุคคลนั้น และสิทธิที่จะต่อสู้คดีด้วยตนเองหรือโดยผ่านผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายที่ตนเลือก สิทธิที่บุคคลได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย หากบุคคลนั้น ไม่มีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ในกรณีใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมบุคคลนั้นมีสิทธิที่จะมีผู้ช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งมีการแต่งตั้งให้โดยปราศจากค่าตอบแทน ในกรณีที่บุคคลนั้นไม่สามารถรับภาระในการจ่ายค่าตอบแทน

(จ) สิทธิที่จะซักถามพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน และขอให้เรียกพยานฝ่ายตนมาซักถามภายใต้เงื่อนไข เดียวกับพยานซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อตน

(ฉ) สิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากล่ามโดยไม่คิดมูลค่า หากไม่สามารถเข้าใจหรือพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้

(ช) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับให้เบิกความเป็นปรปักษ์ต่อตนเอง หรือให้รับสารภาพผิด

ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุ และความปรารถนาที่จะ ส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น

บุคคลทุกคนที่ต้องคำพิพากษาลงโทษในความผิดอาญา ย่อมมีสิทธิที่จะให้คณะตุลาการระดับเหนือขึ้นไป พิจารณาทบทวนการลงโทษและคำพิพากษาโดยเป็นไปตามกฎหมาย

เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดอาญา และภายหลังจากนั้นมีการกลับคำพิพากษาที่ให้ลงโทษบุคคลนั้น หรือบุคคลนั้นได้รับอภัยโทษ โดยเหตุที่มีข้อเท็จจริงใหม่ หรือมีข้อเท็จจริงที่ได้ค้นพบใหม่อันแสดงให้เห็นว่าได้มีการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่มีขอบบุคคลที่ได้รับความทุกข์อันเนื่องมาจากการลงโทษตามผลของคำพิพากษาลงโทษเช่นว่า ต้องได้รับการชดเชยตามกฎหมายเว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงที่ยังไม่รู้ให้ ทันเวลาเป็นผลจากบุคคลนั้นทั้งหมด หรือบางส่วน

บุคคลย่อมไม่ถูกพิจารณา หรือลงโทษในความผิดซึ่งบุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ หรือให้ปล่อยตัวแล้วตามกฎหมายและวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ

บุคคลย่อมไม่ต้องรับผิดทางอาญา เพราะกระทำหรืองดเว้นกระทำการใดซึ่งในขณะที่กระทำไม่เป็นความผิด อาญาตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ และจะลงโทษให้หนักกว่าโทษที่มีอยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดอาญาไม่ได้ หากภายหลังการกระทำความผิดนั้นได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดโทษเบาลง ผู้กระทำความผิดย่อมได้รับ ประโยชน์จากบทบัญญัตินั้น

ความในข้อนี้ย่อมไม่กระทบต่อการพิจารณาคดี และการลงโทษบุคคลซึ่งได้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดอันเป็นความผิดอาญาตามหลักกฎหมายทั่วไปอันเป็นที่รับรองโดยประชาคมนานาชาติในขณะที่มีการกระทำนั้น

บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกแห่งหน

3.1.2 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน²

สิทธิมนุษยชนควรได้รับความคุ้มครองโดยหลักนิติธรรม ถ้าไม่พึงประสงค์ให้มนุษย์ต้องถูกบีบบังคับให้หาทางออก โดยการกบฏต่อพระราชและการกดขี่อันเป็นที่พึงแห่งสุดท้าย

บุคคลใดจะถูกกระทำทารุณหรือ การปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้

ทุกคนย่อมมีสิทธิในความเสมอภาค อย่างเต็มที่ในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม และเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการ พิจารณากำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและ ข้อกล่าวหาอาญาใดต่อตน

(1) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิด ทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตาม กฎหมายในการพิจารณาคดีที่เปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดี

(2) บุคคลใดจะถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาใด อันเนื่องจากการกระทำหรือละเว้นใด อันมิได้ถือว่าเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมาย แห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นไม่ได้ และจะกำหนดโทษที่ หนักกว่าที่บังคับใช้ในขณะที่ได้กระทำความผิดทางอาญานั้นไม่ได้

3.1.3 กฎมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิด³

สหประชาชาติมีแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้มีทางเลือกอื่นในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด แทนการลงโทษจำคุก เนื่องจากการจำกัดเสรีภาพของมนุษย์ต้องมีความ เหมาะสมในด้านความปลอดภัยของชุมชน การป้องกันอาชญากรรม ความเหมาะสมในการแก้แค้น ทดแทน การยับยั้งการเกิดอาชญากรรม และการทำให้ผู้กระทำความผิดอยู่ในสังคมได้อย่างเป็น อันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายของระบบงานยุติธรรมทางอาญาการแทนการลงโทษจำคุกตามข้อกำหนดโตเกียวจึงเป็นการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชนการใช้มาตรการอื่น โดยผู้กระทำความผิดยังคงสามารถใช้ชีวิตและอยู่ใกล้ชิดกับชุมชนได้ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อผู้กระทำความผิดในการปรับตัวอยู่ร่วมกับสังคมและทำให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมด้วยการลงโทษจำคุก ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการ

² ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>

³ กุณจิตา ช่วยพั้ง. (2555). การใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้น. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 39-40.

บริหารจัดการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสามารถนำมาใช้กับผู้ที่อยู่ระหว่างถูกดำเนินคดี พิจารณาคดี หรือลงโทษ หรือตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น กฎมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติใช้กับบุคคลซึ่งอยู่ในระหว่างการถูกดำเนินคดี ทุกขั้นตอน ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตั้งแต่ก่อนการฟ้องคดีไปจนถึงขั้นตอนหลังจากมีคำพิพากษา โดยเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า “ผู้กระทำผิด” กฎมาตรฐานฉบับนี้ใช้กับบุคคลโดยไม่มีแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา อายุ ความคิดเห็นทางการเมือง ตลอดจนสถานภาพทางทรัพย์สินอื่นใด ในการใช้มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการไม่ควบคุมตัว จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมทางด้านบุคลิกภาพ ภูมิหลังของผู้กระทำความผิด ความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดควบคู่ไปกับการคุ้มครองทางด้านสังคม ทั้งนี้ ในกรณีที่จะมีการนำมาตรการไม่ควบคุมตัวมาใช้จะต้องมีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และประเมินผลการใช้มาตรการดังกล่าวด้วย และในการใช้ชุมชนดูแลผู้กระทำผิดแทนการ ดำเนินคดีอาญาในศาลตามรูปแบบที่ต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมและจะต้องมีการแทรกแซง พฤติกรรมของมนุษย์ให้น้อยที่สุด⁴

อย่างไรก็ตาม มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ กำหนดให้ศาลใช้มาตรการไม่ควบคุมผู้กระทำความผิดว่าจะใช้ประเภทใด โดยจึงคำนึงถึงการนำไปแก้ไขผู้กระทำความผิด การคุ้มครองสังคม รวมทั้งประโยชน์ของผู้เสียหาย ซึ่งศาลควรสอบถามความเห็นของผู้เสียหายตามสมควรด้วยโดยมาตรการทางอาญาที่จะนำมาใช้แทนโทษจำคุกนั้น⁵ มีดังนี้

- 1) การว่ากล่าวตักเตือน (Verbal Sanction)
- 2) การปล่อยโดยมีเงื่อนไข (Condition Discharge)
- 3) การลงโทษทางสถานภาพ (Status Penalties)
- 4) การปรับหรือการลงโทษทางเศรษฐกิจ (Fine and Monetary Penalties)
- 5) การริบทรัพย์สินหรือคำสั่งยึดทรัพย์ (Confiscation)
- 6) การชดเชยค่าเสียหายแก่เหยื่อ (Restitution to Victim)
- 7) การรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ (Suspended or Deferred Sentence)
- 8) การคุมประพฤติ (Probation)
- 9) การทำงานบริการสังคม (Community Service)

⁴ วิสธร เถาตระกูล. (2558). การศึกษาการลงโทษจำคุกในสถานที่ซึ่งมีไข้เรือนจำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ. หน้า 40.

⁵ วิสธร เถาตระกูล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 41.

- 10) การส่งตัวไปรับการรักษา (Referral an Attendance Center)
- 11) การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ในที่อยู่อาศัย (House Arrest)
- 12) วิธีการอื่น ๆ ที่เป็นการแก้ไขโดยไม่ใช้เรือนจำ และการผสมผสานวิธีการต่าง ๆ

(Some Combination of the Measures Listed Above)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ หรือข้อกำหนดโตเกียว (Tokyo Rules) ทั้ง 12 มาตรการ ดังกล่าวข้างต้น มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการจำคุก เนื่องจากการจำคุกจะก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ เช่น ผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุก จะไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ สังคม ไม่รับหรือไว้เนื้อเชื่อใจผู้กระทำความผิด และส่งผลต่อจำนวน นักโทษทำหมี นักโทษล้นคุก อย่างไรก็ตาม การปล่อยให้ผู้กระทำความผิดอยู่นอกที่คุมขัง ก็อาจเป็น อันตรายต่อผู้อื่นได้ เช่น การกลั่นแกล้งผู้เสียหาย การทำร้ายพยาน และอาจกระทำผิดซ้ำอีก เนื่องจากความเข้าใจผิดว่าจะไม่ต้องถูกจำคุก ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่สังคม ในขณะที่เดียวกันก็ ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม ผู้กระทำความผิด รวมทั้งผู้เสียหายซึ่งจากการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดทำประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นวิธีการที่จะช่วยสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบให้ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ฉะนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหน้าที่ ที่จะต้องนำหลักการนี้มาปฏิบัติโดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

3.2 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัยตามกฎหมายต่างประเทศ

ในหลายประเทศ ต่างมีกฎหมายป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส เครือรัฐออสเตรเลีย และสหราชอาณาจักร ฯลฯ ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในรายละเอียด ขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวอย่างเฉพาะเจาะจง ร่างพ.ร.บ.ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำฯ ที่ผลักดันโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จึงถูกเสนอขึ้นโดยกำหนดกลไกและกระบวนการกระทำความผิดซ้ำ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

3.2.1 สหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาคือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบจารีตประเพณี (Common Law System) จากการพิจารณาดีที่เกิดขึ้น มาใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินคดีมาใช้ในอนาคต การกำหนดชั้นโทษในระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกาเมื่อพิจารณาตาม United States Code (U.S. Code) มีการแบ่งโทษ

จำคุกออกเป็นระดับชั้น คือมีทั้งโทษจำคุกตลอดชีวิต และโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา โดยมีการจำแนกประเภทของโทษไว้ 9 ชั้น ตามมาตรา 3559 แห่ง U.S. Code 837 ดังนี้

1) ความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิตเรียกว่า “Class A Felony” เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา หรือฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือ ความผิดฐานข่มขืน เป็นต้น

2) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป เรียกว่า “Class B Felony” เช่น ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์

3) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่ถึง 20 ปี เรียกว่า “Class C Felony” เช่น ความผิดฐานทำร้ายโดยมีอาวุธร้ายแรง

4) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี แต่ไม่ถึง 10 ปี เรียกว่า “Class D Felony” เช่น ความผิดฐานดักฟังการสื่อสาร

5) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี แต่ไม่ถึง 5 ปี เรียกว่า “Class E Felony” เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่

6) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน แต่ไม่ถึง 1 ปี เรียกว่า “Class A Misdemeanor” เช่น ความผิดฐานการลักลอบติดตั้งกล้องบันทึกภาพ

7) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 30 วัน แต่ไม่ถึง 6 เดือน เรียกว่า “Class B Misdemeanor” เช่น ความผิดฐานกระทำอนาจาร

8) ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 วัน แต่ไม่ถึง 30 วัน เรียกว่า “Class C Misdemeanor” เช่น ความผิดฐานน้อ โกง

9) ความผิดที่มีโทษจำคุกน้อยกว่า 5 วัน หรือมีโทษอย่างอื่น เรียกว่า “Infraction” คือ เช่น ความผิดฐานละเมิด

โดยความผิดที่สัมพันธ์กับบทลงโทษจำคุกตามมาตรา 3559 ข้างต้น นั้น ใน หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการลงโทษจำคุกของศาล ได้มีมาตรา 3581⁶ เพื่อกำหนดโทษไว้ดังนี้

1) ความผิดประเภท Class A Felony ศาลต้องลงโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกมี กำหนดระยะเวลา

2) ความผิดประเภท Class B Felony ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 25 ปี

3) ความผิดประเภท Class C Felony ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 12 ปี

4) ความผิดประเภท Class D Felony ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 6 ปี

5) ความผิดประเภท Class E Felony ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 3 ปี

⁶ United States Code: U. S. Code, Title 18 CRIME AND CRIMINAL PROCEDURE Code §3581.

- 6) ความผิดประเภท Class A Misdemeanor ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 1 ปี
- 7) ความผิดประเภท Class B Misdemeanor ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 6 เดือน
- 8) ความผิดประเภท Class C Misdemeanor ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 30 วัน
- 9) ความผิดประเภท Infraction ศาลจะลงโทษจำคุกได้ไม่เกิน 5 วัน

นอกจากนี้กฎหมายยังได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ที่ศาลจะใช้ในการพิจารณากำหนดโทษไว้ที่ มาตรา 3553 ดังนี้

- 1) สภาพความผิด และประวัติการกระทำความผิด
- 2) ความจำเป็นของการลงโทษเพื่อข่มขู่ ยับยั้ง กลุ่มครองสังคม และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด
- 3) ประเภทของโทษที่ศาลสามารถกำหนดได้
- 4) แนวทางปฏิบัติในการกำหนดโทษ และนโยบายของคณะกรรมการกำหนดโทษ ของสหรัฐอเมริกา
- 5) ความจำเป็นของการหลีกเลี่ยงความไม่เสมอภาคในการลงโทษ
- 6) ความจำเป็นในการชดเชยผู้เสียหาย⁷

ในสหรัฐอเมริกามีการกำหนดโทษจำคุกออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การจำคุก ตลอดชีวิต และการจำคุกแบบมีเงื่อนไขเวลาตามการพิพากษา ซึ่งปัจจุบันสหรัฐอเมริกามีการนำรูปแบบการลงโทษระดับกลางมาใช้ โดยเป็นการลงโทษระหว่าง นักโทษที่มีความผิดระหว่างโทษจำคุกที่มีระยะเวลาไม่นานกับ การลงโทษสำหรับฐานความผิดที่ใช้การคุมประพฤติซึ่งโทษระดับกลางถือเป็นมาตรการสำคัญที่ศาลสามารถนำมาปรับใช้เพื่อทดแทนการลงโทษด้วยวิธีการจำคุกนั่นเอง

ดังนั้น ในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อเป็นการอำนวยความยุติธรรม และเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม บรรเทาความผิดที่มีโทษทางอาญาได้ถูกบัญญัติขึ้น มากมายโดยปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะต่าง ๆ ซึ่งบางกรณีการกำหนดห้ามกระทำการบางอย่างโดยกำหนดบทลงโทษทางอาญาก็ไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดนั้นได้ และหลาย ครั้งที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และสังคม ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษระดับกลางจึงเป็นแนวปฏิบัติทางกฎหมายที่ในหลาย ๆ ประเทศนิยมใช้กัน

⁷ บุญนำ นามฉัตร. (2559). โทษประหารชีวิต : ศึกษาสัดส่วนในการกำหนดโทษและการบังคับโทษ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 64.

สำหรับวิธีการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ โดยจะถูกควบคุมความประพฤติและต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษที่ เข้มงวดหลายประการ เช่น การรายงานตัวที่อยู่เสมอ การเข้าศูนย์พักพิงหรือศูนย์ควบคุมผู้ถูกควบคุมความประพฤติ การเข้าค่ายฝึกรบแบบทหาร การใช้โทษจำคุกผสมกับการคุม ความประพฤติ หรือการกักขังไว้ที่บ้านของตนเองโดยมีอุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดยังคงต้องรับผิดชอบในการจ่ายค่าปรับ ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และทำงานบริการสังคม จึงเห็นได้ว่ามาตรการลงโทษระดับกลาง เป็นรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช่เรือนจำ โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มี ประสิทธิภาพและระดับความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าการคุมประพฤติแบบปกติที่บังคับใช้กันมาในอดีต แต่มีลักษณะไม่รุนแรง หรือเสียค่าใช้จ่ายมาก เท่ากับการลงโทษจำคุก ศาลจะใช้วิธีการลงโทษระดับกลางนี้ในกรณีที่เห็นว่าการคุม ประพฤติแบบเดิมยังไม่เพียงพอ แต่ก็ไม่มีความจำเป็นต้องลงโทษจำคุกซึ่งอาจจะรุนแรงเกินไป⁸

การบังคับใช้การลงโทษระดับกลางนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสม และความจำเป็นของผู้กระทำความผิดแต่ละราย ทั้งนี้รูปแบบการลงโทษ ระดับกลางก็มีหลากหลายรูปแบบที่มีระดับความรุนแรง และการตอบสนองต่อการลงโทษที่แตกต่างกัน ดังนี้

1) การคุมประพฤติแบบเข้มงวด

เป็นกระบวนการเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และเพื่อความ ปลอดภัยแก่สาธารณะโดยมีการกำหนดเงื่อนไขให้มีการพบเพื่อรายงานตัวกับพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งเป้าหมายที่สำคัญในการคุม ประพฤติมุ่งเน้นที่การลดต้นทุนและป้องกันปัญหา จำนวนนักโทษสิ้นเรือนจำอีกทั้งยังเป็น ประโยชน์ที่สามารถทำให้ผู้ที่กระทำผิดได้มีโอกาสรักษาสถานภาพความสัมพันธ์ในครอบครัว สามารถประกอบอาชีพไม่โดนตีตราจากสังคมว่าเป็นผู้ซึ่งถูกจำคุกมาก่อน อีกทั้งยังช่วยในการข่มขู่ เพื่อไม่ให้ผู้ก่อเหตุได้กระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากมีการสอดส่องจากผู้คุมความประพฤติเสมอ

มาตรการคุมประพฤติแบบเข้มงวดจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องพบปะกับพนักงาน คุมประพฤติจำนวนหลายครั้งต่อหนึ่งสัปดาห์โดยมีการกำหนดให้พบปะได้ในทุกช่วงเวลาโดยมี เงื่อนไขที่ไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้ารวมไปถึงสามารถตรวจค้นหาสารเสพติดได้โดยไม่ต้องแจ้ง ล่วงหน้าทั้งนี้ในบางรัฐจะมีการกำหนดข้อกำหนดให้ทำงานเพื่อบริการสังคมเป็นการชดใช้

⁸ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. (2551). รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษา แนวทางและความ เป็นไปได้ในการนำมาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกในการลงโทษผู้กระทำความผิดใน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 27-29.

ค่าเสียหายโดยมีเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการสอดส่องจากผู้คุมประพฤติด้วย⁹ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายในลักษณะนี้มีประสิทธิผลที่ชัดเจนในการลดต้นทุนของการบริหารงานในเรือนจำจากการลดจำนวนผู้ต้องขัง และยังทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการตรวจสอบอย่างใกล้ชิดอีกด้วย

2) การคุมประพฤติเพื่อให้ตกใจกลัว

การคุมประพฤติเพื่อให้ตกใจกลัว ยังคงเป็นการใช้การจำคุกเป็นกระบวนการประกอบ ด้วยเป้าหมายที่จะเป็นการข่มขู่ไม่ให้ผู้ที่กระทำผิดทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต โดยกลุ่มที่ใช้วิธีการนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนที่ไม่เคยมีประวัติการถูกจำคุกมาก่อน โดยวิธีการดังกล่าวมีมาตั้งแต่ปี 1965 (พ.ศ. 2508) ซึ่งมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพราะมีงานวิจัยการประเมินผลที่ระบุว่า การคุมประพฤติด้วยระบบดังกล่าวช่วยจำกัดเวลาของการ รับโทษจำคุกอีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้ซึ่งที่กระทำผิดเข้าสู่สังคมได้หากยอมปฏิบัติตามเงื่อนไขในการคุมประพฤติและเป็นการเตือนให้หลายจำเพราะเห็นผลจากการฝ่าฝืนเงื่อนไขแต่การประเมินผลของการบังคับใช้ในวิธีนี้ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควรเพราะในสหรัฐอเมริกาที่มีการใช้มาตรการดังกล่าวเพิ่มขึ้นจนปี 1997 (พ.ศ. 2540) ก็มีการใช้วิธีการนี้ใน 33 มลรัฐ รวมถึงระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาด้วยซึ่งการประเมินผลในภาพรวมพบว่าผู้ที่ผ่านระบบนี้จะสามารถควบคุมตนเองและมีวินัยดียิ่งขึ้น

3) การกักตัวในที่พักอาศัย

เป็นวิธีการระบายความแอัดในเรือนจำ โดยส่วนใหญ่จะกำหนดให้ ผู้กระทำผิดถูกจำกัดเสรีภาพอยู่ภายในบ้านในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งอาจเป็นตลอด 24 ชั่วโมง หรือเฉพาะเวลากลางคืน ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ ซึ่งคล้ายคลึงกับ การคุมประพฤติแต่มีการกำหนดบริเวณที่ชัดเจนกว่าบางรัฐอาจกำหนดให้ผู้กระทำผิดต้องเข้าร่วมในโปรแกรมพิเศษอื่น ๆ เช่น การให้ทำงานบริการสังคมหรือการฝึกทักษะชีวิตอื่น ๆ รวมด้วย¹⁰

4) การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการกำกับติดตาม

เป็นวิธีการที่นำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ตั้งแต่ในช่วงการประกัน ตัวก่อนฟ้องจนถึงการพักการลงโทษ โดยอาจใช้ร่วมกับวิธีการกักขังในบ้าน วิธีการนี้มีใช้ กันอย่างแพร่หลายในหลายมลรัฐ ซึ่งระบบการควบคุมจะประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ควบคุมและอุปกรณ์ส่งสัญญาณซึ่งติดตั้งที่ตัวผู้กระทำผิด โดยมีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่าง ต่อเนื่อง ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการบังคับใช้

⁹ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2543). กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย, กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

หน้า 113.

¹⁰ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 115.

วิธีการนี้คือปัญหาทางเทคนิค เนื่องจากเป็น อุปกรณ์ที่เชื่อมโยงกับคลื่นโทรศัพท์ จึงอาจมีคลื่นรบกวน และคอมพิวเตอร์ที่ใช้ควบคุมอาจ บกพร่อง เกิดการส่งสัญญาณที่ผิดพลาดและเป็นวิธีการที่มีต้นทุนสูง อีกทั้งมีการโต้แย้งว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการจำกัดเสรีภาพที่มากเกินไป

5) การทำงานเพื่อชดใช้โดยการบริการสังคม

การทำงานบริการสังคมเป็นการบังคับเอาแรงงานโดยไม่ สมควรใจจากผู้กระทำความผิดทางอาญา โดยผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดจะต้องชดเชยแก่สังคมด้วยการทำงานในชุมชน หรือองค์กรสาธารณะกุศล โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน ตามวิธีการและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด¹¹ให้ผู้กระทำความผิด ต้องทำงานให้กับชุมชน โดยมีลักษณะคล้ายกับเป็นการชดใช้ความเสียหาย โดยเน้นไปที่การใช้แรงงานมากกว่าการชดใช้ด้วยตัวเงิน เช่น การทำความสะอาดในสถานที่สาธารณะ การดูแลผู้ป่วยในสถานสงเคราะห์ การปลูกสร้างซ่อมแซมอาคารสถานที่ราชการ โดยศาลอาจกำหนดมาตรการลงโทษให้ทำงานบริการสังคมเพียงอย่างเดียว หรือกำหนดให้ทำควบคู่ไปกับการถูกคุมความประพฤติด้วยก็ได้¹²

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การบริการสังคมเป็นการชดเชยความเสียหายในเชิงสัญลักษณ์ กล่าวคือเป็นการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการกระทำความผิดให้สังคม ด้วยการทำงานให้รัฐ โดยไม่รับค่าตอบแทน โทษระดับกลาง รูปแบบนี้มีลักษณะทั้งในเชิงลงโทษ และแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยลักษณะในเชิง ลงโทษ คือ การจำกัดเวลาและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดไว้จนกว่าจะทำงานเสร็จ และมี ลักษณะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในแง่ของการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้ทำในสิ่งที่สร้างสรรค์ และคืนความเคารพในตนเอง ลดความแปลกแยกจากสังคม ซึ่งย่อมส่งผล ประโยชน์ให้กับสังคมด้วย ศาลสามารถใช้วิธีการนี้เป็นทางเลือกในการชดเชยความเสียหาย สำหรับผู้กระทำความผิดที่ยากจน หรือที่มีฐานะร่ำรวยมากจนกระทั่งการกำหนดให้ชดเชย ค่าเสียหายด้วยเงิน ไม่มีผลทั้งในเชิงลงโทษและแก้ไขฟื้นฟู

6) บ้านกึ่งวิถี และศูนย์เลี้ยงการรับโทษจากการจำคุก

บางครั้งอาจเรียกว่าศูนย์แก้ไขฟื้นฟูในชุมชน หรือศูนย์กักขังในชุมชน ซึ่งหมายถึง สถานที่ที่ใช้ควบคุมผู้ถูกคุมประพฤติ หรือพักการลงโทษ โดยมี ลักษณะเป็นที่พัก ถือเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางที่มีความเข้มงวดมากที่สุด โดยเป็น มาตรการลงโทษระดับกลางที่มีความรุนแรงรองลงมาจาก การลงโทษจำคุก เป็นมาตรการที่ กำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้ามาอยู่ในศูนย์ควบคุม

¹¹ ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทัณฑ์วิทยา*, กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์. หน้า 495.

¹² ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 34.

ไม่สามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวได้ ตามปกติซึ่งแตกต่างจากมาตรการลงโทษระดับกลางรูปแบบอื่น ๆ การบังคับใช้มาตรการนี้ ให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่อาศัยในศูนย์ควบคุมเต็มวัน หรือเฉพาะบางเวลา ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยศูนย์ควบคุมดังกล่าวจะมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของผู้กระทำ ความผิด และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนพยายามแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยใช้มาตรการนี้กับผู้กระทำความผิดที่ถูกเลี้ยง โทษจำคุกออกมาจากกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่างๆ ด้วยการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดมาพักอาศัยอยู่ในศูนย์ที่จัดตั้งขึ้น และมี เจ้าหน้าที่คอยควบคุมดูแลตลอดระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในศูนย์ผู้กระทำความผิดสามารถ ไปทำงาน หรือศึกษาได้ตามปกติ แต่เวลาว่างที่เหลืออื่น ๆ ต้องเข้ามาอาศัยในศูนย์ควบคุม ตามเดิม มาตรการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามกรณีนี้มักจะบังคับใช้กับมาตรการลงโทษ ระดับกลางรูปแบบอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การกำหนดให้จ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย หรือ การทำงานบริการสาธารณะ เป็นต้น อีกทั้งในระหว่างเวลาที่ผู้กระทำความผิดถูกควบคุมตัว อยู่ ก็อาจจะกำหนดโครงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในด้านต่าง ๆ ให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย

การชดเชยค่าเสียหาย

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) จนอาจถือได้ว่ามาตรการดังกล่าวเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ศาลจะกำหนดควบคุมไปกับมาตรการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดเสมอ มีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องการเลี้ยง โทษจำคุกในเรือนจำต้องทำงานชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อบรรเทาความรู้สึกโกรธแค้นของผู้เสียหายด้วยการดำเนินการให้ผู้เสียหายได้รับประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ จากผู้กระทำความผิดแทนมาตรการลงโทษระดับกลางโดยการมีคำสั่งให้จ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายนี้ ไม่ได้มุ่งประสงค์เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังคงคล้อยต้องวัตถุประสงค์ในแง่ของการลงโทษผู้กระทำความผิด การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในอนาคต และการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายด้วยถือเป็นมาตรการลงโทษระดับกลางรูปแบบหนึ่งที่มีระดับความรุนแรงต่ำสุด ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

การมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายเป็นการใช้การลงโทษระดับกลางที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมสำหรับการบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดเกือบทุกกรณี ศาลมีอำนาจใช้มาตรการดังกล่าวได้ในคดีความผิดทางอาญาทุกประเภทตามความตกลงของกลุ่ม¹³ โดยศาลมักจะกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของบทลงโทษตามคำพิพากษา หรือบังคับใช้เป็นมาตรการควบคู่กับการใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง รูปแบบอื่นๆ

¹³ ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

นอกจากนี้ เงื่อนไขของการชดใช้ในศาล¹⁴ ชดเชยให้แก่ผู้เสียหายศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าชดเชยที่ผู้กระทำความผิดต้อง โดยส่วนใหญ่ศาลมักจะกำหนดเพียงส่วนหนึ่งของค่าเสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ไม่ใช่การชดใช้ค่าเสียหายในลักษณะค่าเสียหายเชิงลงโทษเหมือนอย่างในคดีแพ่ง ใน กรณีนี้พนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้คอยติดตามการชำระค่าชดเชยดังกล่าว โดยอาจกำหนดให้มีการผ่อนชำระได้หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับค่าชดเชยที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับถูกกำหนดไว้ใน United States Code: U.S. Code ในส่วนที่เกี่ยวกับอาชญากรรมและ กระบวนการทางอาญา ตามมาตราที่ 3663 และ 3664

มาตราที่ 2264 ที่กำหนดขอบเขตของค่าเสียหายทั้งหมดของผู้เสียหาย (Full Amount Of The Victim 'S Losses) ว่าให้หมายความรวมถึง ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ที่ เกี่ยวข้องกับการรักษาทางด้านร่างกายหรือจิตใจ การบำบัดรักษา หรือการฟื้นฟูผู้เสียหาย ค่าใช้จ่ายเดินทางที่จำเป็น ค่าบ้านพักอาศัยชั่วคราว หรือค่าอุปการะเลี้ยงดู ค่าทดแทนการ สูญเสียรายได้ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลรักษา สัตว์เลี้ยงกรณีเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับ สัตว์เลี้ยงของผู้เสียหาย ค่าทนายความรวมถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความคุ้มครองทางแพ่ง ต่าง ๆ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นใดที่ผู้เสียหายต้องสูญเสียไปอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ศาลจะพิจารณาถึงรายงานที่ เกี่ยวข้องกับสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด ผู้อยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูของผู้กระทำความผิด จำนวนของผู้เสียหาย รวมถึงค่าเสียหายทั้งหมดที่ผู้เสียหายได้สูญเสียไป ด้วยเหตุของการกระทำความผิดดังกล่าว โดยศาลจะไม่มีคำสั่งให้ชดเชยค่าเสียหายให้แก่ ผู้เสียหาย ในกรณีที่การกระทำความผิดนั้นมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก หรือในกรณีการ พิสูจน์เท็จจริง หรือการพิจารณาถึงความเสียหายของผู้เสียหายกระทำได้ยากถึงระดับที่การ พิจารณาถึงความเสียหายดังกล่าวสร้างภาระหน้าที่ให้กับศาลมากเกินไปกว่าการดำเนินกระบวนการ พิจารณาคดี หรือในกรณีที่การพิสูจน์ความเสียหายมีความซับซ้อนจนส่งผลให้ระยะเวลาในการ พิจารณาคดีขยายออกไป ภาระหน้าที่ในการแสดงให้ศาลเห็นถึงจำนวน ค่าเสียหายที่สูญเสียไป ทั้งหมดเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย โดยหากเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับจำนวน ค่าเสียหายดังกล่าว ศาลจะ เป็นผู้ตัดสิน โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นเพื่อกำหนดค่าเสียหายที่เหมาะสมในแต่ละคดี ศาลจะเป็นผู้กำหนดระยะเวลาในการชดใช้ค่าเสียหาย โดย พิจารณาจากสถานะทางการเงินของ จำเลย การคาดการณ์ถึงรายได้อื่น ทั้งรายได้อื่น ๆ ของจำเลย รวมถึง ภาระผูกพันทางการเงิน หรือผู้

¹⁴ ตราดุลย์ นรมิตผดุงการ. (2549). *มาตรการลงโทษระดับกลางต่อผู้กระทำความผิด*. วิทยานิพนธ์ นิติมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 27.

อยู่ภายใต้การอุปการะเลี้ยงดูของจำเลย ซึ่งศาลสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ให้จำเลยผ่อนชำระค่าชดเชยดังกล่าวได้

ลักษณะของการชดเชยความเสียหายตามมาตราการนี้อาจเป็นกรณีที่มีผู้กระทำความผิดจ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายโดยตรง การคืนทรัพย์สิน การชดใช้ด้วย ทรัพย์สินอื่น หรือการให้บริการแก่ผู้เสียหาย บุคคลอื่น หรือนิติบุคคลอื่นตามที่ผู้เสียหาย ยินยอมก็ได้ในกรณีความผิดที่มีผู้กระทำความผิดหลายคน ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยคนใดคนหนึ่งต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเต็มจำนวน หรืออาจแบ่งความรับผิดชอบตามแต่ ระดับความเสียหายที่ตนก่อให้เกิดขึ้น หรือตามแต่สถานะทางการเงินของจำเลยแต่ละคนได้

ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับค่าชดเชยจากผู้มีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่น เช่น สิทธิตามสัญญาประกันภัย ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้มีภาระหน้าที่ที่จ่ายชดเชยนั้น โดยต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายค่าชดเชยให้แก่ ผู้เสียหายทุกคนจนครบถ้วนแล้ว ในกรณีที่สถานะทางการเงินของจำเลยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยยะสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการชำระค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย จำเลยต้องแจ้งให้ศาล หรือพนักงานอัยการทราบถึงเหตุดังกล่าว เพื่อที่ศาลหรือผู้เสียหายอาจพิจารณา ปรับเปลี่ยนคำสั่งให้จ่ายค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม

ดังนั้น หากผู้กระทำความผิด หรือผู้มีหน้าที่ชำระค่าชดเชยให้แก่ผู้เสียหายในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กฝ่าฝืนไม่ชำระค่าชดเชยดังกล่าว เปรียบเสมือนการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุ้มครองประพฤติ ศาลมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้อย่างไร ก็ดี การมีคำสั่งให้จ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหายนี้เป็นมาตรการที่ได้รับการสนับสนุนจาก ผู้เสียหายเป็นอย่างดี เพราะเป็นมาตรการที่ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายอย่างเป็น รูปธรรม ในขณะที่เดียวกันมาตรการดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่พึงพอใจแก่ผู้กระทำความผิดด้วยนอกเหนือจากที่ต้องอาศัยความยินยอมของผู้กระทำความผิดในการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวแล้วมาตรการนี้ยังช่วยเบี่ยงเบนผู้กระทำความผิดจากการลงโทษโดยการจำคุก ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถอยู่ในสังคมได้ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ แลครอบครัวได้ดังเดิม

3.2.2 สหราชอาณาจักร

ความผิดที่ถูกกำหนดในกฎหมายอังกฤษส่วนใหญ่เป็นความผิดที่เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย (Statutory Offences) โดยปัจจุบันมีกฎหมายหลักที่กำหนดหลักเกณฑ์การลงโทษของศาลอยู่ 3 ฉบับ คือ Criminal Justice Act 1991 (พ.ศ. 2532) ที่กำหนดกรอบในการที่ศาลจะกำหนดโทษ

โดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาว่าโทษที่ร้ายแรงควรได้รับการลงโทษ ที่ร้ายแรงตามสัดส่วน อย่างไรก็ตาม ได้มีการปรับปรุงกระบวนการลงโทษของศาล จนมีการตรากฎหมายฉบับที่สอง คือ Power Of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (พ.ศ. 2544) ที่รวบรวมมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอาญาให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้การบังคับโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิด และผู้กระทำความผิด และกฎหมายฉบับที่สามคือ Criminal Justice Act 2003 (พ.ศ. 2546) ซึ่งเป็นฉบับที่ปรับปรุงเพื่อแก้ไขหลักเกณฑ์การลงโทษ และดุลพินิจในการกำหนดโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายสองฉบับแรก¹⁵

ตามกฎหมาย Power Of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (พ.ศ. 2543) ของอังกฤษนั้น ได้กำหนดเงื่อนไขและองค์ประกอบในการใช้ดุลพินิจเพื่อบังคับโทษไว้ เพื่อให้สามารถลงโทษได้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงของความผิด ความร้ายแรงของผู้กระทำความผิด และการพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบกัน รวมถึงการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายด้วย และมีการกำหนดข้อห้ามที่จะไม่ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น การกำหนดให้ใช้วิธีการลงโทษจำคุกกับทุกความผิด หรือความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษจำคุกได้ แต่ต้องเป็นการ ลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ส่วนโทษปรับ สามารถนำมาใช้กับ ความผิดทุกประเภทเว้นแต่กรณีความผิดที่ให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียว โดยการลงโทษปรับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็ก ศาลควรให้บิดามารดาเป็นผู้ชำระค่าปรับ และหากไม่ดำเนินการชำระค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลอาจสั่งให้ยึดทรัพย์สินเพื่อบังคับค่าปรับได้ประเภทของสภาพบังคับทางอาญาของอังกฤษนั้น ศาลสามารถบังคับใช้ได้ 23 กรณี¹⁶ ดังนี้

- 1) จำคุก
- 2) รอการลงโทษจำคุก
- 3) การควบคุมเยาวชนที่กระทำผิดในสถานควบคุม
- 4) การควบคุมและสั่งให้ฝึกอบรม
- 5) การควบคุมภายใต้ The Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (พ.ศ. 2543) ซึ่งให้กับเด็กอายุ 10-17 ปี
- 6) คำสั่งให้ฟื้นฟูโดยชุมชน
- 7) คำสั่งให้ลงโทษ โดยชุมชน

¹⁵ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 103.

¹⁶ อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. (2548). การใช้มาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณี ความผิดบางประเภท. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 68-69.

- 8) คำสั่งให้ฟื้นฟูและลงโทษโดยชุมชน
- 9) คำสั่งห้ามออกนอกสถานที่
- 10) คำสั่งให้รักษาและทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติด
- 11) คำสั่งห้ามรายงานตัวที่สำนักงาน
- 12) คำสั่งให้มารับคำปรึกษา
- 13) คำสั่งให้ปฏิบัติตามแผนคุมประพฤติ
- 14) ปรับ
- 15) ปล่อย
- 16) คำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย
- 17) คำสั่งให้รักษาตัวในโรงพยาบาล หรือให้อยู่ในความปกครอง
- 18) คำสั่งให้อยู่ในสถานพยาบาล
- 19) คำสั่งให้ชดใช้ค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย
- 20) คำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน
- 21) คำสั่งให้รับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด
- 22) คำสั่งให้รับทรัพย์สินในคดีอาชญากรรม
- 23) คำสั่งให้รับทรัพย์สินในคดีอื่น ๆ

ในสหราชอาณาจักร ก่อนที่ศาลจะกำหนดโทษนั้น จะต้องมีการบวนการที่เรียกว่า Sentencing ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลทราบรายงานการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของจำเลย ภายหลังจากที่มีคำวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว โดยศาลจะแจ้งข้อมูลที่ได้รับจากรายงานการสืบเสาะสภาพแวดล้อมดังกล่าวให้จำเลยทราบ และให้โอกาสจำเลยแก้ไขข้อเท็จจริงที่สืบเสาะหา หลังจากนั้นศาลจึงจะใช้ดุลพินิจกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมแก่จำเลยในการกำหนดโทษนั้น จะอาศัยแนวคำพิพากษาของศาลในคดีก่อน เนื่องจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดในแต่ละคดีนั้น ยากจะที่เป็นกรณีเดียวกัน แม้ว่าผู้กระทำความผิดอย่างเดียวกันก็ตาม และศาลสูงจะไม่เข้าไปก้าวล่วงการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ โดยการพิจารณาจากลักษณะของผู้กระทำความผิดของศาลล่าง แต่จะพิจารณาเฉพาะแต่ความร้ายแรงของความผิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเท่านั้น ทั้งนี้ ใน Criminal Justice Act 1988 S. 35,36 (พ.ศ. 2531) กำหนดไม่ให้อำนาจศาลอุทธรณ์ที่จะเพิ่มโทษจำเลยในชั้นอุทธรณ์ได้ กระบวนการที่ศาลชั้นต้นจะกำหนดโทษให้แก่จำเลยนั้น มีกฎหมายกำหนดไว้ใน Criminal Justice Act 1999 (พ.ศ. 2542) คือศาลจะต้องเลือกใช้การลงโทษโดยชุมชน หรือการลงโทษโดยการจำคุกในเรือนจำ ซึ่งหากเป็นการ

ใช้มาตรการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ก็มักจะใช้กับความผิดที่มีโทษร้ายแรงและมีลักษณะที่ จำเป็นต้องจำคุก เพื่อป้องกันอันตรายที่ผู้รื้อจะก่อให้เกิดขึ้นในสังคม¹⁷

ในสหราชอาณาจักรก็เป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการที่มีนักโทษจำนวนหนาแน่น และสิ้นเรือนจำ โดยจำนวน 1 ใน 3 ของผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นผู้กระทำความผิด อาญาโทษ หรือ ความผิดเล็กน้อยที่มีโทษการจำคุกระยะสั้น โดยเมื่อคำนึงถึงความเหมาะสมและผลกระทบจากการ จำคุกระยะสั้นที่ขาดประสิทธิภาพในการยับยั้งการกระทำความผิด และเป็นมาตรการที่ทำให้รัฐต้อง สูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก ดังนี้ จึงเกิด แนวคิดที่พยายามหาวิธีการลงโทษอื่น นอกเหนือจากการลงโทษจำคุก และวิธีการหนึ่งก็คือ “การลงโทษโดยชุมชน” (Community Punishment) โดยลักษณะการลงโทษในชุมชนของสหราชอาณาจักรนั้น เป็นการลงโทษโดยให้ศาล มีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ต้องโทษต้องติดต่อกับหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟูหรือ บำบัดผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องถูกขังใน เรือนจำ และไม่ต้องใช้การลงโทษที่กระทำต่อ ทรัพย์สิน หรือการสั่งให้ชดเชยความเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหาย ดังนั้น การลงโทษในชุมชนจึงเป็น มาตรการที่ศาลจะนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ใช้โทษที่จำกัดเสรีภาพ โดยการขังผู้กระทำความผิดไว้ใน เรือนจำ เนื่องจาก ลักษณะของผู้กระทำความผิดนั้น ไม่มีความเป็นอันตรายต่อสังคม แต่มีความ จำเป็นที่จะต้อง เข้ารับการแนะนำฟื้นฟู หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ไม่ กลับไป กระทำความผิดอีก ดังนั้น ลักษณะของบทลงโทษที่ศาลจะบังคับใช้จึงเป็นการจำกัดเสรีภาพ ในการเคลื่อนไหว แต่ไม่ถึงกับต้องขังในเรือนจำ และใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีติดตามตัว¹⁸

สหราชอาณาจักรได้นำมาตรการในเรื่องการบำบัดฟื้นฟูชุมชนมาเป็นมาตรการทางเลือกใน การลงโทษแทนการจำคุกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) พิจารณาได้จากใน Criminal Act 1972 (พ.ศ. 2515) ได้บัญญัติถึงมาตรการให้ศาลมีอำนาจมีคำสั่งให้ทำงานบริการสาธารณะมาตรการ การลงโทษ รวมถึงอำนาจที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ ผู้เสียหายด้วย แต่อย่างไรก็ตามภายหลังที่หลักกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้มาเป็น ระยะเวลาหนึ่ง ได้มี ผลงานวิจัยออกมาว่า ช่วงระหว่างตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 ถึง 1980 (พ.ศ. 2513-2523) ได้มีอัตราการ กระทำความผิดของผู้กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดความสงสัยว่า มาตรการลงโทษโดย ชุมชนดังกล่าว เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพจริงหรือไม่ โดยในปี 1981 (พ.ศ. 2524) อังกฤษก็ได้มี การปรับปรุงระบบคุมประพฤติโดยการเสนอให้ผู้ต้องโทษจำคุก ได้รับ การปล่อยตัวโดยมีเงื่อนไข

¹⁷ อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 70.

¹⁸ อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 71.

คุมประพฤติทุกคดีหากว่าได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของโทษที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา โดยศาลเป็นผู้มีอำนาจในการสั่งให้ปล่อยโดยมีเงื่อนไข¹⁹

ดังนั้น จึงส่งผลให้หลักกฎหมายของประเทศอังกฤษที่เกิดขึ้นภายหลัง มีแนวทางในการกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา โน้มเอียงไปในแนวทางการกำหนดบทลงโทษเพื่อทดแทนความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นแก่สังคม ซึ่งเน้นการลงโทษที่เหมาะสมกับความร้ายแรงของความผิด แทนที่จะเน้นไปที่การแก้ไขฟื้นฟูและบำบัดผู้กระทำความผิดเหมือนอย่างเช่นที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จาก Crime And Disorder Act 1998 (พ.ศ.2541) ได้มีการกำหนดมาตรการลงโทษที่มีลักษณะตัดโอกาสให้ผู้ที่ถูกลงโทษสามารถกระทำความผิดได้อีก ยกตัวอย่างเช่น การมีคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ (Curfew Order) หรือการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวผู้กระทำความผิด (Electronic Monitoring) ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้จำนวนของอัตราการลงโทษด้วยวิธีการจำคุกและกักขังมีจำนวนเพิ่มขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันใน Power Of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (พ.ศ. 2543) ได้มีการกำหนดถึงมาตรการการลงโทษโดยชุมชนไว้

ดังนั้น การให้ชุมชนช่วยในการฟื้นฟู เป็นมาตรการที่ผู้รับคำสั่งต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำของเจ้าพนักงานคุมประพฤติภายในเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติได้ในคำสั่ง เช่น การกำหนดเรื่องสถานที่อยู่ หรือการกำหนดให้ไปบำบัดรักษาอย่างหนึ่งอย่างใด คำสั่งให้ฟื้นฟูชุมชนนี้ต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และไม่เกิน 3 ปี โดยเป็นคำสั่งที่บังคับใช้สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และบังคับใช้กับความผิดทุกประเภท ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอน โดยกฎหมาย หรือกรณีที่ไม่สามารถลงโทษจำคุกได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 109-111 การใช้มาตรการนี้ผู้กระทำความผิดต้องยินยอมปฏิบัติ ตามเงื่อนไขการคุมประพฤติ และเป็นมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งยังเป็นการป้องกันสังคมไม่ให้ต้องเสียหายจากผู้กระทำความผิดนั้น ทั้งนี้ ศาลต้องพิจารณาความเหมาะสมในการใช้มาตรการนี้ โดยเจ้าพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้ดูแล การบังคับใช้เป็นไปตามคำสั่ง และมีเงื่อนไขให้ศาลสั่งไว้ในคำสั่งลงโทษในชุมชน 5 ประการ คือ การกำหนดที่อยู่การกำหนดให้ต้องกระทำการอย่างใดตามที่กำหนดกำหนดให้ เข้ามารายงานตัวที่สำนักงานคุมประพฤติกำหนดให้เข้าบำบัดรักษาทางจิต และให้เข้าบำบัดรักษาแอลกอฮอล์²⁰

¹⁹ อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 105.

²⁰ อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

การให้ชุมชนลงโทษ เป็นไปตามมาตรา 35 โดยเป็นคำสั่งให้ทำงานบริการสาธารณะ นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ซึ่งได้กระทำความผิดที่สามารถลงโทษจำคุก ทุกคดี ยกเว้นความผิดที่กำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย และไม่เข้าเงื่อนไขตามมาตรา 109-111

ผู้ต้องดำเนินการตามคำสั่งนี้จะต้องทำงานบริการสาธารณะในชุมชน โดยไม่ได้รับค่าแรง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 240 ชั่วโมง ทั้งนี้ ชุมชนที่ผู้นั้น จะเข้าไปทำงานต้อง เตรียมพร้อมและจัดให้ผู้นั้นทำงานบริการสาธารณะ ในกรณีที่ผู้นั้นฝ่าฝืนคำสั่งให้ลงโทษ โดย ชุมชน อาจถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจให้ทำงานสาธารณะอย่างอื่น หรือรับโทษจำคุกใน ความผิดที่ได้กระทำ ใหม่ระหว่างที่ทำงานบริการสาธารณะเพื่อชุมชนนั้น²¹

การให้ชุมชนฟื้นฟูและลงโทษร่วมกัน ผู้ได้รับคำสั่งจะต้องอยู่ในความคุมประพฤติจากเจ้า พนักงานคุมประพฤติ และต้องทำงานบริการสาธารณะในชุมชน ศาลจะนำคำสั่งนี้มาใช้กับความผิด ที่มี โทษจำคุก ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนตามกฎหมายและไม่เข้าองค์ประกอบ ตามมาตรา 109-111 ศาลมีอำนาจสั่งให้คุมประพฤติได้ 12 เดือน แต่ต้องไม่เกิน 3 ปี และสั่งให้ ทำงานบริการสาธารณะในชุมชนได้ตั้งแต่ 40 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 100 ชั่วโมง ฝ่าฝืนคำสั่ง ศาลมีโทษ ปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกลงโทษจำคุกหากมีการกระทำความผิดซ้ำใน ระหว่างที่ถูกคุม ประพฤติ²²

สำหรับการกักบริเวณในชุมชน คำสั่งที่ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ในสถานที่ ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในคำสั่ง เช่น ในบ้านของผู้นั้นเอง ภายในระยะเวลาที่กำหนด คำสั่งนี้ศาล มีอำนาจ สั่งได้กับทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนตามกฎหมาย หรือเป็นคดี ที่ไม่เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 109-111 ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่นี้ อาจใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดประกอบด้วยได้

คำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ อาจกำหนดระยะเวลาไว้ภายใน 2-12 ชั่วโมงต่อวัน และมี กำหนดระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน แต่หากเป็นกรณีที่ใช้กับเด็กที่มีอายุระหว่าง 10-15 ปี อาจกำหนด ได้ไม่เกิน 3 เดือน ผู้ฝ่าฝืนคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ จะต้องถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรือให้ ทำงานบริการสังคม แต่ถ้าผู้ฝ่าฝืนมีอายุต่ำกว่า 16 ปี ศาลอาจสั่งให้เข้าไปอยู่ในศูนย์ฝึก

²¹ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

²² ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 107.

การให้ฟันฟลูและทำการตรวจการใช้น้ำยาเสพติด เป็นคำสั่งที่กำหนดให้ผู้ที่ได้รับคำสั่งต้องเข้าบำบัดและตรวจสารเสพติดในร่างกาย และต้องอยู่ในการควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ คำสั่งนี้ศาลมีอำนาจ สั่งในความผิดทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนในกฎหมาย หรือกรณีที่ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 109-111 ผู้ที่อาจได้รับคำสั่งนี้ต้องมีอายุ 16 ปีขึ้นไป และต้องสมัครใจเข้ารับการรักษาด้วย ศาลจะออกคำสั่งให้รับการรักษานี้ได้ภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน แต่ไม่เกิน 3 ปี โดยอาจมีการทบทวนเพื่อปรับเปลี่ยนคำสั่งนั้นได้ทุกเดือน ในกรณีที่ผู้รับคำสั่งฝ่าฝืน ต้องถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกลงโทษจำคุกในกรณีที่กระทำความผิดจนได้รับโทษจำคุกระหว่างการบำบัด²³

การเข้าอบรมในศูนย์ฝึก เป็นคำสั่งที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าไปที่ศูนย์ฝึก ซึ่งโดยปกติจะเข้าไปครั้งละ 2-3 ชั่วโมงในช่วงสุดสัปดาห์ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของตำรวจ หรือเจ้าพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้มีการฝึกฝนทางกายภาพ คำสั่งในกรณีนี้ ศาลต้องคำนึงถึงความสะดวกที่ผู้รับคำสั่งจะเข้ามารับการฝึกด้วยคำสั่งของศาลในกรณีนี้ใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย หรือ หรือ ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 109-111 และใช้กับผู้กระทำความผิดที่มีอายุระหว่าง 10-20 ปีศาลจะเป็น ผู้กำหนดระยะเวลาที่ผู้รับคำสั่งจะต้องเข้ามาฝึก โดยทั่วไปจะกำหนดไว้ 12 ชั่วโมง ยกเว้นในกรณีที่เป็เด็กอายุระหว่าง 10-13 ปี ศาลอาจกำหนดให้น้อยกว่า ส่วนในกรณีบุคคลที่มีอายุ 16-20 ปี ศาลอาจกำหนดเพิ่มเป็น 36 ชั่วโมงผู้ฝ่าฝืนคำสั่งต้องมีโทษปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรือกลับไปถูกลงโทษตามกฎหมาย

ในการเข้ารับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ เป็นคำสั่งให้อยู่ในการควบคุมของพนักงานคุมประพฤติและรับคำแนะนำในการปรับตัวเข้าสู่สังคมตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด และศาลมีอำนาจกำหนด เงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติได้ในคำสั่ง เช่น การให้ผู้กระทำความผิดต้องเข้าฝึกอบรมในโครงการที่กำหนด เพื่อบำบัดผู้กระทำความผิด ศาลมีอำนาจออกคำสั่งนี้กับทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนตามกฎหมาย ผู้กระทำความผิดที่อาจได้รับคำสั่งนี้จะเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 10-17 ปี โดยศาลที่จะออกคำสั่งอาจเป็นศาลเยาวชน

คำสั่งให้คุมประพฤติไม่มีกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำไว้ แต่กำหนดระยะเวลาขั้นสูงไว้ไม่เกิน 3 ปี ส่วนเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติในการเข้าโครงการบำบัดรักษา นั้น อาจกำหนดได้ไม่เกิน 90 วัน ส่วนข้อกำหนดในการห้ามมิให้ออกนอกบริเวณกำหนดได้ ไม่เกิน 30 วัน ในกรณีที่ฝ่าฝืนคำสั่ง

²³ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 108.

ผู้นั้นต้องโทษปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกสั่ง ให้ฝึกในศูนย์ฝึก หรือสั่งห้ามออกนอกบริเวณ หรืออาจถูกลงโทษตามที่กำหนด²⁴

การให้ปฏิบัติตามแผนคุมประพฤติ เป็นคำสั่งที่กำหนดให้ผู้กระทำต้องอยู่ภายใต้การควบคุม และการให้คำแนะนำและต้องดำเนินการตามที่กำหนดในคำสั่ง คำสั่งนี้ศาลนำมาใช้กับทุกความผิด ยกเว้นความผิดที่กำหนดโทษไว้แน่นอนตามกฎหมาย ผู้กระทำความผิดที่อาจได้รับคำสั่งนี้มี อายุระหว่าง 10-17 ปี ศาลจะเป็นผู้พิจารณารายงานผลการดำเนินการตามคำสั่ง ซึ่งต้องกระทำภายใน 21 วัน นับแต่สั่งให้ไปดำเนินการในกรณีที่ผู้นั้นฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งต้องถูกปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรืออาจถูกสั่งห้ามออกนอกสถานที่ หรือเข้าในศูนย์ฝึก หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่นตามที่ศาลกำหนด หรือถูกลงโทษจำคุกตามความผิดที่กระทำ

การชดใช้ค่าเสียหาย

การมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายในประเทศอังกฤษ เป็นมาตรการทดแทนการ จำคุกซึ่งใช้เพื่อเป็นมาตรการช่วยเหลือผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก คือ ผู้ที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นมาตรการการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ ช่วยเหลือผู้กระทำความผิดให้เกิดความตระหนักถึงผลแห่งการกระทำของตน พร้อมทั้ง ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้ ได้รับความกระทบจากการกระทำความผิดดังกล่าว หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับ การมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายของประเทศอังกฤษ ถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย The Power Of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (พ.ศ. 2543)

ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายได้ ในคดีทุกประเภทที่ผู้กระทำความผิดมีอายุต่ำกว่า 18 ปี²⁵ เว้นแต่เป็นความผิดที่โทษกำหนดไว้แน่นอนตามกฎหมาย หรือกรณีผู้กระทำความผิดได้รับคำสั่งเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยศาลสามารถสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดี ผู้ที่ ได้รับความกระทบ หรือชดใช้ให้แก่ชุมชน²⁶

สำหรับเงื่อนไขในการชดใช้ค่าเสียหาย การที่ศาลจะมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายได้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้กระทำความผิด โดยศาลมีข้อกำหนดให้ทำงานในระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง ภายใน กำหนดระยะเวลา 3เดือนนับแต่มีคำสั่ง ซึ่งข้อกำหนดที่ระบุไว้ในคำสั่งให้ชดใช้

²⁴ ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. เรื่องเดียวกัน, หน้า 109.

²⁵ The Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000, s.73.

²⁶ The Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000, s.74.

ค่าเสียหาย ดังกล่าว ศาลจะพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด และความผิดที่เกี่ยวข้องกัน

ลักษณะของการมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าว อาจเป็นกรณีที่ศาลกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้าร่วมประชุมกลุ่มเพื่อรับฟังผลกระทบจากการก่ออาชญากรรมที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย หรือชุมชน การกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเข้าพูดคุยกับผู้เสียหายเพื่อ เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้แสดงความรู้สึกผิด และขอภัยผู้เสียหายโดยตรง หรืออาจจะเป็นการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดทำงาน โดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายหรือชุมชนเงื่อนไขที่ศาลจะกำหนดในคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายนั้น จะต้องไม่ขัดหรือแย้งต่อความเชื่อทางศาสนาของผู้กระทำความผิด หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยชุมชน หรือการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็ก หรือเยาวชน และคำสั่งดังกล่าวจะต้องไม่ส่งผลเสียต่อระยะเวลาการทำงาน หรือการศึกษาโดยปกติของผู้กระทำความผิด²⁷

ดังนั้น หากผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนการมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย ศาลอาจมี ดักเตือนให้ดำเนินการตามคำสั่งที่กำหนด หรืออาจกำหนดค่าปรับเป็นจำนวนไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรือมีคำสั่งให้มารับการอบรมที่ศูนย์ฝึก หรือศาลอาจมีคำสั่งลงโทษผู้กระทำความผิด ด้วยวิธีอื่นใดที่แตกต่างไปจากมาตรการลงโทษเดิมได้

3.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น ได้ชื่อว่าเป็นแกนนำในการใช้มาตรการอื่นทดแทนการจำคุกและเป็นแกนนำการประชุมเพื่อกำหนดมาตรการระดับโลก หรือที่เรียกว่า “ข้อกำหนดโตเกียว (Tokyo Rules)” องค์การสหประชาชาติ เมื่อแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดย อาศัยมาตรการอื่นที่ไม่ใช่การควบคุมตัวผู้กระทำความผิด หรือมาตรการการลงโทษระดับกลาง เริ่มได้รับการยอมรับในประเทศต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติสำหรับมาตรการที่ไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การควบคุมตัวไว้ในเรือนจำจึงเป็นแนวทางที่ต่างประเทศหันมาให้ความสนใจมากขึ้น โดยเห็นว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดยิ่งกว่าการใช้วิธีการที่ตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมหรือชุมชน ดังเช่นที่ผ่านมา องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักว่าผู้กระทำความผิดบางรายสามารถอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความเชื่อมั่นว่าการหลีกเลี่ยงวิธีการควบคุมผู้กระทำ

²⁷ The Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000, s.74.

ความผิดเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้กระทำความผิดและสังคม ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการไม่ควบคุมตัว เรียกว่า “ข้อกำหนดโตเกียว (Tokyo Rules)” เมื่อเดือนตุลาคม 2533²⁸ ที่มีแนวคิดในการมุ่งเน้นถึงมาตรการทางเลือกอื่นเพื่อใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก เนื่องจากการจำกัดเสรีภาพของมนุษย์ควรจะทำภายใต้ความเหมาะสมในมุมมองด้านความปลอดภัยของชุมชน การป้องกันอาชญากรรม ความเหมาะสมในเรื่องการแก้แค้นทดแทนการยับยั้ง การเกิดอาชญากรรม และควรมีเป้าหมายสุดท้ายของระบบงานยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน²⁹

ในส่วนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศญี่ปุ่นมีการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์กรที่เกี่ยวข้องจากหลายส่วนซึ่งจะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาสถานะของกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดี ทุกองค์กรพยายามที่จะค้นหาความจริงและมาตรการที่จะใช้ในการหลีกเลี่ยงการจำคุกเพื่อลดปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ซึ่งกระบวนการ ยุติธรรมของญี่ปุ่นมีช่องทางให้สามารถนำออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้หลายหนทาง³⁰ แต่เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการใช้หลักการทางกฎหมายที่มีความอนุรักษ์นิยมสูงรวมถึงทุกการพิจารณาจะรับฟังเสียงของประชาชนเป็นที่ตั้งแต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความสนใจในเรื่องของการให้อำนาจเฉพาะแก่บุคคลในบางกรณี

ประเทศญี่ปุ่นมีการสนับสนุนและรณรงค์ให้มีการปฏิบัติเพื่อสังคมที่ดีภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมความเข้าใจต่อสาธารณะชนถึงประเด็นของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดรวมถึงยังเป็นการส่งเสริมให้สังคมมีอาชญากรรมน้อยลงโดยมีกฎหมายว่าด้วยการให้บริการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังซึ่งถูกปล่อยตัวหลังจากหกเดือนแรกนับจากวันที่ถูกปล่อยตัวผู้ช่วยเหลือในประเด็นต่างๆ โดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักคุมประพฤติได้แก่การจัดหาที่พักการกลับสู่ภูมิภาคานหรือสิ่งที่เป็นจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตเช่นยารักษาโรค เป็นต้น ดังนั้น การใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุกในประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหานำผู้กระทำความผิดเข้าสู่ระบบการจำคุก

²⁸ Freda Adler, Gergard O. W. Mueller, and William S. Laufer, 2006, *Criminology*, 6th ed, (New York: Mcgraw-Hill, page. 486-489.

²⁹ สภาวิจัยแห่งชาติ. (2544). การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน, หน้า 36-42.

³⁰ Aiko Yamaguchi, 2000, *Institutional Treatment Profiles of Asia*, page 55.

สำหรับกระบวนการพักการลงโทษมีกําหนดตั้งแต่การกําหนดให้มีการใช้กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและบำบัดผู้กระทำความผิด ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้ถูกควบคุมเท่านั้นเมื่อผู้กระทำความผิดจะได้ทำการปรับตัวได้รับ การแก้ไขฟื้นฟูให้กลับไปอยู่ในสภาพที่สังคมยอมรับได้ซึ่งภายใต้การดูแลนี้จะมีพวกคุมประพฤติดูแลอย่างใกล้ชิดซึ่งอำนาจการพิจารณาจะเป็นของคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาคผู้ที่ถูกพักการลงโทษจะไม่มีสิทธิ์ร้องขอเพื่อตนเองให้ได้รับการพักโทษ ดังนั้น คณะกรรมการจะเป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติ ประวัติดีและการกระทำของผู้ซึ่งจะขอพักการลงโทษและเป็นผู้เสนอชื่อผู้นั้น โดยตัวแทนในการนำเสนอชื่อคือผู้บังคับบัญชาของสถานที่คุมขังในแต่ละแห่งคณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณา เพื่อขอพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขังการพิจารณาจะเกิดขึ้นอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยจะพิจารณาผู้ต้องขังแต่ละรายที่ได้รับการลงโทษนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะกระทำผิดซ้ำหรือไม่

การพักโทษหรือการลดการลงโทษ ถือเป็นมาตรการที่อยู่ในขั้นตอนของการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลซึ่งจะมีคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาค สังกัดกรมบำบัดฟื้นฟูกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาคจะมีส่วนราชการกระจายอยู่ตามภาคต่างๆ ในประเทศซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้นแปดแห่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกลุ่มบำบัดฟื้นฟูสังกัดกระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการพักการลงโทษจะเป็นผู้ลงความเห็นให้ผู้กระทำความผิดได้รับการคุมประพฤติโดยมีการพิจารณา ข้อเท็จจริงจากการรายงานของพนักงานคุมประพฤตินอกจากนี้ คณะกรรมการพักการลงโทษ ยังมีอำนาจในการไต่ตรองพิจารณาและเพิกถอนการพักการลงโทษได้หากผู้ได้รับสิทธิ์ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือเงื่อนไขที่ได้กําหนดไว้ คุณสมบัติของผู้ซึ่งสามารถได้รับการพิจารณารับการพักการลงโทษประกอบด้วยสี่เงื่อนไข ได้แก่

1. ผู้ได้รับการพักการลงโทษต้องได้รับการจำคุกมาก่อนแล้วไม่น้อยกว่าจำนวนหนึ่งในสามของการพิจารณาตามคำพิพากษาหรือไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับผู้ที่ได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิต
2. ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษต้องแสดงให้เห็นว่าตนมีจิตสำนึกและสามารถระลึกรถึง ความผิดที่ตนเองได้ก่อลงไปรวมถึงได้มีการปรับปรุงตนเองตามกระบวนการของการลงโทษอย่างชัดเจน
3. ผู้ได้รับการพักการลงโทษต้องได้รับการ พิจารณาว่าเป็นผู้ไม่มีความเสี่ยงหรือมีแนวโน้มที่จะกลับไปก่อการกระทำผิดได้อีก
4. ผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษต้องเป็นผู้ที่สังคมยอมรับ

เมื่อได้รับการพักโทษแล้วจะมีการรายงานตัวต่อสำนักคุมความประพฤติเสมอ ซึ่งการปล่อยตัวในเช่นนี้จะมีผู้เชี่ยวชาญด้านการคุมความประพฤติดำเนินการวิเคราะห์การกระทำต่าง ๆ รวมไปถึง

ถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีการนำหลักจิตวิทยามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการดูแลบำบัดผู้กระทำความผิดและมีเจ้าหน้าที่กุมประพัตติให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด มีระบบเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคุมประพัตติที่อาศัยอยู่ในชุมชนของผู้กระทำความผิดกำกับดูแลทั้งนี้เพื่อให้ผู้ได้รับการคุมประพัตติหรือพักการลงโทษสามารถติดต่อได้อยู่เสมอด้วย ซึ่งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคุมประพัตติ จะทำการติดต่อกับผู้กระทำความผิดและครอบครัวของผู้กระทำความผิด โดยการเยี่ยมและติดต่อเพื่อพูดคุยจำนวนสองครั้ง ต่อหนึ่งเดือนและมีการแยกผู้กระทำความผิดออกเป็นสองประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะความผิด ได้แก่

1. กลุ่มที่มีการกระทำความผิดใดใดต้องควบคุมเป็นพิเศษ
 2. กลุ่มที่ไม่มีความผิดรุนแรงไม่มีปัญหาร้ายแรงหรือเป็นผู้ที่กระทำความผิดเพียงเล็กน้อย เช่นการผิดกฎจราจร หรือ ก่อเหตุจากความประมาทเลินเล่ออัน ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือถึงแก่ชีวิต
- เงื่อนไขของผู้ซึ่งสามารถขอทำการพักการลงโทษประกอบด้วย
1. ต้องมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและที่อยู่นั้นต้องมีการแจ้งไว้รวมไปถึงต้องมีการทำงานหรือประกอบอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย
 2. มีความประพฤติดี
 3. ต้องเลิกยุ่งเกี่ยวหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับในเรื่องที่ผิดกฎหมาย อาจจะทำการย้ายหรือเปลี่ยนแปลงที่อยู่รวมไปถึงการเดินทางออกนอกพื้นที่ต้องได้รับการอนุญาตก่อนเสมอ

ทั้งนี้ การปฏิบัติตนเมื่อได้รับการพักโทษอาจมีการกำหนดเงื่อนไขพิเศษที่ต้องปฏิบัติตาม เช่น ระยะเวลาหรือช่วงเวลาในการให้รายงานตัวการห้ามดื่มสุราการต้องอาศัยอยู่ภายใต้การดูแลของอาสาสมัครคุมประพัตติและครอบครัวซึ่งถ้าผู้ได้รับการพักโทษกระทำความผิดเงื่อนไขก็จะถูกเพิกถอนสิทธิ์ในการพักโทษและอาจจะถูกจับกุมเข้าคุกขังในเรือนจำตามระยะเวลาที่ได้รับการพักการลงโทษทั้งหมดแต่หากไม่เห็นด้วยกับการพิจารณาของคณะกรรมการพักโทษผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักโทษจะมีสิทธิ์ยื่นคำร้องต่อ คณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดแห่งชาติให้ตรวจสอบผลการพิจารณา

รูปแบบของการพักการลงโทษมีสองรูปแบบได้แก่

1. การพักการลงโทษสำหรับเยาวชนเป็นกรณีที่ เยาวชนอาจได้รับการพักโทษโดยพิจารณาจากระยะยาวที่อยู่ในโรงเรียนฝึกรบรณเด็กและเยาวชนผ่าน การพิจารณาของคณะกรรมการพักการลงโทษระดับเขต โดยเป็นตามหลักการพื้นฐานว่าด้วยกฎหมายการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

2. การพักการลงโทษสำหรับผู้ใหญ่อำนาจนี้จะถูกพิจารณาที่คณะกรรมการพักการลงโทษ ประจำภาคสังกัดกรมบังคับฟื้นฟูกระทรวงยุติธรรมจะให้ความ เห็นชอบหรือสิทธิที่ผู้กระทำผิดควร ได้รับในการพักโทษรวมทั้งมีอำนาจในการเพิกถอนการพักโทษด้วย

บ้านพักช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในประเทศญี่ปุ่นมี จำนวนทั้งสิ้น 105 แห่งทั่วประเทศ โดยเป็นการปฏิบัติงานของภาคเอกชนและอาสาสมัคร ต่าง ๆ ที่ขึ้นตรงและได้รับการกำกับดูแลจากกระทรวงยุติธรรม ผ่านทางสำนักงานคุมประพฤติเพื่อให้บริการในการจัดหาที่พักดูแลเรื่อง ของระบบสาธารณสุขโภชนาการ และการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ³¹

นอกจากนี้ สมาคมสตรีช่วยเหลือฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดและยังเป็นตัวแทนหน่วยในการป้องกันอาชญากรรมโดยที่ สตรีมีบทบาทในการฟื้นฟูนั้นเกิดจากแนวคิดที่ว่าสตรีเป็นตัวแทนของมารดาและภรรยาในสังคมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม โดยกิจกรรมของสมาคมจะประกอบด้วยให้การสนับสนุนด้านการเงินหรือสิ่งของ จำเป็นต่าง ๆ ในสมาคมนี้จะมีอาสาสมัครคุมประพฤติซึ่งจะสามารถเยี่ยมผู้ต้องขังทั้งในเรือนจำและ ผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างกิจกรรมของการพักการ ลงโทษต่างๆเพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูให้กำลังใจ ในรูปแบบต่าง ๆ กับผู้กระทำผิด ทั้งนี้ สมาคมที่สาวคนโตและพี่ชายคนโตเป็นอาสาสมัครที่เป็น สมาชิกอายุระหว่าง 17 ถึง 30 ปีเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น เพื่อช่วยเหลือและป้องกันปัญหาเยาวชน ในการกระทำผิด สมาชิกจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาตามความต้องการของเยาวชนช่วยเหลือพนักงาน คุมประพฤติของสำนักงานคุมประพฤติกระทรวงยุติธรรมซึ่งปัจจุบันในญี่ปุ่นมีอาสาสมัครมากกว่า 6,000 คนทั่วประเทศ³²

ในการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของประเทศญี่ปุ่น มี 2 ระบบ คือ³³ การพักการลงโทษและการอภัยโทษ ระบบการพักการลงโทษ ของประเทศญี่ปุ่น ถือเป็นรูปแบบของการบำบัดผู้กระทำความผิด ด้วยชุมชนรูปแบบหนึ่ง โดยเป็นการปล่อยตัวผู้กระทำความผิด ออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ผู้มีอำนาจพิจารณานุมัติการพักการลงโทษ ในประเทศญี่ปุ่นคือ คณะกรรมการพักการลงโทษเขต (Regional Parole Boards) ในการพิจารณาพัก การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ผู้กระทำความผิดซึ่งจะมีคุณสมบัติได้รับการพักการลงโทษ

³¹ กรมคุมประพฤติ. (2551).ข่าวสารคุมประพฤติ 7(4). หน้า 2

³² กรมคุมประพฤติ. (2551).ข่าวสารคุมประพฤติ 7(4). หน้า 2

³³ ธาณี วรภัทร์. (2555). การลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นบังคับโทษจำคุก. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 10.

จะต้องรับโทษจำคุกมาแล้วอย่างน้อย 1 ใน 3 ของโทษตามคำพิพากษา หรือ อย่างน้อย 10 ปี ในกรณีของโทษจำคุกตลอดชีวิต และเมื่อคณะกรรมการพักการลงโทษประจำเขตเห็นควรอนุมัติให้พักการลงโทษแล้ว ผู้กระทำผิดจะต้องถูกคุมความประพฤติไว้ตลอดระยะเวลาของโทษจำคุกตามคำพิพากษาที่เหลืออยู่ ในกรณีที่เป็นผู้ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต ผู้กระทำผิดดังกล่าวต้องถูกคุมความประพฤติไว้ตลอดชีวิต เว้นแต่จะได้รับการอภัยโทษด้วยการทูลเกล้าการบังคับโทษ (Remission Of Execution Of Sentence) โดยกระบวนการพักการลงโทษของประเทศญี่ปุ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ในประเทศญี่ปุ่น ผู้กระทำผิดไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือเยาวชนไม่มี สิทธิขอพักการลงโทษด้วยตนเอง ผู้ที่จะยื่นเรื่องขอพิจารณาพักการลงโทษให้กับผู้กระทำ ผิดได้คือ ผู้บริหารของเรือนจำ และทัณฑสถานที่ผู้กระทำผิดต้องขังอยู่ หรือมีฉะนั้น คณะกรรมการพักการลงโทษอาจจะเป็นผู้เริ่มต้นดำเนินการตรวจสอบเพื่อพักการลงโทษให้กับผู้กระทำผิดด้วยตนเอง

2. ในการพิจารณาว่าจะอนุมัติให้พักการลงโทษหรือไม่ คณะกรรมการพักการลงโทษจะไปตรวจเยี่ยมเรือนจำและทัณฑสถานเพื่อสัมภาษณ์ผู้กระทำ ผิด หลังจากนั้นกรรมการ 3 คน ประกอบกันเป็นองค์คณะจะทำการตรวจสอบคิดเป็นรายบุคคลว่าผู้กระทำผิดแต่ละรายมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขในการพักการลงโทษหรือไม่ การตรวจสอบดังกล่าวประกอบไปด้วยการสังเกตผู้กระทำผิด โดย กรรมการที่เป็นผู้สัมภาษณ์ผู้กระทำผิด การตรวจสอบข้อมูลจากบันทึกเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดที่เรือนจำและทัณฑสถาน จัดทำไว้ และข้อมูลจากสำนักงานคุมประพฤติเกี่ยวกับข้อมูลทางสังคมของผู้กระทำผิด

3. นอกจากนี้คณะกรรมการพักการลงโทษยังต้องรับฟังความเห็นและความรู้สึกของเหยื่อในการกระทำผิดด้วยถ้ามีผู้ใหญ่ คือ

สำหรับเงื่อนไขในการพิจารณาอนุมัติให้พักการลงโทษแก่ผู้กระทำ

1. ผู้กระทำผิดได้รับโทษจำคุกมาแล้วอย่างน้อย 1 ใน 3 หรือ 10 ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต
2. ผู้กระทำผิดแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกสำนึกผิดและความตั้งใจที่จะแก้ไขฟื้นฟูตนเอง³⁴
3. ไม่ปรากฏว่าผู้กระทำผิดมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ และ
4. สังคมจะยินยอมให้ผู้กระทำผิดได้พักการลงโทษ

³⁴ UNAFEI, Criminal Justice in Japan, page 38.

เมื่อองค์คณะของคณะกรรมการพักการลงโทษ 3 คน พบว่าผู้กระทำผิดมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่กำหนด คณะกรรมการพักการลงโทษจะมีคำสั่งให้พักการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดโดยกำหนดวันที่ได้รับการพักการลงโทษ สถานที่พักอาศัยในระหว่างพักการลงโทษและเงื่อนไขที่ต้องปฏิบัติในระหว่างพักการลงโทษในลักษณะของการคุมความประพฤติ ซึ่งในส่วนของการจัดระดับการ ควบคุมความประพฤติ ผู้ได้รับการพักการลงโทษจะได้รับการจัดแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ตามผลการประเมินความเสี่ยงและความต้องการ (Risk And Needs Assessments) ซึ่งแต่ละระดับบ่งบอกถึงความถี่ในการติดต่อกับพนักงานคุมประพฤติและหลักเกณฑ์สำหรับการเตรียมมาตรการสำหรับการ จัดการ กับ พฤติกรรมในทางที่ไม่ดีของผู้ได้รับการพักการลงโทษ แต่ในระหว่างการพักการลงโทษ ผู้ได้รับการพักการลงโทษอาจได้รับการปรับระดับขึ้นหรือลง ได้ขึ้นอยู่กับผลลัพธ์ในการบำบัด พฤติกรรม นอกจากนี้ผู้ได้รับการพักการลงโทษยังอาจต้องเข้ารับการบำบัดพฤติกรรมด้วย โปรแกรมต่างๆ 2 หมวดหมู่ ได้แก่

1. โปรแกรมบำบัดตามประเภทปัญหา (Categorized Treatment) ออกแบบมาเพื่อแก้ไข ปัญหาเฉพาะด้านของของผู้กระทำผิด ปัจจุบันมี 13 โปรแกรม โปรแกรมบำบัดสำหรับเงื่อนไขการ คุมความประพฤติเป็นพิเศษ (Treatment Programs as Special Probation Conditions) เพื่อจัดการกับ แนวโน้มในการกระทำผิดกฎหมายบาง ประการ ปัจจุบัน มี 3 โปรแกรม คือ โปรแกรมบำบัด ผู้กระทำผิดทางเพศ โปรแกรมบำบัดผู้ติดยาเสพติดหรือสารกระตุ้น

2. โปรแกรมป้องกันการใช้ ความรุนแรง โดยเป็นโปรแกรมที่ออกแบบตามทฤษฎี พฤติกรรมและกระบวนการนึกคิด (Cognitive Behavioral Theory) และ เมื่อ โปรแกรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการคุมความประพฤติ หาก ผู้กระทำผิดล้มเหลวในการเข้าร่วม โปรแกรม เหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อ การพักการลงโทษได้³⁵

ระบบการอภัยโทษของประเทศญี่ปุ่น เป็นมาตรการทำให้อำนาจในการลงโทษผู้กระทำผิด เป็นอันไร้ผลไปโดยไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาคดีหรือมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือทำให้ เนื้อหา สาระหรือผลของคำพิพากษาอันเนื่องมาจากการพิจารณาคดี เป็นอันไร้ผลไป โดยรูปแบบของ การ อภัยโทษมี 5 รูปแบบคือ การนิรโทษกรรมหรือการอภัยโทษเป็นการทั่วไป (General Amnesty or General Pardon) การอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย (Special Pardon) การเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา

³⁵ UNAFEI, Criminal Justice in Japan, page 42-47.

(Commutation of Sentence) การทูลเกล้าฯ ถวายอภัยโทษตามคำพิพากษา (Remission of Execution of Sentence) และการคืนสิทธิแก่ผู้กระทำผิด (Restoration of Rights)³⁶

นอกจากนี้การอภัยโทษยังแบ่งได้เป็นอีก 2 รูปแบบ คือ การอภัยโทษ โดยคำสั่งของ คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นการอภัยโทษให้กับผู้กระทำผิดทุกคนที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ คณะรัฐมนตรีกำหนดไว้ว่าด้วย ฐานความผิด โทษตามคำพิพากษา วันเวลากระทำผิดและอื่น ได้แก่ การนิรโทษกรรมเป็นการทั่วไป การเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและการคืนสิทธิแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งเป็นลักษณะของการอภัยโทษแก่ ผู้กระทำผิดทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และการอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำผิดเฉพาะราย ซึ่งเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีเช่นกัน ตามคำแนะนำของคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติ (National Offenders Rehabilitation Commission) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะเป็นผู้สอบถามความเห็นของคณะรัฐมนตรีว่าจะอภัยโทษแก่ผู้กระทำผิดรายใดรายหนึ่งหรือไม่ และหลังจากนั้น สมเด็จพระจักรพรรดิจะมีพระบรมราชโองการรับรองการอภัยโทษดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง การอภัยโทษ เป็นการเฉพาะราย ได้แก่ การอภัยโทษเป็นกรณีพิเศษ การเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบา การทูลเกล้าฯ ถวายอภัยโทษตามคำพิพากษา และการคืนสิทธิแก่ผู้กระทำผิด ซึ่งการอภัยโทษดังกล่าวนี้เป็นการอภัยโทษ ให้แก่ ผู้กระทำผิดเฉพาะบางรายโดยการพิจารณาเป็นรายบุคคล³⁷

ดังนั้น ในทางปฏิบัติการอภัยโทษในประเทศญี่ปุ่นค่อนข้างกระทำด้วยความเข้มงวดและเป็นไปในแนวทางอนุรักษนิยม³⁸ โดยมีผู้กระทำผิดเพียงไม่กี่รายที่ได้รับการอภัยโทษ ซึ่งปรากฏว่าตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) จนถึงปี ค.ศ. 2010 (พ.ศ. 2553) มีการอภัยโทษเพียง 2 รูปแบบเท่านั้น คือ การทูลเกล้าฯ ถวายอภัยโทษและการคืนสิทธิแก่ผู้กระทำผิดโดยไม่ปรากฏว่า มีการอภัยโทษในรูปแบบอื่น ๆ แต่อย่างใด หรือก็คือไม่เคยมีผู้ได้รับการอภัยโทษเป็นการ ปลดปล่อยตัวเลย และก็มีผู้ได้รับการอภัยโทษปีละไม่กี่รายเท่านั้น³⁹

³⁶ Part 2 Chapter 5 Section 5 of the Japan White Paper on Crimes 2004.

³⁷ Part 2 Chapter 5 Section 5 of the Japan White Paper on Crimes 2001.

³⁸ Part 2 Chapter 5 Section 4 of the Japan White Paper on Crimes 2011.

³⁹ UNAFEI, Post-Sentencing Disposition and Treatment Measures, page 141 Japan White Paper on Crimes 2000-2011.

3.3 มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดไม่ตตินัยตามกฎหมายประเทศไทย

ตามกฎหมายอาญา ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมให้เกิดความสงบเรียบร้อยในแต่ด้วยยุคสมัยและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมมีความสังคมในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเงื่อนไขในการกระทำผิดจึงเปลี่ยนแปลงไปตามไปด้วย กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ในสังคมก็สมควรที่จะได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย เพราะนอกจากการที่ปัญหานักโทษล้นเรือนจำจะสร้างผลกระทบต่องบประมาณที่ต้องนำไปใช้เพื่อการบริหารงานจำนวนมากอีก ทั้งจากสถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้นยิ่งเห็นได้ชัดเจนว่าความแออัดนำมาสู่การแพร่ระบาดได้อย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้สะท้อนคุณภาพของสังคมได้เป็นอย่างดี การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับบทลงโทษ โดยการเพิ่มมาตรการการลงโทษทางอาญารูปแบบอื่นเพื่อที่ศาลสามารถใช้เป็นทางเลือกทดแทนการลงโทษจำคุก โดยเฉพาะกรณีการมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพ โดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่ทำเป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ค. ด้านกฎหมาย

(1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้บังคับอยู่ ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

(2) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย

(3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย

(4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

(1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

(2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

(3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว

(4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และ โยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและ โยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

3.3.2 ประมวลกฎหมายอาญา

โดยหลักแล้ว กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกที่สร้างขึ้นสำหรับเป็นเครื่องมือ ของรัฐ เพื่อใช้ในการควบคุมสังคม และเป็นการบริการด้านความยุติธรรมให้แก่ผู้มีส่วนร่วม ทั้งสามฝ่าย คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรม ผู้กระทำความผิด และชุมชน โดยหากกระบวนการยุติธรรมสามารถทำหน้าที่ตอบสนองต่อความต้องการได้เพียงประการใด ประการหนึ่ง ไม่สามารถตอบสนองความต้องการและยังให้เกิดความสมดุลแก่ทุกฝ่าย ย่อมก่อให้เกิดปัญหาวิกฤตในกระบวนการยุติธรรมขึ้น

ประเทศไทย เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หรือระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งให้ความสำคัญกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้น ดังนั้น เมื่อ มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด ศาลจะพิพากษา ลงโทษจำเลยตามวิธีการ และระวางโทษที่กฎหมายกำหนด ซึ่งโทษทางอาญาที่กำหนดอยู่ใน ประมวลกฎหมายอาญาลบปัจจุบันมีด้วยกัน 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยโทษจำคุกเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ มากที่สุด

ผู้กระทำความผิดอาญาแบ่งได้ 4 ประเภท คือ

- 1) ผู้กระทำความผิดด้วยตนเอง คือ การกระทำความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ลงมือกระทำความผิดนั้นด้วยตนเอง
- 2) ผู้ร่วมกระทำความผิด คือ การกระทำความผิดที่มีผู้อื่นมาร่วมกระทำผิดด้วย
- 3) ผู้ใช้ให้กระทำความผิด คือ ผู้ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดด้วยการบังคับขู่เข็ญ จ้างวาน หรือยุยงส่งเสริมหรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้ใช้ต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิด แต่ถ้าความผิดมิได้กระทำลงไม่ว่าจะเป็นเพราะผู้ถูกใช้ไม่ยอมกระทำ ยังไม่ได้กระทำหรือเหตุอื่นใด ผู้ใช้ต้องระวางโทษเพียง 1 ใน 3 ของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

4) ผู้สนับสนุนการกระทำผิด คือ ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือหรือเอื้ออำนวยให้ความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด ผู้สนับสนุนต้องได้รับโทษ 2 ใน 3 ของผู้กระทำความผิด

3.3.2.1 ลักษณะของโทษอาญา

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นในสังคม รัฐซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จำเป็นต้องกำหนดมาตรการเพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดและเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น โดยมาตรการที่ถูกกำหนดขึ้นสำหรับผู้กระทำความผิด เรียกว่า การลงโทษ ซึ่งการลงโทษทางอาญานั้นมีอยู่หลายสถานที่ลดหลั่นกันไป ตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด สำหรับประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบัน โดยกฎหมายอาญา เป็นกฎหมาย บัญญัติ กฎหมายที่ บัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำ ความผิดไว้ด้วยหรืออีกนัยหนึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดหรือ บังคับให้มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ⁴⁰

การแบ่งแยกความผิดอาญาในแง่ของกฎหมายสามารถแบ่งได้เป็นความผิดในตัวเองและความผิดเพราะกฎหมายห้าม⁴¹

(1) ความผิดในตัวเอง คือ การกระทำความผิดบางประเภทที่แม้ว่าจะเกิดขึ้นในต่างพื้นที่ ต่างเวลา แต่มนุษย์มักเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด เพราะมนุษย์มี มโนธรรมที่จะคิดได้ว่าสิ่งนั้นเป็นความผิด ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว มโนธรรมที่ว่านั้นมักตั้งอยู่บน พื้นฐานของหลักศีลธรรม การกระทำที่เป็นความผิดเช่นนี้เรียกว่า "สิ่งที่เป็นความชั่วร้ายในตัวเอง" การกระทำเช่นนี้เมื่อมีผู้ใดกระทำขึ้น สังคมจะถือว่าเป็นการฝ่าฝืนความรู้สึกทาง ศีลธรรมของคนในสังคม เพราะเหตุว่าสังคมถือว่าสิ่งนั้นเป็นความชั่วร้ายและเป็นความผิด เช่น การฆ่าคนตาย ข่มขืนกระทำชำเรา ปล้นทรัพย์ เป็นต้น

(2) ความผิดเพราะกฎหมายห้าม คือ การกระทำความผิดอีกประเภท หนึ่ง คือ การกระทำที่เรียกว่า “การกระทำความชั่ว เพราะสิ่งนั้นสังคมห้ามมิให้กระทำ” ความผิดเช่นนี้ไม่สามารถมองเห็นหรือรู้สึกว่าเป็นความชั่วร้ายในตัวเองแต่ที่เป็นความผิดก็ เพราะกระทำในสิ่งที่กฎหมายห้าม เช่น กฎจราจร หลีกเลียงภาษี เป็นต้น

⁴⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายอาญา* ภาค 1, กรุงเทพฯ: หจก.จรัสการพิมพ์. หน้า 1.

⁴¹ อนุรักษ์วัฒน์ สุทธิโยธิม, ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

การแบ่งแยกความผิดอาญาในแง่ของโทษ การแบ่งแยกความผิดอาญาในแง่ของโทษ คือ การแบ่งประเภทความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยในประมวล กฎหมายอาญาสามารถแบ่งได้เป็น ความผิดธรรมดาและความผิดลหุโทษ⁴²

(1) ความผิดทั่วไปหรือความผิดธรรมดา คือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูง กว่าความผิดลหุโทษ กล่าวคือ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือ ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่ง เดือน หรือปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดลหุโทษจะมีลักษณะ เฉพาะที่แตกต่างจากความผิดอาญาทั่วไป คือ หากเป็นกรณีการพยายามกระทำความผิดลหุ โทษหรือการสนับสนุนความผิดลหุโทษ ผู้กระทำให้ไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 105 และ 106 ทั้งนี้ความผิดลหุโทษส่วนใหญ่เป็นความผิดที่แม้ผู้กระทำให้ไม่มี เจตนากระทำความผิด การกระทำของผู้นั้นก็ยังคงเป็น ความผิดอาญาหรือที่เรียกว่าเป็นความรับ ผิด โดยเด็ดขาด

ได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดอาญาไว้ 5 สถาน ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 18 โทษสำหรับการลงโทษผู้กระทำความผิด ได้แก่

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

โดยในบรรดาบทลงโทษที่บังคับควบคุมเสรีภาพผู้กระทำความผิดนั้น บทลงโทษจำคุก เป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้มากที่สุด เนื่องจากเป็นมาตรการการลงโทษ ที่สามารถตอบสนองต่อ วัตถุประสงค์ของการลงโทษได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการลงโทษ เพื่อการแก้แค้นทดแทน การ ลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งป้องกันอาชญากรรม เพื่อตัดโอกาสในการกระทำความผิด หรือเป็นการ ลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ด้วยวิธีการให้ การศึกษาหรือการฝึกวิชาชีพในเรือนจำเพื่อ แก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด และเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดกลับตนเป็นคนดี และ กลับเข้าสู่สังคมต่อไป แต่อย่างไรก็ดี การลงโทษด้วยวิธีการจำคุกนั้น เป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิ เสรีภาพของผู้กระทำความผิดกระทบกระเทือนต่อชื่อเสียงและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้กระทำ

⁴² คณิศ ฅ นคร. (2544). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 155.

ความผิดหลายประการ ส่งผลกระทบต่อจิตใจและประทับรอยมลทินให้กับผู้กระทำความผิดในทุกกรณี⁴³ ซึ่งหากพิจารณา มาตรการการบังคับใช้โทษอาญาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่ายังคงมี ปัญหาที่สำคัญที่สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การลงโทษทางอาญาสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ และมีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3.2.2 การลงโทษโดยการจำคุก

บทลงโทษด้วยวิธีการจำคุก ถือเป็นมาตรการที่ตัดผู้กระทำความผิด ออกจากสังคม ซึ่ง ตอบสนองต่อทั้งวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทน การข่มขู่ยับยั้งทำให้คนทั่วไปเกิดความ เกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ และเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรการ การลงโทษ โดยใช้โทษจำคุกเป็นหลักดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาที่สำคัญในกระบวนการ ยุติธรรม ทางอาญา ทั้ง ปัญหาเรื่องความแออัดของเรือนจำ และควมมีประสิทธิภาพในการ แก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิด ส่งผลให้ต้องทำการพิจารณาถึงความเหมาะสมของมาตรการ การลงโทษใน ประเทศไทย เพื่อหาแนวทางการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมต่อไป

3.3.2.3 ความแออัด

นโยบายทางอาญามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการดำเนินการของหน่วยงานและ กระบวนการยุติธรรม โดยแสดงออกผ่านทางบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มี โทษทางอาญาทั้งหลาย เมื่อพิจารณาถึงนโยบายทางอาญาของประเทศไทยพบว่ายังคงเน้น การลงโทษที่รุนแรง และมีความ เชื่อว่า การลงโทษที่รุนแรงจะทำให้ผู้กระทำความผิดหลายจำและป้องปราม ไม่ให้ผู้กระทำความผิดเพิ่ม การที่ประเทศไทยใช้นโยบายอาญาจึงส่งผลให้มีการใช้โทษจำคุกเป็นมาตรการหลัก ซึ่ง มาใน ลักษณะนี้ทำให้กรมราชทัณฑ์ต้องประสบปัญหา ผู้ต้องขังล้นเรือนจำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับ กรณีของไทยที่มีเรือนจำทั้งหมด 143 แห่ง สามารถรองรับนักโทษได้ 217,000 คน แต่ขณะทำการ สำรวจในเดือนเมษายน 2563 เรือนจำ ไทยต้องรองรับนักโทษอย่างน้อย 373,000 คน ซึ่งเกินขีด ความสามารถในการรองรับนักโทษร้อยละ 17 โดยมีจำนวนนักโทษที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี ประมาณร้อยละ 16 ของนักโทษทั้งหมด

3.3.2.4 กระบวนการฟื้นฟูที่ไม่มีประสิทธิภาพ

นักอาชญาวิทยาของสำนักกฎหมายอาญาสมัยใหม่ มีแนวคิดว่าการกระทำผิด กฎหมาย เป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิด ประกอบกับความสัมพันธ์ในทางสังคม

⁴³ ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). *หลักทัณฑ์วิทยา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์. หน้า 46.

ภายนอก⁴⁴ แต่เนื่องด้วยอุปสรรคทางด้านงบประมาณ กำลังเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ สถานที่ ตลอดจนปัญหาเรื่องความแออัดของเรือนจำนั้น ย่อมส่งผลให้การดำเนินการคัดแยกประเภทนักโทษเป็นการคัดแยกตามความประพฤติของนักโทษในขณะที่ได้รับโทษเท่านั้น ไม่ได้เป็นการแยกตามภูมิหลัง ลักษณะนิสัย และความประพฤติ ของนักโทษอย่างแท้จริง ส่งผลให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้น ไม่สามารถดำเนินการหรือหามาตรการที่เหมาะสมสำหรับนักโทษแต่ละคนได้เท่าที่ควร อีกทั้งนักโทษ ที่มีพฤติกรรมดีเมื่อต้องอยู่ปะปนกับนักโทษที่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร หรือ กรณีตัวอย่าง เช่น นักโทษที่กระทำความผิดด้วยความพลั้งพลาดหรือความประมาทเลินเล่อที่ต้องรับโทษจำคุก หากได้อาศัยอยู่ร่วมกับนักโทษอื่นที่มีพฤติกรรมชั่วร้ายหรืออันตรายกว่า อาจได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมที่ชั่วร้ายนั้น จนส่งผลให้เกิดการบั่นทอนทำลายวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการลงโทษไม่ว่าจะเป็น วัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการกระทำความผิด หรือเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดมีโอกากระทำความผิดที่มากขึ้นเสียด้วย

3.3.2.5 การลงโทษโดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การจำคุก

โดยประมวลกฎหมายอาญาได้มีการกำหนดบทลงโทษขั้นต่ำที่ไม่ใช่วิธีการจำคุก โดยแบ่งเป็นการไม่ใช่โทษจำคุกในระหว่างกระบวนการพิจารณาคดี และการไม่ใช่โทษจำคุกในเรือนจำ แต่ให้เข้าระบบ และแม้ประเทศไทยจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการแทนการลงโทษ จำคุกระยะสั้นไว้ในประมวลกฎหมายอาญา 3 มาตรการ ด้วยกัน คือ การลงโทษกักขังไม่เกิน 3 เดือน แทนการลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน ตามมาตรา 23 การยกโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือการ กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือนให้น้อยลง ตามมาตรา 55 หรือแม้กระทั่งการรอกการกำหนดโทษ หรือการรอกการลงโทษในคดีที่ศาลจะ ลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีที่ให้อำนาจศาลสามารถกำหนดเงื่อนไข เพื่อควบคุมความประพฤติ ของผู้กระทำความผิดโดยการมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือ เสียหายความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน ตามมาตรา 56 ก็ตาม แต่วิธีการทั้งหลายดังกล่าวล้วนแต่ยังคงมีข้อจำกัด ส่งผลให้ปัญหา เรื่องความแออัดของเรือนจำยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นของการกำหนดมาตรการแทนการลงโทษจำคุกรูปแบบอื่นเพื่อเพิ่มทางเลือกให้ศาล และเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้โทษทางอาญาของไทย โดยเฉพาะการมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายในคดีอาญา

⁴⁴ สหธน รัตนไพจิตร. (2527). ความประสงค์ของการลงโทษอาญา. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 59.

การชำระค่าปรับ

การกำหนดโทษปรับ หมายถึง โทษที่มุ่งบังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด⁴⁵ ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในกรณีที่มีการสั่งพิจารณาคดีให้จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือมีการเรียกปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 55 ถ้าโทษ จำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมี กำหนดเวลาเพียง 3 เดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกทีก็ได้ หรือถ้าโทษ จำคุกที่ผู้กระทำความผิด จะต้องรับมีกำหนดเวลา เพียง 3 เดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุก ให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้ ซึ่งหมายถึง ศาลจะกำหนด โทษจำคุกให้น้อยลง และลงโทษจำคุกและปรับก็ได้ หรือศาลจะยกโทษ จำคุกเสีย คงให้ปรับอย่างเดียวได้ตามดุลพินิจของศาล การใช้ข้อบังคับตามมาตรานี้มีมาตั้งแต่ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 112 ในกรณี ที่ความผิดนั้นเป็นความผิดเล็กน้อย และศาลตัดสิน ลงโทษจำคุกระยะสั้น ศาลสามารถลด โทษจำคุก หรือยกโทษจำคุกได้ อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ ความผิดนั้น ไม่มีโทษปรับ ศาลจะยก โทษจำคุกระยะสั้นทั้งหมดไม่ได้ทำได้เพียงแต่กำหนด ระยะเวลาในการลงโทษจำคุกให้ น้อยลงเท่านั้น มาตรการนี้จึงไม่อาจนำมาหลีกเลี่ยงการลงโทษ จำคุกได้อย่างแท้จริง เพราะ ผู้กระทำ ความผิดยังอาจต้องโทษจำคุกอยู่ ส่วนเมื่อพิจารณาในกรณีที่ ศาลยกโทษจำคุก ทั้งหมดและลงโทษปรับ แต่เพียงอย่างเดียว นั้น หากผู้กระทำความผิดไม่มี ความสามารถในการชำระค่าปรับ ผู้กระทำความผิด อาจถูกยึดทรัพย์สินเพื่อชดใช้ค่าปรับ หรืออาจ ถูกกักขัง แทนค่าปรับ จึงจะเห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิด ยังอาจถูกลงโทษในลักษณะที่บังคับโทษเอา กับเสรีภาพในการเสียทรัพย์สินเพื่อการชดเชย โดยเงื่อนไขเพื่อชำระค่าปรับ ของผู้กระทำ ความผิดตาม วรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้โดยข้อที่ เกี่ยวข้องตามมาตรา 56 มีดังต่อไปนี้

- (1) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่น ให้แก่ผู้เสียหายตามที่ ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน
- (2) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะ ไม่ก่อเหตุร้ายหรือ ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

⁴⁵ สิริ โฉม พรหมโฉม. (2559). “การบังคับโทษทางอาญา”. *จุลนิติ*. 9(2). หน้า 164.

การคุมประพฤติ

การรอกการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ระบุว่าผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก หรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(1) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน

(2) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำไปโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปีแล้ว มากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือ ความผิดลหุโทษ และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือ การรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะ พิจารณาว่าผู้นั้น มีความผิดแต่รอกการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอกการลงโทษไว้ไม่ ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัว ภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดแต่ต้อง ไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียว หรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อ เจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความ ประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(6) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

ดังนั้น เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้น อีกก็ได้หรือถ้ามีการกระทำผิดทับถมให้นำบทบัญญัติมาตรา 47 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

ตามมาตรา 56 นี้ มีการนำมาใช้เพื่อขึ้นมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งเป็นมาตรการที่มุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดที่อยู่ในวิสัยที่จะสามารถแก้ไขพฤติกรรมได้ และกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงมีโอกาสกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม โดยไม่จำเป็นต้องได้รับโทษจำคุก และเพื่อเป็นการแก้ไขขัดเกลาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ศาลมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขเพื่อแก้ไขฟื้นฟู หรือป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก อย่างไรก็ดี ศาลสามารถใช้มาตรการการรอกการกำหนดโทษหรือการ รอกการลงโทษได้อย่างมีข้อจำกัด ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การเพิ่มทางเลือกให้ศาลสามารถใช้โทษอาญา ทางเลือกด้วยวิธีการมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายจะช่วยพัฒนาปรับปรุง กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 23 ระบุไว้ว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุก ไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้น ได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษ กักขังไม่เกินสาม เดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้ ซึ่งมาตรานี้ 98 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงโทษ กักขัง โดยมีเงื่อนไขบังคับใช้ในกรณีที่ศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน และผู้กระทำความผิด นั้น ไม่เคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่ เกิน 3 เดือนแทนการลงโทษ จำคุกนั้นก็ได้ โดยโทษกักขังนี้ แตกต่างจากโทษอื่น ๆ กล่าวคือ เป็นโทษที่เปลี่ยนมาจากโทษอื่น ๆ ในประมวลกฎหมายอาญาไม่มี ความผิดใดที่บัญญัติให้ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษกักขังโดยตรง เป็นแต่เพียงการรับโทษอื่น ๆ เช่น การจำคุก หรือปรับ แล้วเปลี่ยนมาเป็นโทษกักขังเท่านั้น⁴⁶

⁴⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2562). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 2, กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯ พับลิชชิง. หน้า

สำหรับประเทศไทย มีกรณีที่ยังคงใช้การทำงานบริการสังคมอยู่ 3 กรณี คือ การนำมาตรการบริการสังคมมาใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการคุมประพฤติในกรณีที่ ศาลเห็นควรให้รอการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 56 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะ ลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ โดยเงื่อนไขในการบริการสังคม มีดังต่อไปนี้

(1) ให้แก้ไข ฟื้นฟู หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หรือชดเชยค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(2) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อ แก้ไข ฟื้นฟู หรือ ป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมี โอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

นอกจากนี้ เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทน โดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุญาต ของผู้นั้น พนักงานอัยการ หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องแก่การควบคุมความ ประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติม หรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเงื่อนไขข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติ มาตรา 47 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 ในกรณีที่ ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่ชนิดบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือ ทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก เมื่อศาลได้ พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทน ค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือ สาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน

วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงานและจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงาน หนึ่งวัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง เพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพความผิดของผู้ ต้องโทษปรับประกอบด้วย และศาลจะกำหนด เงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้ ถ้าภายหลังความ ปราบปรามศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับ ได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลง คำสั่งที่กำหนดไว้นั้นก็ได้ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสามให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาใช้ บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษ ปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงาน ดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วัน เริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด และเพื่อ ประโยชน์ในการกำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานตามวรรคสาม ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออก ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับ งานบริการสังคมหรือ งานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 30/2 ถ้าภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามมาตรา 30/1 แล้ว ความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตามคำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับมีเงินพอชำระค่าปรับได้ ในเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 30/1 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตดังกล่าวและปรับหรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงาน มาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับก็ได้ ทั้งนี้ ในระหว่างการทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ หากผู้ ต้องโทษปรับไม่ประสงค์จะทำงานดังกล่าวต่อไป อาจขอเปลี่ยนเป็นรับโทษปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับก็ได้ ในกรณีนี้ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำ ร้อง โดยให้หักจำนวนวันที่ทำงาน มาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยกระบวนการร้องขอเพื่อ ทำงานบริการสังคมแทนการกักขังหรือจำคุกยังสามารถใช้มาตรานี้ทดแทนในการที่ผู้กระทำผิดไม่มี ทรัพย์สินในการชดใช้ ค่าปรับได้อีก โดยสามารถแบ่งลำดับขั้นของการพิจารณาการชดใช้ เพื่อ บริการสังคมไว้ ได้ดังนี้

1. กรณีปรากฏในขณะที่ศาลพิพากษาแล้ว ขณะการพิจารณาคดีหาก ศาลพบว่าผู้ที่ได้รับ โทษปรับนั้นเป็นบุคคลธรรมดา ที่ไม่สามารถชำระเป็นทรัพย์สินได้และอยู่ ในเกณฑ์ที่จะทำงาน เพื่อบริการสังคม ผู้ต้องโทษสามารถยินยอมให้ศาลสั่งให้ทำงานเพื่อ บริการสังคมเพื่อเป็นการชดใช้ ได้ โดยไม่ต้องรับโทษกักขังแทนค่าปรับหรือจำคุก

2. การพิจารณาคำร้องขอในการพิจารณาอนุญาตเพื่อทำงานเพื่อสังคมนอกจากศาลจะพิจารณาถึงความสามารถ ฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษแล้วนั้น การพิจารณาจะมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่ทำการคุมประพฤติเป็นผู้ตรวจสอบ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้แก่องค์กรที่มีวัตถุประสงค์ในการทำงานเพื่อบริการสังคม องค์กรที่ดูแลกิจการสาธารณกุศลและสาธารณประโยชน์ โดยศาลจะกำหนด ระยะเวลา และรูปแบบในการชดใช้ร่วมด้วย

ดังนั้น การแก้ไขในเรื่องของการปรับนั้น มีการเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ. 2559⁴⁷ ได้มี การแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 56 ดังกล่าว โดยประเด็นพิจารณาที่สำคัญ คือ มีการบัญญัติเพิ่มเติมถึง กรณีการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดอาญาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน และกำหนดข้อบัญญัติให้ศาลสามารถพิจารณาถึงเงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือ มีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหาย ตามที่เห็นสมควร แสดง ให้เห็นถึงแนวโน้มพัฒนาการของประมวลกฎหมายอาญาของไทยที่ให้ความสำคัญกับการ กำหนดบทลงโทษเพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการแก้ไข เยียวยาผู้เสียหายมากขึ้น และเป็น การเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดสามารถชดใช้ความผิดของตนด้วยการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้โดยตรง

อย่างไรก็ตาม การทำงานบริการสังคมตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มาตรา 23 ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดซึ่งอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดอาจกำหนดในแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยให้ผู้เข้ารับการฟื้นฟูทำงานบริการสังคมได้

3.3.3 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 172 การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

⁴⁷ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25). พ.ศ. 2559

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยาน หรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับ จำเลยก็ได้ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อิทธิพลปิด ล้ออเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดใน ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคล อื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้ และให้ศาลอุทธรณ์ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 172 ทวิ ภายหลังจากศาลได้ดำเนินการตามมาตรา 172 วรรค 2 แล้ว เมื่อศาลเห็นเป็น การสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยาน ลับหลังจำเลยได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดี มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณา และการสืบพยาน

(2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่า การพิจารณาและ การสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลัง จำเลยคนนั้นก็ได้

(3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้

(4) จำเลยไม่อาจมาฟังการพิจารณาและสืบพยานได้เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีเหตุ จำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายความและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่ มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน

(5) ในระหว่างการพิจารณาและสืบพยาน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะ เหตุขัดขวางการพิจารณา หรือจำเลยออกจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็น ประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหาย แก่จำเลยคนนั้น

มาตรา 172 ทวิ/1 ภายหลังจากที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา 172 วรรคสอง แล้ว เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีทุนทรัพย์ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป

การพิจารณาและสืบพยานตามวรรคหนึ่งต้องมีข้อคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล

มาตรา 172 ทวิ/2 ในคดีที่จำเลยเป็นนิติบุคคล ภายหลังจากที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา 172 วรรคสอง แล้ว เมื่อมีกรณีที่ศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวมาไม่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับ และไม่มีผู้แทนอื่นของนิติบุคคลมาดำเนินการแทนนิติบุคคลนั้นได้ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้ และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป

มาตรา 172 ตี เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ในการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (1) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบแล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้
- (2) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือถามดิงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาคดี และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ โดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นผลร้าย

แก่เด็กถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหาย หรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 171 วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความและในกรณีเช่นนี้ให้ถือสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม ถามค้านหรือถามดิงพยานได้ ทั้งนี้ เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควร

ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 171 วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

มาตรา 172 จัตวา ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 172 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานนอกศาลในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

มาตรา 173 ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ โดยคำนึงถึงสภาพแห่งคดีและสภาวะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา 173/1 เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรมในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยานก็ได้ โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน

ก่อนวันตรวจพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นรับไปจากเจ้าพนักงานศาลและถ้า

คู่ความฝ่ายใดมีความจำนงจะยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ให้ยื่นต่อศาลก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคสองจะกระทำได้อีกเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล เมื่อผู้ร้องขอแสดงเหตุอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่

ถ้าพยานเอกสารหรือพยานวัตถุใดอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ให้คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุดังกล่าวมาจากผู้ครอบครอง โดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับการยื่นบัญชีระบุพยาน เพื่อให้ได้พยานเอกสารหรือพยานวัตถุนั้นมาก่อนวันตรวจพยานหลักฐานหรือวันที่ศาลกำหนด

มาตรา 173/2 ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้นเอง หรือพยานหลักฐานนั้นเป็นบันทึกทำให้การของพยาน หลังจากนั้นให้คู่ความแต่ละฝ่ายแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล และให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง เสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันสืบพยาน และแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ในกรณีที่โจทก์ไม่มาศาลในวันตรวจพยานหลักฐานให้นับบทบัญญัติมาตรา 166 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญในคดีไว้ล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดวันนัดสืบพยานก็ได้

มาตรา 174 ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จแล้ว โจทก์และจำเลยมีอำนาจแถลงปิดคดีของตนด้วยปาก หรือ หนังสือหรือทั้งสองอย่าง

ในระหว่างพิจารณา ถ้าศาลเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบพยานหรือทำการอะไรอีกจะสั่งงด พยานหรือการนั้นเสียก็ได้

มาตรา 175 เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการ สอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้

มาตรา 176 ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบ พยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนด อัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

ในคดีที่มีจำเลยหลายคน และจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่าย คดี สำหรับจำเลยที่ปฏิเสธเพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธนั้น เป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนด ก็ได้

มาตรา 177 ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยผลการหรือโดยคำ ร้องขอของกลุ่มความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของ ประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

มาตรา 178 เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านี้เท่านั้นมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (1) โจทก์และทนาย
- (2) จำเลยและทนาย
- (3) ผู้ควบคุมตัวจำเลย
- (4) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (5) ล่าม
- (6) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล
- (7) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลแล้วแต่จะเห็นสมควร

มาตรา 179 ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ศาลจะดำเนินการพิจารณาตลอดไปจนเสร็จโดยไม่เลื่อนก็ได้

ถ้าพยานไม่มา หรือมีเหตุอื่นอันควรต้องเลื่อนการพิจารณา ก็ให้ศาลเลื่อนคดีไปตามที่เห็นสมควร

มาตรา 180 ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่ห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางพิจารณา

มาตรา 181 ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 139 และ 166 มาบังคับแก่การพิจารณาโดยอนุโลม

3.3.4 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

มาตรา 40 เพื่อประโยชน์ในการจัดชั้น จัดกลุ่ม ควบคุม แยกคุมขัง แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี และการ เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการจำแนก ลักษณะของผู้ต้องขัง โดยให้คำนึงถึงโทษและพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ลักษณะความผิด ความรุนแรงของคดี การกระทำความผิดที่ได้กระทำมาก่อนแล้ว และความประพฤติและวินัยในระหว่างคุมขัง ตลอดจน ระยะเวลากำหนดโทษคุมขังที่เหลือของผู้ต้องขังดังกล่าว และให้อธิบดีมีอำนาจย้ายผู้ต้องขังตามระบบการจำแนกและการแยกคุมขังดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

ระบบการจำแนกลักษณะของผู้ต้องขังเกี่ยวกับพฤติการณ์การ กระทำความผิด ลักษณะความผิดและความรุนแรงของคดีตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องกำหนดถึงเรื่องการกระทำความผิด โดยบันดลโทษ โดย ไตร่ตรองไว้ก่อน หรือความเป็นอาชญากรโดยสันดาน

มาตรา 41 ภายใต้บังคับมาตรา 40 เพื่อประโยชน์ในการบริหาร จัดการผู้ต้องขังภายในเรือนจำ ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการจัดชั้น การจัดกลุ่ม ผู้ต้องขังและการแยกคุมขัง โดยต้องคำนึงถึงประเภทหรือชั้นของเรือนจำที่ ได้จำแนกไว้ตามมาตรา 31 และความเหมาะสมกับผู้ต้องขังแต่ละประเภท แต่ละชั้น การควบคุม แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง ตลอดจนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

มาตรา 42 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนา พฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดีให้อธิบดีจัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการและแนวทางที่

เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพหุติ นิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้าน คุณธรรมและ จริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้ วัฒนธรรมอันดี งาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งจะต้องมีโอกาสได้รับ การติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีภารกิจเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังและรับรู้ถึง ข่าวสารและความ เปลี่ยนแปลงของ โลกภายนอก ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ โดย ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

มาตรา 46 ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการ ครอบงำโทษ การเปลี่ยน โทษหนักเป็นเบา และ ลดโทษ ผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องทุกข์หรือ เรื่องราวใด ๆ ต่อเจ้าพนักงาน เรือนจำ ผู้บัญชาการเรือนจำ อธิบดี รัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐที่ เกี่ยวข้อง หรือทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อพระมหากษัตริย์ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ กำหนดในกฎกระทรวง

3.3.5 พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559⁴⁸

“การคุมประพฤติ” หมายความว่า การสืบเสาะและพินิจ และการคุมความประพฤติผู้ถูกคุม ความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามคำสั่งหรือหนังสือแจ้งของศาล หรือเจ้า พนักงาน ผู้มีอำนาจ รวมทั้งการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

“การคุมความประพฤติ” หมายความว่า การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตาม การคุมประพฤติจึงเป็นคำรวมที่หมายถึงภารกิจของกรมคุมประพฤติอัน ได้แก่ การสืบเสาะ และพินิจและการคุมความประพฤติผู้ถูกคุมความประพฤติให้ปฏิบัติตามเงื่อนไข ตามกฎหมาย ส่วนการคุม ความประพฤติหมายถึง การควบคุมและสอดส่องผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ 2 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการคุมประพฤติ ดังนั้น การกล่าวถึงการ คุมประพฤติ หรือการคุมความประพฤติ ในพระราชบัญญัตินี้จึงมีความหมายแตกต่างกัน เช่น ใน หมวด 3 และหมวด 4 เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การคุมประพฤติ มีความสำคัญในกระบวนการยุติธรรม อันจะทำให้เกิด ประสิทธิภาพและเกิดความเรียบร้อยขึ้น ในสังคม ซึ่งในการปฏิบัติงานด้านนี้มีกรมคุมประพฤติเป็น

⁴⁸ สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. สรุปสาระสำคัญ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/1572/iid/11062>

หน่วยงานหลักเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในชั้นก่อน การพิจารณาคดี ชั้นการพิจารณาคดี และชั้นหลังการพิพากษาคดีของศาล โดยมีภารกิจเกี่ยวกับการคุม ประพฤติผู้กระทำผิดที่เป็นเด็ก เยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้ได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษจำคุก รวมถึงการตรวจพิสูจน์และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การจัดให้มีการทำงานบริการสังคมหรือ สาธารณประโยชน์ การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การให้การสงเคราะห์ การให้หน่วยงานของรัฐ และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการคุมประพฤติและภารกิจของกรมคุมประพฤติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 สรุปเปรียบเทียบกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายไทยกับต่างประเทศ เกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัย

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษกับผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัยของไทยและต่างประเทศ หากพิจารณาจากแนวทางการกำหนดโทษของศาลในกฎหมายต่างประเทศแล้ว พบว่า มีการกำหนดแนวทาง (Guideline) ในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษ ซึ่งสะท้อนจากการกระทำ ความผิดและระดับของเจตนา ในการกระทำ ระดับของการละเลย ต่อหน้าที่ วิธีกระทำผิดและผลที่เกิดจากการกระทำที่น่าตำหนิ ประวัติความเป็นมาในชีวิต บุคลิกภาพ และสถานะทางการเงินของผู้กระทำความผิด รวมทั้งความประพฤติหลังการกระทำ ความผิด โดยเฉพาะความพยายามที่จะเยียวยา จะเห็นได้ว่า ผลของการรวมระบบของอังกฤษและระบบของยุโรปเป็นการแบ่งแยกระหว่างหน่วยงานสืบสวนและอัยการในกระบวนการไต่สวนที่ แท้จริงอย่างชัดเจน เป็นระบบอย่างเป็นทางการของการดำเนินคดีอาญาซึ่งคดีต่างๆ จะถูกนำโดย พนักงานสอบสวน และมีเพียงอัยการเดียวเท่านั้นที่จะเป็นจุดสนใจของการสอบสวน ก่อนให้ พนักงานอัยการวินิจฉัยว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ อัยการก็จะเข้ามาพิจารณาคดี ซึ่งจะมีอำนาจสั่งให้ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมและสั่งฟ้องหรือไม่ มองแล้ว เห็นได้ชัดว่าระบบตุลาการ ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสืบหาความจริงเป็นอย่างสูง ขึ้นอยู่กับ ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในกฎหมายต่างประเทศมาแล้วในหัวข้อข้างต้น หาก เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การลงโทษของประเทศไทย โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจ ในการพิจารณาและพิพากษาการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทุกคดี ยกเว้นคดี ที่เป็นความผิด ร้ายแรงที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือคดีที่มีโทษจำคุกเกิน 12 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี หากศาลเห็นว่า การให้รอการลงโทษจะเป็นผลดีและเป็นไปตามความมุ่งหมายของการลงโทษหรือเห็นว่าผู้กระทำ

ความผิดรายนั้นสมควรได้รับการรอกการลงโทษ ศาลก็สามารถพิพากษาให้รอกการลงโทษได้ ซึ่งจะแตกต่างกับกฎหมายของประเทศไทยที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษได้ต่อเมื่อเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกและคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี แม้ศาลจะเห็นสมควรที่จะให้รอกการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดเพียงใด แต่หากผู้กระทำผิดรายนั้นเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน และเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา ศาลก็ไม่อาจพิพากษาให้รอกการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดได้ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้วเห็นได้ชัดว่าเป็นกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างเต็มที่ในการพิจารณาว่าสมควรที่จะพิพากษาให้รอกการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดหรือไม่

จากการศึกษาพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ในการกำหนดมาตรการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 สำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรง สาเหตุการกระทำผิด การกำหนดโทษ การลงโทษจำคุก และการลงโทษโดยไม่ใช้วิธีการจำคุก กระบวนการยุติธรรมไทยยังขาดมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำผิดครั้งแรกและผู้กระทำผิดซ้ำที่เป็นรูปธรรมและมาตรการในเชิงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันกระบวนการยุติธรรมหลายๆ ส่วนก็มีความขัดแย้งกันเองทำให้การบังคับใช้โทษและมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ หากมีการแก้ไข ปรับปรุงและเพิ่มเติมมาตรการทั้งในด้านกฎหมายและมาตรการด้านอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทั้งที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษและมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดกฎหมายทั่วไปและผู้กระทำผิดซ้ำโดยตรงและที่เกี่ยวข้องโดยอ้อมให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพสังคมไทยในปัจจุบันจะเกิดผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ โดยทำการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมของไทยสามารถจัดการและแก้ไขกับสถานการณ์การกระทำผิดซ้ำของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.4.1 ตารางสรุปเปรียบเทียบกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายไทย กับกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัย

เรื่อง	ประเทศ	กฎหมายระหว่างประเทศ	สหรัฐอเมริกา	สหราชอาณาจักร	ประเทศญี่ปุ่น	ประเทศไทย
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง		กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	United States Code (U.S. Code)	Criminal Justice Act 2003 (พ.ศ. 2546)	Tokyo Rules	พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560
คำจำกัดความผู้กระทำผิดไม่ติดนิสัย (ผู้กระทำผิดซ้ำ)		ไม่มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	ไม่มีบทบัญญัติกฎหมาย	ไม่มีบทบัญญัติกฎหมาย
การกำหนดโทษจำคุก		มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย
การลงโทษอื่นนอกจากการคุมขัง		มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	ไม่มีบทบัญญัติกฎหมาย
การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด		มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย
การลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล		มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย	มีบทบัญญัติกฎหมาย

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำ ความผิดไม่ตติณิสัย

จากการศึกษากฎหมายไทยซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งการลงโทษดังกล่าวมิได้บัญญัติโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ตติณิสัยไว้เป็นการเฉพาะ จึงเป็นอุปสรรคในการกำหนดโทษให้เหมาะสมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไม่ตติณิสัย ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ ดังนั้นในบทนี้ผู้วิจัยจึงจะทำการวิเคราะห์ปัญหาในเรื่องดังกล่าว ดังต่อไปนี้

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ตติณิสัย

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการของการกำหนดโทษและปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของศาลในกระบวนการของการกำหนดโทษ ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วางหน้าที่ให้พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาค้นกรองสำนวนการสอบสวนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจสั่งสอบเพิ่มเติมและซักถามพยานเองได้ จะเห็นได้ว่า การสอบสวนจะยุติหรือสั่งฟ้องต่อไปก็ได้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานอัยการ การดำเนินคดีและการตั้งข้อหาในสิ่งที่เกิดขึ้นจึงมีความจำเป็น พนักงานอัยการมีอิสระที่จะสั่งหลักฐานใด ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียกร้องใด ๆ ในการฟ้องคดีตลอดจนการทูลเกล้าการบังคับคดี ดังนั้น พนักงานอัยการจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการการสอบสวน

ในระบบของสหราชอาณาจักรและระบบของสหภาพยุโรปเป็นการแบ่งแยกระหว่างหน่วยงานสืบสวนและอัยการในกระบวนการไต่สวนที่แท้จริงอย่างชัดเจน เป็นระบบอย่างเป็นทางการของการดำเนินคดีอาญาซึ่งคดีต่างๆ จะถูกนำโดยพนักงานสอบสวนและมีเพียงองค์กรเดียวเท่านั้นที่จะเป็นจุดสนใจของการสอบสวนก่อนให้พนักงานอัยการวินิจฉัยว่าจะสั่งฟ้องหรือไม่ อัยการก็จะเข้ามาพิจารณาคดี ซึ่งจะมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมและสั่งฟ้องหรือไม่ นอกจากนี้ ระบบตุลาการในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสืบหาความจริงเป็นอย่างสูงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ บุคคลทั้งปวงย่อมเสมอกันในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ ในการพิจารณาคดีอาญาซึ่งคนต้องหาว่ากระทำผิดหรือการพิจารณาคดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม โดยคณะตุลาการซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจ มีความเป็นอิสระ และเป็นกลาง ต่อมวลชนและสาธารณชน อาจถูกห้ามเข้าฟังการพิจารณาคดีทั้งหมดหรือบางส่วนก็ด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือความมั่นคงของชาติในสังคมประชาธิปไตยหรือเพื่อความจำเป็นเกี่ยวกับส่วนได้เสียในเรื่องชีวิตส่วนตัวของคู่กรณีหรือในวินัยแต่จำเป็นเพื่อสภาพการณ์พิเศษซึ่งศาลเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง เมื่อการพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นอาจเป็นการเสื่อมเสียต่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แต่คำพิพากษาในคดีอาญา หรือคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยข้อพิพาทในคดีอื่นต้องเปิดเผย ประโยชน์ของเด็กและเยาวชน หรือเป็นกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับข้อพิพาทของคู่สมรสในเรื่องการเป็นผู้ปกครองเด็ก

ในสหรัฐอเมริกามีการกำหนดโทษจำคุกออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การจำคุกตลอดชีวิตและการจำคุกแบบมีเงื่อนไขเวลาตามการพิพากษา ซึ่งปัจจุบันสหรัฐอเมริกามีการนำรูปแบบการลงโทษระดับกลางมาใช้ โดยเป็นการลงโทษระหว่างนักโทษที่มีความผิดระหว่างโทษจำคุกที่มีระยะเวลาไม่นานกับการลงโทษสำหรับฐานความผิดที่ใช้การคุมประพฤติซึ่งโทษระดับกลางถือเป็นมาตรการสำคัญที่ศาลสามารถนำมาปรับใช้เพื่อทดแทนการลงโทษด้วยวิธีการจำคุกนั่นเอง

สำหรับวิธีการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ โดยจะถูกควบคุมความประพฤติและต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษที่ เข้มงวดหลายประการ เช่น การรายงานตัวที่อยู่เสมอ การเข้าศูนย์พักพิงหรือศูนย์ควบคุมผู้ถูกควบคุมความประพฤติ การเข้าค่ายฝึกอบรมแบบทหาร การใช้โทษจำคุกผสมกับการคุมความประพฤติ หรือการกักขังไว้ที่บ้านของตนเองโดยมีอุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยในขณะที่เดียวกันผู้กระทำความผิดยังคงต้องรับผิดชอบในการจ่ายค่าปรับ ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และทำงานบริการสังคม จึงเห็นได้ว่ามาตรการลงโทษระดับกลาง เป็นรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด โดยไม่ใช่เรือนจำ โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพและระดับความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าการคุมประพฤติแบบปกติที่บังคับใช้กันมาในอดีต แต่มีลักษณะไม่รุนแรงหรือเสียค่าใช้จ่ายมากเท่ากับการลงโทษจำคุก ศาลจะใช้วิธีการลงโทษระดับกลางนี้ในกรณีที่เห็นว่าการคุมประพฤติแบบเดิมยังไม่เพียงพอ แต่ก็ไม่มีความจำเป็นต้องลงโทษจำคุกซึ่งอาจจะรุนแรงเกินไป

ในสหราชอาณาจักร ก่อนที่ศาลจะกำหนดโทษนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เรียกว่า Sentencing ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศาลทราบรายงานการตรวจสอบสภาพแวดล้อมของจำเลย

ภายหลังจากที่มีคำวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว โดยศาลจะแจ้งข้อมูลที่รับจากรายงานการสืบเสาะสภาพแวดล้อมดังกล่าวให้จำเลยทราบ และให้โอกาสจำเลยแก้ไขข้อเท็จจริงที่สืบเสาะหา หลังจากนั้นศาลจึงจะใช้ดุลพินิจกำหนดบทลงโทษให้เหมาะสมแก่จำเลยในการกำหนดโทษนั้น จะอาศัยแนวคำพิพากษาของศาลในคดีก่อน เนื่องจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดในแต่ละคดีนั้นยากจะที่เป็นกรณีเดียวกัน แม้ว่าผู้หนึ่งจะก่อการกระทำความผิดอย่างเดียวกันก็ตาม และศาลสูงจะไม่เข้าไปก้าวก่ายการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ โดยการพิจารณาจากลักษณะของผู้กระทำความผิดของศาลล่าง แต่จะพิจารณาเฉพาะแต่ความร้ายแรงของความผิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเท่านั้น ทั้งนี้ใน Criminal Justice Act 1988 s. 35,36 (พ.ศ. 2531) กำหนดไม่ให้อำนาจศาลอุทธรณ์ที่จะเพิ่มโทษจำเลยในชั้นอุทธรณ์ได้ กระบวนการที่ศาลชั้นต้นจะกำหนดโทษให้แก่จำเลยนั้น มีกฎหมายกำหนดไว้ใน Criminal Justice Act 1999 (พ.ศ. 2542) คือศาลจะต้องเลือกใช้การลงโทษโดยชุมชน หรือการลงโทษโดยการจำคุกในเรือนจำ ซึ่งหากเป็นการใช้มาตรการลงโทษจำคุกในเรือนจำ ก็มักจะใช้กับความผิดที่มีโทษร้ายแรงและมีลักษณะที่จำเป็นต้องจำคุก เพื่อป้องกันอันตรายที่ผู้หนึ่งจะก่อให้เกิดขึ้นในสังคม

ในส่วนของการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศญี่ปุ่นมีการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์กรที่เกี่ยวข้องจากหลายส่วนซึ่งจะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาสถานะของกระบวนการยุติธรรมได้เป็นอย่างดี ทุกองค์กรพยายามที่จะค้นหาความจริงและมาตรการที่จะใช้ในการหลีกเลี่ยงการจำคุกเพื่อลดปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมของญี่ปุ่นมีช่องทางให้สามารถนำออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้หลายหนทาง¹ แต่เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการใช้หลักการทางกฎหมายที่มีความอนุรักษนิยมสูงรวมถึงทุกการพิจารณาจะรับฟังเสียงของประชาชนเป็นที่ตั้งแต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความสนใจในเรื่องของการให้อำนาจเฉพาะแก่บุคคลในบางกรณี

สำหรับประเทศไทยนั้น ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการและศาลในกระบวนการพิจารณาคดีตลอดจนข้อกังวลเกี่ยวกับความจริง ตามแนวคิดของการใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีแต่เพียงผู้เดียว การสืบสวนจะดำเนินการเพื่อสนับสนุนการฟ้องร้องเท่านั้น ดังนั้น ผู้ที่สามารถแสดงให้เห็นว่ามีหลักฐานเพียงพอที่จะสนับสนุนการดำเนินคดีทางอาญาได้ดีที่สุดจะต้องทำเช่นนั้น และต้องบังคับคดีอาญาหรือไม่เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ อย่างไรก็ตาม การทำงานร่วมกันจะดำเนินการในลักษณะที่รักษาสมดุลระหว่างองค์กร กล่าวคือ จะมีการกำกับดูแลและตรวจสอบร่วมกันทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการ

¹ Aiko Yamaguchi. (2000). Institutional Treatment Profiles of Asia, page 55.

ดังนั้น จึงกำหนดให้มีอำนาจไต่สวนฝ่ายเดียวที่อัยการจะดูแลและสั่งการพนักงานสอบสวน มีหน้าที่ต้องแจ้งขั้นตอนในการรวบรวมพยานหลักฐานให้พนักงานอัยการทราบเป็นประจำ เพื่อให้พนักงานอัยการแนะนำและปรึกษาว่าหากเกิดคดีความขึ้นว่าอัยการต้องใช้หลักฐานประเภทใด (ถ้ามี) และต้องใช้จำนวนเท่าใด หรือหากจำเป็นให้เข้าร่วมในการแสวงหาความจริง และด้วยการระบุว่า เป็นความรับผิดชอบของพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียวในการปรับกฎหมายให้เข้ากับข้อเท็จจริงที่ปรากฏตลอดการไต่สวน ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายที่ทำงานในพื้นที่จะต้องรับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความถูกต้องและนั่นเอง

เรื่องดังกล่าวสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พัชราภรณ์ กองอุบล เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กรณีการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยในชั้นการสอบสวนฟ้องร้อง เจ้าพนักงานทุกฝ่ายต่างมีหน้าที่ต้องตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีที่กำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทในการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมในการสอบสวนคดีพิเศษ ก็เพื่อให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการค้นหาความจริงในคดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นไปในทิศทางของการเป็นกระบวนการเดียวกันของการสอบสวนฟ้องร้อง พนักงานอัยการที่เข้าไปร่วมสอบสวนจึงต้องร่วมมือกันค้นหาความจริงในคดีแต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัติแม้จะมีพนักงานอัยการเข้ามาสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมในการดำเนินคดีชั้นสอบสวนก็ตาม ก็ยังพบว่าพนักงานอัยการที่รับผิดชอบในการสั่งคดียังสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมอีกหรือหลายคดีที่อัยการที่ผู้รับผิดชอบในการสั่งคดีมีความเห็นแตกต่างจากอัยการที่เข้าร่วมสอบสวน²

ผู้วิจัยเห็นว่า องค์กรอัยการมีหน้าที่ต้องดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับพนักงานอัยการที่มีส่วนในการสอบสวน ไม่ใช่หน้าที่ของพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียว และการสอบสวนใด ๆ ที่พนักงานอัยการมีส่วนร่วมจะต้องเป็นไปโดยสุจริต ถูกต้องตามกฎหมาย มีระเบียบ มีความละเอียดรอบคอบ ความถูกต้องของผลการสอบสวน และการตรวจสอบตัวผู้กระทำความผิดก่อนเสนอบทลงโทษมาในคำฟ้อง รวมทั้งนำการกำหนดโทษของศาลสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัยในกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางการกำหนดโทษในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย ซึ่งสะท้อนจากการกระทำความผิดด้วยความประมาท เลินเล่อและระดับของเจตนา ในลักษณะที่กระทำความผิดและผลทางลบของพฤติกรรม ระดับของการละเลยต่อหน้าที่ วิธีกระทำผิดและผลที่เกิดจากการกระทำความผิด รวมทั้งความประพฤติดั้ง

² พัชราภรณ์ กองอุบล. (2547). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 กรณีการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการ ใน รายงานการศึกษาสำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ.

การกระทำความผิดโดยเฉพาะความพยายามที่จะเสียหายความเสียหายและการเข้าสู่กระบวนการไต่ถามเกี่ยวกับผู้เสียหายจะทำให้กระบวนการพิจารณาคำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 ปัญหาการไม่มีทบทวนคดีของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือคุมขังในเรือนจำเป็นการเฉพาะของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย

การดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นสิ่งที่รัฐกำหนดขึ้น เมื่อบุคคลในสังคมกระทำการฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้และความผิดนั้นสมควรได้รับการลงโทษ ซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะต้องก่อให้เกิดผลร้ายอันไม่พึงประสงค์แก่ตัวผู้กระทำความผิดนั้น แต่วัตถุประสงค์ของการลงโทษมีความแตกต่างกันไปตามค่านิยมของสังคม และความเจริญก้าวหน้าของบ้านเมืองตามยุคสมัย รวมถึงการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำหรือป้องกันไม่ให้สมาชิกอื่นในสังคมกระทำความผิดเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษอยู่ แต่หากกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับลักษณะของผู้กระทำความผิด จะทำให้เกิดปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรมและไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้สังคมสงบสุขได้อย่างแท้จริงจึงต้องกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนหรือเหมาะสมกับลักษณะของผู้กระทำความผิด ทั้งระยะเวลา ระดับความผิด และรูปแบบของการลงโทษ ดังนี้

1. การลงโทษผู้กระทำความผิดครั้งแรก

อาชญากรเหล่านี้มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นและเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิผล ควรได้รับการลงโทษเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูเป็นหลักเนื่องจากความผิดนั้นไม่รุนแรงและกระทำเพียงครั้งเดียวโดยผู้กระทำความผิด ดังนั้น ผลที่ตามมาควรเบาและไม่รวมถึงการถูกจำคุก เช่น ค่าปรับ และการยึดทรัพย์สิน ใช้มาตรการความปลอดภัย คุมประพฤติ อุปกรณ์เทคโนโลยี ฯลฯ เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดถูกตีตราหรือมีประวัติอาชญากรรม เพื่อลดโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ เกิดจากการสังเกตผู้ต้องขังที่เป็นอาชญากรอยู่แล้วเพื่อเรียนรู้จากพวกเขา

2. การลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำ (กระทำครั้งที่ 2 หรือ ครั้งที่ 3)

ผู้กระทำความผิดในประเภทนี้ยังคงสามารถเปลี่ยนวิถีทางของตนและกลายเป็นผู้ชอบธรรมได้ แต่อาชญากรรมของพวกเขาอาจทำร้ายต่อการกระทำมากกว่าผู้กระทำความผิดในข้อแรก ดังนั้น เป้าหมายหลักของการลงโทษจึงควรเป็นการข่มขู่และป้องปราม เพื่อยุ้ญผู้กระทำความผิดไม่ให้ก่ออาชญากรรมอีก และใช้เป้าหมายในการบำบัดฟื้นฟูเป็นเป้าหมายรองโดยใช้การลงโทษที่ไม่รุนแรงที่ไม่ใช่เรือนจำ และทำให้หวาดกลัวจนไม่กล้ากระทำความผิด แต่มีข้อบังคับที่เข้มงวด

มากกว่าบทลงโทษที่ไม่รุนแรง เช่น การปรับ การจ่ายค่าชดเชยแก่ผู้เสียหาย การยึดทรัพย์สิน การคุมประพฤติแบบเข้มงวด เป็นต้น

3. การลงโทษผู้กระทำผิดโดยสันดาน

ผู้กระทำความผิดซ้ำหรือผู้ที่กระทำความผิดเกิน 3 ครั้ง คือ ซึ่งที่ไม่สามารถแก้ไขและฟื้นฟูได้ เป้าหมายของการลงโทษควรเป็นการกำจัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวร เป้าหมายหลัก ใช้เพื่อข่มขู่และยับยั้งกับผู้คนเพื่อปกป้องสังคมจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำความผิด เป็นเป้าหมายพิเศษเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นลอกเลียนแบบ จึงสมควรใช้การลงโทษระดับสูงหรือ จำคุก

4. การลงโทษผู้กระทำความผิดร้ายแรง

ผู้กระทำความผิดซึ่งได้กระทำลงนั้นจะเป็นความผิดที่ร้ายแรงก็ตาม แต่ผู้กระทำความผิดกลุ่มนี้ก็ไม่ใช่ว่าผู้กระทำความผิดโดยสันดาน จึงเป็นผลให้เขายังคงสามารถช่วยให้เขาเปลี่ยนแปลงและกลายเป็นคนที่ดีขึ้นได้ เป้าหมายของการลงโทษผู้กระทำผิดควรแก้ไขและบำบัดฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดีอีกครั้ง ในฐานะเป้าหมายเสริมเพื่อหยุดผู้กระทำความผิดซ้ำ การข่มขู่และการป้องปรามถูกนำมาใช้นอกเหนือจากเป้าหมายหลัก และไม่ให้อื่นในสังคมเอาอย่าง; และควรลงโทษในระดับที่พอประมาณ เช่น คุมประพฤติขั้นรุนแรง เป็นต้น เพราะจะไม่เป็นการตีตราอาชญากรหรือทำให้ต้องรับโทษจำคุก และควรใช้เพื่อป้องกันผู้กระทำความผิด เรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรจากนักโทษคนอื่น ๆ ความเสี่ยงในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางอาญาในความผิดที่ร้ายแรงกว่าหรือการกระทำความผิดซ้ำ

5. การลงโทษผู้กระทำความผิดร้ายแรงซ้ำ

ผู้กระทำความผิด จะได้กระทำความผิดร้ายแรงมากถึง 2 หรือ 3 ครั้งก็ตาม แต่ก็ยังถือว่าเป็นผู้ซึ่งยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดีได้ อาจเป็นเรื่องที่ทำทนายและใช้เวลานาน การลงโทษควรเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งคือการแยกตัวออกจากสังคมและฟื้นฟูผู้คนด้วยการข่มขู่และกลยุทธการยับยั้งที่ใช้เพื่อการแก้แค้น สิ่งนี้ทำขึ้นเพื่อพยายามขู่อาชญากรซ้ำและห้ามปรามสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมจากการก่ออาชญากรรม เพื่อชดเชยความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อไว้ ให้ก่ออาชญากรรมแบบเดียวกับพวกเขา สำหรับผู้ที่ตกเป็นเหยื่อและสังคม และห้ามผู้กระทำความผิดไม่ให้มีส่วนร่วมในสังคมเป็นการชั่วคราวหรือไม่มีกำหนด จนกว่าคุณจะแน่ใจในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและคืนสถานะในฐานะพลเมืองที่เที่ยงธรรมในขณะนี้ หรือหมดโอกาสที่จะกระทำการฝ่าฝืนหรือสร้างความเดือดร้อนในสังคมอีกในขณะที่ต้องรับโทษหนักหรือถูกจองจำ

6. การลงโทษผู้กระทำผิดร้ายแรงโดยสันดาน

ผู้กระทำความผิดดังกล่าวคือผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายซ้ำแล้วซ้ำเล่า ส่งผลให้เขากลายเป็นอาชญากรที่ไม่สามารถแก้ไขให้กลับตัวเป็นคนดีได้อีก นอกจากนี้ยังมีการละเมิดที่สำคัญ เพื่อให้สังคมปลอดภัยจากอาชญากรร้ายแรง จำเป็นต้องลงโทษผู้กระทำความผิดประเภทนี้เพื่อกำจัดพวกเขาจากสถานการณ์ทางสังคมและใช้พวกเขาเพื่อข่มขู่และลงโทษ เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นจากการก่ออาชญากรรมเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดเพื่อแก้แค้นให้กับความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป ต่อเหยื่อและสังคม และควรได้รับโทษหนักหรือจำคุก

7. การลงโทษผู้กระทำความผิดร้ายแรงมาก

ผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำลงนั้นจะเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก แต่ผู้กระทำความผิดก็ได้กระทำความผิดเป็นครั้งแรก จึงเป็นผู้ซึ่งสามารถแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดีได้ ควรลงโทษด้วยการลงโทษระดับสูงและเป้าหมายของการฟื้นฟูเป็นการลงโทษหลัก โดยมีความกลัวและการป้องปรามเป็นเป้าหมายรอง เนื่องจากเป็นอาชญากรรมครั้งแรก จึงอาจลดโทษลงให้เหมาะสมกับลักษณะความผิดร้ายแรงโดยการจำคุก

8. การลงโทษผู้กระทำความผิดร้ายแรงมากซ้ำ

ผู้กระทำความผิดประเภทนี้จะเป็นที่ได้กระทำความผิดเป็นครั้งที่ 2 หรือครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นบุคคลที่ยังสามารถแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นคนดีได้ก็ตาม แต่เนื่องจากความผิดที่ได้กระทำนั้นเป็นความผิดที่ร้ายแรงมาก ดังนั้น การลงโทษจะต้องดำเนินการ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อข่มขู่และขัดขวางผู้กระทำความผิด ใช้เพื่อแก้แค้น โดยมีเป้าหมายเพิ่มเติมเพื่อการฟื้นฟู แก้ไข และกำจัดผู้กระทำผิดออกจากสังคม และการลงโทษในระดับที่รุนแรง เช่น การกักขังเป็นระยะเวลานานพอที่จะบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจนแน่ใจว่าสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ แล้วจึงค่อย ๆ ปล่อยผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม

9. การลงโทษผู้กระทำความผิดร้ายแรงมากโดยสันดาน

อาชญากรที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรงอย่างต่อเนื่องถือเป็นผู้กระทำความผิดในประเภทนี้ เป็นคนที่มีความเสี่ยงทางสังคมอย่างร้ายแรงและไม่สามารถถูกบังคับให้เปลี่ยนวิถีชีวิตได้ ด้วยเหตุนี้ เป้าหมายหลักของการลงโทษจึงต้องเป็นการทำลายความเชื่อมโยงของผู้กระทำความผิดกับสังคมและวงจรชีวิตทั้งหมดอย่างถาวร ใช้เพื่อข่มขู่และกักขังผู้อื่น โดยมีบทลงโทษสูงสุดคือจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต รวมทั้งการตอบโต้เป็นเป้าหมายรอง

ดังนั้น การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การควบคุมตัวไว้ในเรือนจำจึงเป็นแนวทางที่ต่างประเทศหันมาให้ความสนใจมากขึ้น โดยเห็นว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดยิ่งกว่าการใช้วิธีการที่ตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมหรือชุมชนดังเช่นที่ผ่านมา องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักว่าผู้กระทำความผิดบางรายสามารถอาศัยอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความเชื่อมั่นว่าการหลีกเลี่ยงวิธีการควบคุมผู้กระทำความผิดเป็น วิธีที่มีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์สูงสุดทั้งต่อผู้กระทำความผิดและสังคม ซึ่งองค์การ สหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำว่าด้วยการไม่ควบคุมตัว เรียกว่า “ข้อกำหนดโตเกียว” (Tokyo Rules) เมื่อเดือนตุลาคม 2533³ ที่มีแนวคิดในการมุ่งเน้นถึงมาตรการ ทางเลือกอื่นเพื่อใช้ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษจำคุก เนื่องจากการ จำกัดเสรีภาพของมนุษย์ควรจะทำภายใต้ความเหมาะสมในมุมมองด้านความปลอดภัยของชุมชน การป้องกันอาชญากรรม ความเหมาะสมในเรื่องการแก้แค้นทดแทนการขังขัง การเกิดอาชญากรรม และควรมีเป้าหมายสุดท้ายของระบบงานยุติธรรมทางอาญาเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบ กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการจำคุก เนื่องจากการจำคุกจะก่อให้เกิดผลเสียหลายประการ เช่น ผู้กระทำความผิดที่เคียดแค้นโทษจำคุกจะไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้ สังคมไม่รับหรือไว้เนื้อเชื่อใจผู้กระทำความผิดและส่งผลกระทบต่อจำนวนนักโทษทำให้มีนักโทษล้นคุก อย่างไรก็ดี การปล่อยให้ผู้กระทำความผิดอยู่นอกที่คุมขังก็อาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นได้ เช่น การกลั่นแกล้งผู้เสียหาย การทำร้ายพยาน และอาจกระทำผิดซ้ำอีก ในขณะที่เดียวกันก็ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม ผู้กระทำความผิดร่วมทั้งผู้เสียหายซึ่งจากการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดทำประโยชน์ต่อสังคมอันเป็นวิธีการที่จะช่วยสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบให้ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดี ฉะนั้น ผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีหน้าที่ที่จะต้องนำหลักการนี้มาปฏิบัติ โดยต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมด้วย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

ในสหรัฐอเมริกามีการกำหนดโทษจำคุก แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การจำคุกตลอดชีวิต และการจำคุกแบบมีเงื่อนไขเวลาตามการพิพากษา ซึ่งปัจจุบันสหรัฐอเมริกามีการนำรูปแบบการลงโทษระดับกลางมาใช้ โดยเป็นการลงโทษระหว่างนักโทษที่มีความผิดระหว่างโทษจำคุกที่มี

³ Freda Adler, Gergard O. W. Mueller, and William S. Laufer. (2006). *Criminology*, 6th ed, (New York: Mcgraw-Hill, page. 486-489.

ระยะเวลาไม่นานกับการลงโทษสำหรับฐานความผิดที่ใช้การคุมประพฤติ ซึ่งโทษระดับกลางถือเป็นมาตรการสำคัญที่ศาลสามารถนำมาปรับใช้เพื่อทดแทนการลงโทษด้วยวิธีการจำคุกนั่นเอง ดังนั้น ในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อย ในสังคมบรรดาความผิดที่มีโทษทางอาญา ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาโดยปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะต่าง ๆ ซึ่งบางกรณีการกำหนดห้ามกระทำการบางอย่างโดยกำหนดบทลงโทษทางอาญาก็ไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดนั้นได้ และหลายครั้งที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตัวผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และสังคม ซึ่งมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษระดับกลางจึงเป็นแนวปฏิบัติทางกฎหมายที่ในหลาย ๆ ประเทศนิยมใช้กัน

ตามกฎหมาย Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (พ.ศ. 2543) ของสหราชอาณาจักรนั้น ได้กำหนดเงื่อนไขและองค์ประกอบในการใช้ดุลพินิจเพื่อบังคับโทษไว้ เพื่อให้สามารถลงโทษได้เหมาะสมกับสภาพความร้ายแรงของความผิด ความร้ายแรงของผู้กระทำความผิด และการพิจารณาถึงปัจจัยอื่น ๆ ประกอบกัน รวมถึงการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายด้วย และมีการกำหนดข้อห้ามที่จะไม่ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชน เช่น การกำหนดให้ใช้วิธีการลงโทษจำคุกกับทุกความผิด หรือความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษจำคุกได้ แต่ต้องเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป ส่วนโทษปรับ สามารถนำมาใช้กับความผิดทุกประเภทเว้นแต่กรณีความผิดที่ให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียว

สำหรับประเทศญี่ปุ่นมีการสนับสนุนและรณรงค์ให้มีการปฏิบัติเพื่อสังคมที่ดีภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมความเข้าใจต่อสาธารณะจนถึงประเด็นของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดรวมถึงยังเป็นการส่งเสริมให้สังคมมีอาชญากรรมน้อยลงโดยมีกฎหมายว่าด้วยการให้บริการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวหลังจากหกเดือนแรกนับจากวันที่ถูกปล่อยตัวผู้ช่วยเหลือในประเด็นต่างๆ โดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักคุมประพฤติได้แก่การจัดหาที่พักการกลับสู่ภูมิลำเนาหรือสิ่งที่เป็นจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตเช่นการรักษาโรค เป็นต้น ดังนั้น การใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุกในประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่ระบบการจำคุก

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดโทษประเทศไทยเมื่อมีการบังคับใช้บทลงโทษ ศาลพิจารณาให้รอการตัดสิน หรือทางเลือกอื่นแทนการคุมขังผู้กระทำความผิด เช่น การพักโทษ หากเข้ารายการตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดเล็กน้อยจะไม่ถูกจองจำ เป็นผลให้ศาลมีอิสระที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าการลงโทษทางอาญาแบบใดดีที่สุดสำหรับจำเลยแต่ละคน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าโทษประหาร เมื่อพูดถึงการแสดงความเชิงสัญลักษณ์ในที่สาธารณะ การ

ลงโทษด้วยการประหารเป็นการลงโทษประเภทหนึ่งที่มีประโยชน์ องค์กรประกอบของการป้องกันอาชญากรรม วิธีหนึ่งในการป้องกันอาชญากรรม การกระทำผิดวิธีหนึ่งเนื่องจากการเรียงกระทงลงโทษเป็นเสมือนการเน้นย้ำ ซึ่งศาลต้องพิจารณาในภาพรวมต้องคำนึงถึงโทษรวม เพื่อให้ผลรวมโทษสุดท้ายนั้นเหมาะสมกับภาพรวมของความผิดด้วย ดังนั้น ในประเทศไทย เป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ หรือระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งให้ความสำคัญกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้น ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิด ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามวิธีการและระวางโทษที่กฎหมายกำหนด ซึ่งโทษทางอาญาที่กำหนดอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับ ปัจจุบันมีด้วยกัน 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยโทษจำคุกเป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดฐานต่าง ๆ มากที่สุด

นอกจากนี้ การลงโทษมีความสำคัญต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างยิ่งทั้งในประเด็นการยับยั้งไม่ให้กระทำความผิด และการปรับเปลี่ยนนิสัยเพื่อให้เกิดความเจตเลาบ ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง เพื่อป้องปรามอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้นในสังคม และการลงโทษยังส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย โดยการลงโทษจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของการกระทำผิดในสังคม ซึ่งจะทำให้คนในสังคมเกิดความเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายนั้นๆ และเหตุในการลงโทษที่แตกต่างกันตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้การลงโทษในสังคมนั้นไม่ได้มีกฎหรือแนวคิดที่ยึดถือตายตัวในการลงโทษ หรือยึดทฤษฎีหนึ่งเป็นหลัก เนื่องจากแต่ละทฤษฎีนั้นย่อมมีจุดอ่อนและจุดแข็งที่แตกต่างกันไป

ผู้วิจัยเห็นว่า การลงโทษนั้นต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของการกระทำผิดแต่ละคดี และการลงโทษหนักเบาตามฐานความผิด แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษมิใช่ทางเดียวที่จะแก้ไขปัญหามุขลุมได้มีความเกรงกลัวต่อกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว หากยังมีปัจจัยอื่น เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรม และศีลธรรมมาช่วยในการยับยั้งซึ่ง ใจไม่ให้กระทำความผิด แต่โทษดังกล่าวตามมาตรา 18 ในประมวลกฎหมายอาญานั้น ยังมีข้อเท็จจริงที่ทำให้ไม่เหมาะสมแก่การบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดไม่ตตินิสัย การเพิ่มบทลงโทษ หรือโทษอย่างอื่นให้มากกว่าโทษ 5 อย่างตามมาตรา 18 ในประมวลกฎหมายอาญาให้มีเหมาะสมกับการกระทำผิดจะสามารถป้องกันข่มขู่ยับยั้งไม่ให้มีผู้กระทำความผิด หรือกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้นในสังคม เช่น การมีโทษอย่างอื่นทางสังคมมาบังคับใช้กับการกระทำผิดบางประเภท เป็นต้น

4.3 ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะในการบริหารจัดการของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย

กระบวนการยุติธรรมต้องใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรม เพื่อตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดและแก้ไขฟื้นฟูไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ แต่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560 ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการ จัดให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังในสถานที่อื่นสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัย การแก้ไขฟื้นฟูเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ และการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในปัจจุบันมีการกำหนดโทษทางอาญาตามวัตถุประสงค์ในการลงโทษ 2 ประการ คือ

(1) การป้องกันทั่วไป (General Prevention)

เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญประการหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในทางกฎหมายอาญา กล่าวคือ เป็นการใช้โทษเพื่อเป็นการข่มขู่ผู้อื่นมิให้กระทำความผิดในทำนองเดียวกัน หรือเพื่อให้เป็นแบบอย่างซึ่งบังคับจิตใจให้บุคคลทั่วไปที่คิดจะกระทำความผิดอย่างเดียวกันให้เกรงกลัวและงดเว้นความนั้นๆ เสีย

(2) การป้องกันพิเศษ (Special Prevention)

เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษอีกประการหนึ่งของกฎหมายอาญาที่เป็นการใช้โทษทางอาญาเพื่อป้องกัน มิให้ผู้กระทำความผิดนั้น ๆ กระทำความผิดในลักษณะเดียวกันนั้นซ้ำอีกโดยการลงโทษผู้นั้น หรือโดยการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่ผู้นั้น

นอกจากนี้ การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปไม่ให้การกระทำนั้นเกิดขึ้นอีกได้ ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำผิดขึ้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการหาทางป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นมาอีกมากกว่าที่จะมุ่งแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิด ทฤษฎีนี้จึงมุ่งใช้วิธีการลงโทษอย่างหนักแน่นแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเพื่อเป็นเยี่ยงอย่างให้บุคคลอื่นเห็นว่าถ้ากระทำความผิดฐานนั้น ๆ แล้วจะต้องได้รับโทษอย่างเดียวกัน เมื่อคนทั่วไปเห็นตัวอย่างแล้วก็จะเกิดความกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งตามทฤษฎีนี้ถือว่าเป็นการปลูกฝังศีลธรรมให้แก่บุคคลในสังคมไปด้วย หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมโดยลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งมุ่งเน้นไปเพื่อประโยชน์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อป้องกันอาชญากรรมอย่างถาวรหรือชั่วคราว ซึ่งได้แก่ การลงโทษประหารชีวิตจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก หรือกักขังตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้

2. เพื่อข่มขู่ยับยั้ง ได้แก่ การลงโทษเพื่อให้มีผลป้องกันแก่ตัวผู้กระทำผิดเอง (Special Prevention or Individual Deterrence or Specific Deterrence) คือ ทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษมีความเกรงกลัวเจ็บปวดหลายไม่กล้ากระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ตลอดจนการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป (General Prevention or General Deterrence) คือ ทำให้บุคคลทั่วไปเห็นว่า เมื่อผู้ใดกระทำผิดแล้วจะต้องได้รับโทษ เพื่อทำให้เกิดความเกรงกลัวจนไม่กล้าทำความผิด

3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด ได้แก่ การแก้ไขปรับปรุงที่เกิดจากการลงโทษโดยตรง และแก้ไขปรับปรุงอันเป็นส่วนที่เกิดสืบเนื่องมาจากการลงโทษ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศตามหลักการที่ได้ประกาศไว้ในกฎบัตรสหประชาชาตินั้น การยอมรับในศักดิ์ศรีแต่กำเนิดและสิทธิที่เท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของสมาชิกทั้งปวงของมวลมนุษยชาตินั้น เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติธรรมในโลก ทั้งนี้ ระบบราชทัณฑ์ต้องประกอบด้วยการปฏิบัติต่อนักโทษ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะให้นักโทษกลับตัวและฟื้นฟูทางสังคม ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้รับการจำแนกออกจากผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และต้องได้รับการปฏิบัติให้เหมาะสมกับวัยและสถานะทางกฎหมาย ซึ่งบุคคลจะถูกจำคุกเพียงเพราะเหตุว่าไม่สามารถปฏิบัติตามภาระหน้าที่ตามสัญญาได้

สำหรับสหรัฐอเมริกา นั้น ใช้วิธีการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ โดยจะถูกควบคุมความประพฤติและต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษที่เข้มงวดหลายประการ เช่น การรายงานตัวที่อยู่เสมอ การเข้าศูนย์พักพิงหรือศูนย์ควบคุมผู้ถูกควบคุมความประพฤติ การเข้าค่ายฝึกอบรมแบบทหาร การใช้โทษจำคุกผสมกับการคุมความประพฤติ หรือการกักขังไว้ที่บ้านของตนเอง โดยมีอุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยในขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดยังคงต้องรับผิดชอบในการจ่ายค่าปรับ ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และทำงานบริการสังคม จึงเห็นได้ว่ามาตรการลงโทษระดับกลาง เป็นรูปแบบของการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ โดยการใช้วิธีการต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพและระดับความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าการคุมประพฤติแบบปกติที่บังคับใช้กันมาในอดีต แต่มีลักษณะไม่รุนแรง หรือเสียค่าใช้จ่ายมาก เท่ากับการลงโทษจำคุก ศาลจะใช้วิธีการลงโทษระดับกลางนี้ในกรณีที่เห็นว่าการคุมประพฤติแบบเดิมยังไม่เพียงพอ แต่ก็ไม่มีความจำเป็นต้องลงโทษจำคุกซึ่งอาจจะรุนแรงเกินไป

การลงโทษในชุมชนของสหราชอาณาจักรนั้น เป็นการลงโทษโดยให้ศาลมีอำนาจในการออกคำสั่งให้ผู้ต้องโทษต้องติดต่อกับหน่วยงานรัฐที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขฟื้นฟูหรือบำบัดผู้กระทำความผิด โดยไม่ต้องถูกขังในเรือนจำ และไม่ต้องการลงโทษที่กระทำต่อทรัพย์สิน หรือการสั่ง

ให้ชัดเจนความเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหาย ดังนั้น การลงโทษในชุมชนจึงเป็นมาตรการที่ศาลจะนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ใช้โทษที่จำกัดเสรีภาพโดยการขังผู้กระทำความผิดไว้ในเรือนจำ เนื่องด้วยลักษณะของผู้กระทำความผิดนั้นไม่มีความเป็นอันตรายต่อสังคม แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้ารับการแนะนำฟื้นฟู หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ไม่กลับไป กระทำความผิดอีก ดังนั้น ลักษณะของบทลงโทษที่ศาลจะบังคับใช้จึงเป็นการจำกัดเสรีภาพ ในการเคลื่อนไหว แต่ไม่ถึงกับต้องขังในเรือนจำ และใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีติดตามตัว โดยการกำหนดให้ไปบำบัดรักษาอย่างหนึ่งอย่างใด คำสั่ง ให้ฟื้นฟูชุมชนนี้ต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และไม่เกิน 3 ปี โดยเป็นคำสั่งที่บังคับใช้สำหรับผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และบังคับใช้กับความผิดทุกประเภท ยกเว้นความผิดที่มีโทษกำหนดไว้แน่นอน โดยกฎหมาย หรือกรณีที่ไม่สามารถลงโทษจำคุกได้ตามที่กำหนด

ในประเทศญี่ปุ่นพบว่า มีการสนับสนุนและรณรงค์ให้มีการปฏิบัติเพื่อสังคมที่ดีภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริมความเข้าใจต่อสาธารณะชนถึง ประเด็นของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดรวมถึงยังเป็นการส่งเสริมให้สังคมมีอาชญากรรมน้อยลง โดยมีกฎหมายว่าด้วยการให้บริการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวหลังจากหกเดือนแรกนับจากวันที่ถูกปล่อยตัวผู้ช่วยเหลือในประเด็นต่างๆ โดยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักคุมประพฤติ ได้แก่ การจัดหาที่พักการกลับสู่ภูมิลำเนาหรือสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตเช่นยารักษาโรค เป็นต้น ดังนั้น การใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุกในประเทศญี่ปุ่นมี มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่ระบบการจำคุก

สำหรับกระบวนการพักการลงโทษมีกำเนิดตั้งแต่การกำหนดให้มีการใช้กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูและบำบัดผู้กระทำความผิด ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมความประพฤติของผู้ถูกควบคุมเท่านั้นเมื่อผู้กระทำความผิดจะได้ทำการปรับตัวได้รับการแก้ไขฟื้นฟูให้กลับไปสู่ในสภาพที่สังคมยอมรับได้ซึ่งภายใต้การดูแลนี้จะมีพวกคุมประพฤติดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่ง ซึ่งอำนาจการพิจารณาจะเป็นของคณะกรรมการพักการลงโทษประจำภาคผู้ที่ถูกพักการลงโทษจะไม่มีสิทธิ์ร้องขอเพื่อตนเองให้ได้รับการพักโทษ ดังนั้น คณะกรรมการจะเป็นผู้ตรวจสอบคุณสมบัติ ประวัติและการกระทำของผู้ที่จะขอพักการลงโทษและเป็นผู้เสนอชื่อผู้นั้น โดยตัวแทนในการนำเสนอชื่อคือผู้บังคับบัญชาของสถานที่คุมขังในแต่ละแห่งคณะกรรมการจะเป็นผู้พิจารณา เพื่อขอพักการลงโทษแก่ผู้ต้องขังการพิจารณาจะเกิดขึ้นอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง โดยจะพิจารณาผู้ต้องขังแต่ละรายที่ได้รับการลงโทษนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะกระทำผิดซ้ำหรือไม่

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีกรณีที่ยังคงใช้การทำงานบริการสังคมอยู่ 3 กรณี คือ การนำมาตรการบริการสังคมมาใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการคุมประพฤติในกรณีที่ ศาลเห็นควรให้รอการลงโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 56 ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะ ลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ เงื่อนไขเพื่อกุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ โดยเงื่อนไขในการบริการสังคม มีดังต่อไปนี้

(1) ให้แก้ไข ฟื้นฟู หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม หรือชดเชยค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(2) เงื่อนไขอื่นๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือ ป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมี โอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

นอกจากนี้ มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ ประกอบกับ มีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่างๆ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากล อาทิ ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners / SMR) หรือข้อกำหนดของสหประชาชาติ สำหรับการปฏิบัติต่อ ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มิใช่การควบคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non - Custodial Measures for Women Offenders) หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) จึงยังไม่สามารถจัดการหรือบริหาร โทษของผู้ต้องขังเฉพาะราย หรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจในการดำเนินการและไม่สามารถดำเนินการให้มีสถานที่ควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องขังประเภทอื่น นอกจากการคุมขังไว้ในเรือนจำ ซึ่งทำให้ระบบการพัฒนาพฤตินิสัย และการบริหารงานเรือนจำไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังกับทั้งเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญห่อื่นในการบริหารจัดการกระบวนการงานของ กรมราชทัณฑ์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายไทย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ ผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดให้มีการลงโทษด้วยการจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิตินั้นไม่สามารถแก้ปัญหาให้สังคมสงบสุขได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การเสนอมาตรการลงโทษอื่นที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดไม่ติดนิตินั้น จึงเป็นประโยชน์แก่คนที่หลงผิดเหล่านั้น และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมมากกว่า

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย ตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่แล้ว ผลการวิจัยและศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับนโยบายทางอาญาของประเทศ ประกอบกับมีกฎหมายและกฎเกณฑ์ในระดับสากลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังประเภทต่างๆ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งมิได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสากลรวมทั้งยังไม่สามารถจัดการหรือบริหารโทษของผู้ต้องขังเฉพาะรายหรือเฉพาะคดีได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

ในการดำเนินการลงโทษจะมีการลงโทษต่อเมื่อบุคคลในสังคมกระทำความผิดฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้และเป็นความผิดที่สมควรได้รับการลงโทษ โดยโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดจะต้องก่อให้เกิดผลร้ายอันไม่พึงประสงค์แก่ตัวผู้กระทำความผิดนั้น ซึ่งการลงโทษทางอาญาโดยการจำคุกเป็นการปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่ฝ่าฝืนแนวปฏิบัติอันเป็นกติกาของสังคมได้รับการลงโทษเพื่อตัดโอกาสการกระทำความผิด เพื่อข่มขู่ยับยั้งให้บุคคลในสังคมเกรงกลัวมีกล้ากระทำความผิด ดังนั้น เป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยและสงบสุข แต่การกำหนดให้มีการลงโทษด้วยการจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัยนั้นไม่สามารถแก้ปัญหาให้สังคมสงบสุขได้อย่างแท้จริง การใช้โทษจำคุกเป็นหลักในการพิจารณากำหนดโทษทางอาญาแม้เป็นผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย จะทำให้เกิดปัญหาด้านกระบวนการยุติธรรม อย่างไรก็ตามก็ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษในประเทศไทยนั้นยังไม่มีมาตรการอื่นที่ใช้ลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย อันเนื่องมาจากปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกระบวนการพิจารณาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย
2. ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษจำคุกหรือคุมขังในเรือนจำเป็นการเฉพาะของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย

3. ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติให้กรมราชทัณฑ์เป็นการเฉพาะในการบริหารจัดการของผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย

จากบทสรุปที่ได้กล่าวมาข้างต้น การไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา กำหนดโทษ และไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินการลงโทษเป็นการเฉพาะสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัยทำให้การลงโทษไม่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมาย

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น โทษที่ใช้ในการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดเป็นหลักในคดีอาญา คือโทษจำคุกในขณะที่ข้อเท็จจริงไม่ว่าผู้ที่กระทำความผิดจะทำความผิดครั้งแรก ศาลไม่สามารถใช้ดุลพินิจลงโทษอย่างอื่นได้ ต้องลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น¹ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะการแก้ไขปัญหากับการลงโทษผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสัย ดังต่อไปนี้

1. ควรให้องค์กรอัยการมีหน้าที่ต้องดำเนินการใดๆเกี่ยวกับพนักงานอัยการที่มีส่วนในการสอบสวน ไม่ใช่หน้าที่ของพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียว และการสอบสวนใด ๆ ที่พนักงานอัยการมีส่วนร่วมจะต้องเป็นไปโดยสุจริต ถูกต้องตามกฎหมาย มีระเบียบ มีความละเอียดรอบคอบรวมทั้ง ความถูกต้องของผลการสอบสวน อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากแนวทางการกำหนดโทษของศาลในกฎหมายต่างประเทศแล้ว จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางในประมวลกฎหมาย เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษอาชญากรรม ซึ่งสะท้อนจากการกระทำความผิดด้วยความประมาท เลินเล่อและระดับของเจตนา ในลักษณะที่กระทำความผิดและผลทางลบของพฤติกรรม ระดับของการละเลยต่อหน้าที่ วิธีกระทำความผิดและผลที่เกิดจากการกระทำความผิด ความประพฤติหลังการกระทำความผิดโดยเฉพาะความพยายามที่จะเยียวยาความเสียหายและการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยกับผู้เสียหาย รวมทั้ง ให้มีการกำหนดบทลงโทษร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษได้ตามขั้นตอนการกำหนดโทษของศาล เนื่องจากศาลเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษ ให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิด หากการกำหนดโทษของศาลเป็นไปอย่างเหมาะสม ย่อมมีผลต่อการยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก แต่ถ้าการกำหนดโทษไม่มีความเหมาะสม

¹ วิชาพร เนติจิร โชติ. 2562. “โทษทางเลือก: ทางออกนักโทษสันเรือนจำ”. *วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี* 12 (23), หน้า 53.

ย่อมมีผลทำให้ไม่อาจปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ดังนั้น ในการกำหนดโทษของศาล จะต้องมีการนำข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดมาประกอบการพิจารณากำหนดโทษได้

2. ในการลงโทษควรพิจารณาจากพฤติการณ์ของการกระทำผิดแต่ละคดี เพราะการลงโทษหนักเบาตามฐานความผิดจะต้องเป็นการลงโทษตามมาตรา 18 ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีโทษ 5 อย่างคือ โทษ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และ ริบทรัพย์สิน เท่านั้น ศาลจะลงโทษ นอกเหนือจากนั้นไม่ได้ ซึ่งโทษหลักในการพิจารณากำหนดโทษทางอาญาคือโทษจำคุกเป็นแม้เป็นผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัย แต่อย่างไรก็ตาม การลงโทษมิใช่ทางเดียวที่จะแก้ไขปัญหาการกระทำผิดได้ เพราะปัจจัยที่บุคคลกระทำความผิด มิใช่เพราะความเกรงกลัวต่อกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว หากยังมีปัจจัยอื่น เช่น ปัจจัยทางด้านสังคม วัฒนธรรม และศีลธรรมมาช่วยในการยับยั้งชั่งใจไม่ให้กระทำความผิด จึงจำเป็นต้องมีการเพิ่มบทลงโทษ หรือโทษอย่างอื่นให้มากกว่าโทษ 5 อย่างตามมาตรา 18 ในประมวลกฎหมายอาญา ให้เหมาะสมกับการกระทำผิดและสามารถป้องกัน ช่มชู้ยั้งไม่ให้มีผู้กระทำความผิด หรือกระทำความผิดซ้ำเพิ่มขึ้นในสังคม เช่น การมีโทษอย่างอื่นทางสังคมมาบังคับใช้กับการกระทำผิดบางประเภทและผู้กระทำความผิดนั้นเป็นผู้กระทำความผิดครั้งแรก

3. ควรกำหนดให้มีคณะกรรมการราชทัณฑ์ เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารงานราชทัณฑ์และปรับปรุงกฎหมายให้สามารถแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ดำเนินการคุมขังผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยสถานอื่นที่มีชื่อเสียง และปฏิรูประบบ หรือวิธีการลงโทษให้มีการใช้โทษอื่นแทนโทษจำคุกให้มากขึ้น โดยนำภูมิหลังของผู้กระทำความผิดมาพิจารณาประกอบการกำหนดโทษ และกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยที่ถูกคุมขัง เพื่อให้การลงโทษได้สัดส่วนกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน เพราะการกำหนดโทษให้เหมาะสม นอกจากผู้กระทำความผิดได้รับโอกาสจากสังคมยังเป็นการป้องกันให้ผู้กระทำความผิดไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกด้วย

ดังนั้น หากมีการแก้ไขกฎหมายให้มีมาตรการลงโทษที่เหมาะสมต่อผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยดังกล่าวข้างต้น โดยให้มีมาตรการลงโทษอื่นตามกฎหมายต่างประเทศแทนการลงโทษจำคุก หรือการคุมขังผู้กระทำความผิดไม่ติดนิสสัยในสถานอื่นที่มีชื่อเสียง จะเป็นประโยชน์แก่คนที่หลงผิดเหล่านั้นที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดี และเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมอย่างยิ่ง

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

กฎหมายต่างประเทศ

Japan White Paper on Crimes 2001.
 Japan White Paper on Crimes 2004.
 Japan White Paper on Crimes 2011.
 The Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000.
 United States Code: U. S. Code 837.

หนังสือ

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย. ประวัติศาสตร์การราชทัณฑ์แห่งประเทศไทยและการ ปรับปรุง
 กิจการราชทัณฑ์ในปัจจุบัน, กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
 เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, กรุงเทพฯ: หจก.จิรัชการพิมพ์.
 เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2562). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (เล่ม 2), กรุงเทพฯ: กรุงสยาม
 พับลิชชิ่ง.
 คณิต ณ นคร. (2544). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
 นันทิ จิตสว่าง. (2545). หลักทฤษฎีวิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1).
 กรุงเทพฯ: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์ กรมราชทัณฑ์.
 ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2543). กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย,
 กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
 ประเสริฐ เมฆมณี. (2523). หลักทฤษฎีวิทยา, กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

ปราโมท เสริมศีลธรรม. (2564). **หลักเกณฑ์การ กำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุน
สาธารณเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรับสภา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สถาบัน
พระปกเกล้า.

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2557). **อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา** (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

วารสาร บทความ

เจษฎา พุ่มจันทร์ และสุพัตรา แผนวิจิต. (2565). **แนวทางการบังคับใช้มาตรการลงโทษระดับกลาง
ของประเทศไทย. วารสารสังคมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม,**
6(4).

ปรีวัฒน์ ช่างคิด และ รณพงษ์ ทราญแก้ว. (2566). **จงจำแต่อย่าตีตรา. รัฐสภาสาร 71(1).**

วิภาพร เนติจิรโชติ. (2562). **โทษทางเลือก: ทางออกนักโทษสิ้นเรื้อนจำ. วารสารกฎหมาย
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 12(23).**

วิภาพร เนติจิรโชติ. (2564). **การลงโทษเพื่อป้องกันอาชญากรรม. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 9(2).**

สิริโฉม พรหมโฉม. (2559). **การบังคับโทษปรับทางอาญา. จุลนิติ. 9(2).**

สมบัติ ชัยวิชชัย. (2563). **ปัญหาในการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล. วารสารสังคมศาสตร์ และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(9).**

วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

กীরดี บัวสด. (2564). **ปัญหาการผ่อนชำระค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายความรับผิดชอบ
ของเจ้าหน้าที่. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.**

กฤษณา ช่วยพินัง. (2555). **การใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น. วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

ตราคุลย์ นรนิติผดุงการ. (2549). **มาตรการลงโทษระดับกลางต่อผู้กระทำความผิด.**

วิทยานิพนธ์นิติมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธานี วรภัทร์. (2555). **การลดปริมาณผู้ต้องขังในชั้นบังคับโทษจำคุก. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.**

- ณัฐวุฒิ ขอกระบ้ำ. (2549). **มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดซ้ำคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำจังหวัดนนทบุรี**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญนำ นามฉัตร. (2559). **โทษประหารชีวิต : ศึกษาสัดส่วนในการกำหนดโทษและการบังคับโทษ**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจจะ เพ็งศิษฐ์. (2532). **การคุมขังผู้ต้องโทษไว้ในที่อยู่อาศัยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรธิดา เอี่ยมศิลา. (2549). **ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้กระทำผิดเพื่อประกอบการดำเนินคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ไพศาล วิเชียรเกื้อ. (2534). **การวิเคราะห์นโยบายการคุมประพฤติจำเลยในคดีอาญา แทนการจำคุก**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิศธร เกาตระกุล. (2558). **การศึกษาการลงโทษจำคุกในสถานที่ซึ่งมีไข้เรือนจำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ.
- เศรษฐชัย อันสมศรี. (2547). **ดุลยพินิจในการกำหนดโทษจำคุก**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาธิต บุญยากุล. (2555). **สาเหตุการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังชาย กรณีศึกษา เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สหชน รัตน์ไพจิตร. (2527). **ความประสงค์ของการลงโทษอาญา**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2560). **แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดซ้ำในกระบวนการยุติธรรมไทย**. วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. (2548). **การใช้มาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดบางประเภท**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

กรมคุมประพฤติ. (2551). ข่าวสารคุมประพฤติ, 7(4).

พัชราภรณ์ กองอุบล. (2547). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.2547 กรณีการสอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับอัยการ ใน รายงานการศึกษาสำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ.

ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และคณะ. (2551). รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การศึกษา แนวทาง และความเป็นไปได้ในการนำมาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกในการลงโทษผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สภาวิจัยแห่งชาติ. (2544). การบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นเจ้าพนักงาน.

สัญญาพงศ์ ลีมประเสริฐ. (2562). การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา, งานประชุมวิชาการ ระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต.

เอกสารภาษาต่างประเทศ

UNAFEI, Post-Sentencing Disposition and Treatment Measures, Japan White Paper on Crimes 2000-2011.

Aiko Yamaguchi. (2000). Institutional Treatment Profiles of Asia.

Freda Adler, Gergard O. W. Mueller, and William S. Laufer. (2006). Criminology, 6th ed, (New York: Mcgraw-Hill.

ฐานข้อมูลออนไลน์

กรมราชทัณฑ์. รายงานสถิติราชทัณฑ์ รท.103. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://www.correct.go.th/stathomepage/>.

ความเป็นไทยในการลงทัณฑ์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<https://m.museumsiam.org/dadetail2.php?MID=3&CID=177&CONID=2659&SCID=242>

สำนักงานกิจการยุติธรรม. “ใครเป็นใคร... ในคดี”. โดย นายธีร์รัฐ ไชยอัศวราชร์. ให้ความรู้
กฎหมาย เป็นเรื่องใกล้ตัวของทุกคน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<https://justicechannel.org/environment/%E0%B9%83%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%94%E0%B8%B5>

ไทยรัฐ. (2563). พิชัยโควิดทำ "แม่" ตกงาน จูงลูกเข้าห้างโมยชุดนักเรียน ถูกจับได้. (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/news/local/south/1879905>

ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิม. ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

https://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_2.pdf

ปริญญาศาสตราว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<https://www.amnesty.or.th/our-work/hre/udhr/>

สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. สรุปสาระสำคัญ พระราชบัญญัติ
คุมประพฤติ พ.ศ. 2559. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/1572/iid/11062>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. โรคขอบขโมย อาการป่วยทางจิตเวช

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thaihealth.or.th/?p=234304>

Michael D. Maltz, 2001, Recidivism, Orlando, Florida: Academic Press, 1984,2001, Page 8,

Retrieved the internet edition January 1, 2023 (Online). Available:

<http://www.uic.edu/depts/lib/forr/pdf/crimjust/recidivism.pdf>.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวจรรยาพร งามสกุล
วัน เดือน ปีเกิด	23 มกราคม พ.ศ. 2535
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	ซอยพระยาเส็งจา ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2552	มัธยมศึกษา โรงเรียนสารวิทยา
พ.ศ. 2553	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2557 – 2563	นิติกร สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม
พ.ศ. 2563 – ปัจจุบัน	เจ้าพนักงานตำรวจศาลปฏิบัติการประจำศาลแขวงชลบุรี